

إدارة أوقاف

سالم عبدالعزيز الراجحي

ኪታቡ ተውሒድ

ቅንብር ሸይኹል ኢስላም
መሐመድ ቢን ዓብዱልወሃብ

ሂላል ሊሚትድ

مطبعة دار طيبة . الرياض . ت: ٤٢٨٣٨٤٠

GIFT NOT FOR SALE

ኢታቡ ተውሂዶ

ቅንብር
ሸይኹል ኢስላም
መሐመድ ቢን ሕብዱልወሐብ

ተርጓሚና አሳታሚ

ሒሳብ ቢሚትድ

የመጀመሪያ ዕትም ግንቦት 1990
ሁለተኛ ዕትም ታሕሳስ 1991

160239

አዲስ አበባ

መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው

ርዕስ

ገጽ

1. መቅደም	1
2. ሸይኸል ኢሰላም መሐመድ ቢን አብዱልዋሐብ አጭር የህይወት ታሪክ.....	2
3. ተውሒድ	7
4. የተውሒድ ጠቀሜታና የሚያስረዳቸው ኃጢአቶች.....	12
5. ተውሒድን (ከብክለት) የጠበቀ ጀነትን ይጎናፀፋል.....	15
6. ሸርክን መጠንቀቅ	19
7. ወደ «አኢህ ኢላህ» ጥሪ ማድረግ	21
8. የተውሒድና የላኢህ ኢላህ ትርጓሜ.....	25
9. ጉዳትን ለመከላከል ወይም ለማስቀረት ቀለበትን ማጥለቅ፣ ክርን ማንጠልጠል ወዘተ ከሸርክ ይፈረጃል.....	28
10. ስለ መጠበቂያ (ሩቃ) እና ተማኢም (ሂርዝ) የተነገሩ የሀዲስ ዘገባዎች	30
11. በዛፍ፣ በድንጋይና መሰል ግዑዝን መባረክ	32
12. ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት ስለማረድ	35
13. ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት መስዋዕት በሚቀርብበት ቦታ ለአላህ መስዋዕት አይቀርብም	38
14. ከአላህ ውጭ ላለ አካል መሳል ሸርክ ነው.....	40
15. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን ጥበቃ መሻት ሸርክ ነው.....	41
16. ከአላህ ሌላ ያሉ ኃይላትን መንፈሳዊ እገዛ መሻት (ኢስቲጋሳ) ወይም እነርሱን መማፀን (ዱዓአ) ሸርክ ነው...	42
17. ፍጡራን ሊመለከት አይገባም	45
18. መለኮታዊ መልዕክት	48
19. ምልጃ (ሸፋኢ)	51
20. አላህ የሚፈልገውን ሰው ወደ ቀጥተኛ መንገድ ይመራል..	54
21. ለሰው ልጆች ክህደትና ዲናቸውን መተው ምክንያቱ ለደጋግ ሰዎች ያላቸው የተጋነነ አመለካከት ነው.....	56
22. የአንድን ደግ ሰው መቃብር ማምለክ ይቅርና ከዚያ ሰው ቀብር ላይ አላህን ማምለክ እንኳ በጥበቅ ተወግዟል.....	60

23. ለደጋግ ሰዎች ያለን ፅንፈኛ አመለካከት መቃብሮቻቸውን ወደ ሚመለኩ ጣኦታት ይለውጣቸዋል.....	64
24. ነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተውሂድን ከብክለት ተከላክለዋል፤ ለሽርክ የሚያበቁ መንገዶችን ሁሉ ዘግተዋል.....	66
25. ከዚህ «ኡምማ» ከፊሉ ጣኦት እስከ ማምለክ ይዘቅጣል.....	68
26. ድግምት	72
27. የድግምት ዓይነቶች	74
28. ጠንቋዮችና መስሎቻቸው	76
29. ድግምትን ስለመሻር (ኑሽረህ).....	78
30. በገድ ማመን (ተጠዩር).....	79
31. ኮከብ ቆጠራ (አስተሮሎጅ).....	82
32. በጨረቃ እንቅስቃሴ ዝናብን ስለመሻት (አንዋኦ).....	83
33. የአላህ ፍቅር	86
34. አላህን ብቻ መፍራት	89
35. አላህን ብቻ መመካት	91
36. ከአላህ ቅጣት መዘናጋት ከተውሒድ ጋር ይቃረናል.....	93
37. የአላህን ውሳኔ (ቀደር) በትዕግሥት ማስተናገድ (ሰብር) የኢማን አካል ስለመሆኑ	94
38. አንድን ተግባር ለታይታ መፈፀም (ሪያኦ) ክልክል ስለመሆኑ	96
39. አንድ ሰው በመልካም ተግባሩ የዚህችን ዓለም ፀጋ መሻቱ ከሽርክ ይፈረጃል	98
40. ዑለሞችንና መሪዎችን አላህ ሐላል ያደረገውን ነገር ሐራም፤ ሐራም ያደረገውን ደግሞ ሐላል ሲያደርጉ መከተል እነርሱን አላህ (ረብ) አድርጎ መያዝ ነው.....	100
41. ከአላህና ከመልዕክተኛው ዳኝነት ውጭ የሌሎችን ዳኝነት መሻት መናፍቅነት ነው	102
42. የአላህን ስሞችና ባህሪያት ስለመካድ.....	104
43. የአላህን ፀጋዎች መካድ ኩፍር ነው	106
44. ለአላህ ባላንጣዎችን አለማበጀት	107
45. በአላህ ተምሎ የተነገረውን ያልተቀበለ	109
46. «በአላህና በእንተበጎ ፈቃድ» በማለት ስለመናገር.....	110
47. ጊዜን መራገም አላህን ማወክ ነው	112

ርዕስ

ገጽ

48. «የዳኞች ሁሉ የበላይ ዳኛ» በሚሉና መሰል ስያሜዎች መጠራት	113
49. የአላህን ስሞች ስለማላቅና ለዚሁ ሲባል ስምን ስለመቀየር.	114
50. በአላህ፣ በመልዕክተኛው ወይም በቁርዓን መቀለድ	115
51. «ይህን ገንዘብ ያገኘሁት በጉልበቴና በእውቀቴ ነው» ማለት ከተውሂድ ጋር ይቃረናል.....	117
52. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን ማምለክን የሚገልፁ ማናቸውም ዓይነት ስሞች የተወገዙ ናቸው.....	121
53. ለአላህ መልካም ስሞችና ባህሪያት አሉት	123
54. ለአላህ ሰላምታ ማቅረብ የተከለከለ ነው.....	124
55. «አላህ ሆይ! ከፈለግክ ምህረትን ለግለኝ» ማለት የተከለከለ ስለመሆኑ	125
56. «የኔ አገልጋይ» ወይም «ባሪያዬ» ማለት የተከለከለ ስለመሆኑ	126
57. በአላህ ስም የጠየቀ ተቀባይነት ሊያገኝ እንደሚገባው.....	127
58. በአላህ ፊት (ክብር) የሚጠየቀው ጀነት ብቻ ስለመሆኑ	128
59. ቁጭት	129
60. ንፋስን መሳደብ ስለ መከልከሉ	130
61. አላህን በክፉ መጠርጠር ስለመከልከሉ	131
62. የአላህን ዕቅድና ኘላን (ቀደር) መካድ	133
63. ሳዓዲያን የሚጠብቃቸው አስከፊ ቅጣት	136
64. መሐላን ማብዛት ስለመከልከሉ	138
65. ስለአላህና መልዕክተኛው የጥበቃ ቃል ኪዳን (ዚመህ).....	140
66. ከአላህ መብት ጋር የተያያዘ መሐላ.....	143
67. አላህ ወደ ፍጡራኑ ባማላጅነት (ሸፈዐ) እይላክም.....	144
68. ነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) ለተውሂድ ጥብቅና መቆማቸውና የሸርክን መንገዶች ሁሉ መዝጋታቸው.....	145
69. ለአላህ ተገቢውን ክብር አልሰጡም.....	147

መቅደም

ኪታቡ ተውሒድ በታላቁ ዳዲ እና የተሐድሶ አራማጅ (ሙጀዲድ) በሸይኹል ኢስላም ሙሐመድ ኢብን አብዱል ዋሐብ ከምዕተ ዓመታት በፊት ተከትሶ ለንባብ የዋለ እውቅ የተውሒድ መጽሐፍ ነው። በየዘመናቱ በመላው ዓለም ተቀባይነትን አግኝቷል። የበርካታ ሠዎችን ህይወት ለውጧል። እምነትና አመለካከታቸውን ፈር አስይዟል። በሚሊዮኖች ላይ ተጽእኖውን አሳድሯል። አሁንም የብዙዎችን ህይወት በመለወጥ ላይ ነው።

አቂዳ (ተውሒድ) አብይ የኢስላም ክፍል እንደመሆኑ እምነትና አመለካከትን ቁርዓንና ሐዲስ በሚሸት መልኩ ለመቅረጽና የሠለፎችን የአስተሣሠብና የአኗኗር ስልት በመከተል በዚህችም ሆነ በቀጣዩ አለም ለስኬት ለመብቃት የእኒህ ታላቅ ዳዲ እውቅ መጽሐፍ የሆነው «ኪታቡ ተውሒድ» ጠቃሚነቱ አጠያያቂ አይደለም።

መጽሐፉ ካለው ጠቀሜታና በአገራችን እያገኘ ከመጣው እውቅና አንፃር ወደ አማርኛ መልሠነው ህዝባችንን የእኒህ ታላቅ የተውሒድ ሠው የእውቀት ማዕድ ተቋዳሽ ብናደርግ የላቀ ፋይዳ እንደሚኖረው ተሰማን። እናም ለትርጉም አበቃነው።

የአረብኛ መጽሐፍትን ወደ አማርኛ መመለስ እጅግ አስቸጋሪና ፈታኝ ተግባር ነው። ቢሆንም ግን የፀሐፊውን ስሜት፣ መልዕክትና አመለካከት ሳናዛባ እንዳለ ለአንባቢያን ለማቅረብ የምንችለውን ሁሉ አድርገናል።

ስራችን ከስህተት የራቀ፣ ከግድፈት ያተጠበቀ ነው ለማለት አንደፍርም ። የማይሳሳት አላህ ብቻ ነውና።

ስህተቶችን ፈፅመን ሊሆን ይችላል። እናም የአንባቢያን የእርምት አስተያየት በእጅጉ ያስፈልገናል። ወደፊት ለንባብ የምናውላቸውን ሥራዎቻችንን በተሻለ ጥራት ለማቅረብ ይረዳናል።

አስጀምሮ ላስጨረሰን አላህ ምስጋና ይገባው።

ሒሳብ ሲሚትድ

ሸይኹል ኢስላም መሐመድ ቢን አብዱል ዋሐብ ዕውቅ ሐዳሲ

ውልደት

ሸይኹል ኢስላም መሐመድ ቢን አብዱልዋሐብ በ1115 ሐ.ጅሪያ ከሪያድ 70 ኪሎ ሜትር ርቃ በምትገኘው ኡያይህ ከተማ ተወለዱ። ቤተሠቦቻቸው የተከበሩና በዲልም እውቀታቸው ታዋቂ ነበሩ። አባታቸው ሸይኹ አብዱልዋሐብ ቢን ሱላይማን በጥልቅ የእውቀት ምንጭነታቸው፣ በመልካምና ሰናይ ምግባራቸው፣ በማራኪ ባህርያቸው፣ ለኢስላም በሚከፍሉት መስዋዕትነት የታወቁ ነበሩ።

ትምህርት

ሸይኹል-ኢስላም የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርታቸውን በመንደራቸው ከአባታቸው ያገኙ ሲሆን በ10 ዓመታቸው ቁርዓንን መሐፈዝ ችለዋል። ከዚሁ ጎን ገና በዚያ ለጋ እድሜያቸው በተለያዩ ዓሊሞች የተጻፉትን የተፍሲር፣ የሐዲስ እና ፊቅህ ሥራዎችን ያጠኑ፣ ያገናዝቡ ነበር።

ከቀደምት ምሁራን የሸይኹል ኢስላም ኢብን ተይሚያህና ተማሪያቸው አልላመህ ኢብኑል ቀይም ስራዎች የበለጠ ተፅእኖ አሳድረውባቸዋል።

ለአቅመአዳም ሲደርሱ ወደ መካ በመሔድ ሐጅ አደረጉ። በዚህ የመካ ቆይታቸው በቦታው ከሚገኙ ዓሊሞች አያሌ ዕውቀቶችን ቀስመዋል። ጉዞአቸውን በመቀጠል መዲናንም ጎብኝተዋል። በታዋቂዎቹ ሸይኹ አብደላህ ቢን ኢብራሒም ቢን ሰዒድ ነጅዲና ሸይኹ መሐመድ ሐያት ሲንዲ ስር ለረጅም ጊዜ ተምረዋል። ለዕውቀት የነበራቸውን ጥማት ለማርካት ባለመቻሉ አስቸጋሪው የበረሐ ጉዞ እያንገላተቸው ወደ ኢራቅና በስራ ተጉዘው ከከተሞቹ የዲልም (የዕውቀት) ምንጭ ተጎንጭተዋል።

የነጅድ ሁኔታ

በዚያ ዘመን የነጅድ ህዝቦች ከኢስላም ውጭ የሆኑ ተግባራት ውስጥ ተዘፍቀዋል። ኢስላም ለህዝቦቹ የፈነጠቀው ንፁህ ያልተበረዘ አሐዳዊ እምነት በተለያዩ ሠብዓዊ እጆች ተከልሷል። መቃብሮች፣ ዛፎች፣ ድንጋዮች፣ ዋሻዎች የሙት መንፈሶች የማይገባቸውን አምልኮ ተጎናፅፈዋል። መሠረተ-ቢስ ተረቶችና ፈጠራዎች የነዚህን አካላት ማንነት ለማጎን ይፈጠራሉ፤ ይነዛሉ፤ ከትውልድ ትውልድ ይወራረሳሉ። ጠንቋዮች እና አስማተኞች በህብረተሰቡ ላይ ይህ ነው የማይባል ተፅእኖ አሳድረዋል።

በተራው ህዝብ ላይ የዘረጉትን ድር ለመበጣጠስ ደፍሮ የሚነሣ አንዳችም ሠው አልነበረም። በመካ፣ መዲና፣ የመንም ተንሰራፍቶ የነበረው ሁኔታ ከላይ ከተጠቀሰው የተለየ አልነበረም።

የዳዕዋው ተልዕኮ

የሙስሊሙን አማ አላዛኝ ሁኔታ የተረዱትና ያንገፈገፋቸው ሸይኽ ህዝቡን ወደ ቀጥተኛው ጎዳና ለመመለስ ቆርጠው ተነሱ። ይህንን ዓላማ ይዞ መነሣት ማለት በተንሠራፋው ፈሳድ ውስጥ እጃቸውን ያለበትንና የጥቅሙ ተቋሻሽ ከሆኑት አካላት ጋር ፍጥጫና ትግል መፍጠር መሆኑን ጠንቅቀው ተረድተዋል። ሸይኽ ሙሐመድ አብዱልዋሐብ ከፊት ለፊታቸው ከተጋረጡት ሐይሎች የሚደርስባቸው ጥቃት ምን ያህል ሊሆን እንደሚችል ያለ አንዳች ጥርጥር ገብቷቸዋል። ነገር ግን ሸይኩ ይህንን ታላቅ ኃላፊነት ለመሸከም ቆርጠው ተነስተዋልና ወደኋላ የሚመልሳቸው ሐይል ከቶም ሊኖር አልቻለም።

ተልዕኳዎቻቸውን ጀመሩ። ሰዎችን ወደ ተውሒድ መጥራት። ሰዎች ወደ ቁርዓንና ሱና ፊታቸውን እንዲያዞሩ ጥሪ ማድረግን ተያያዙት። የሙስሊሙ ማህበረሰብ ቁርዓንና ሱናን ወደ ጎን ትቶ ዓሊሞችን በጭፍኑ መከተልን እንዲያቆም ምክራቸውን ለገሱ። የአላህ መፅሐፍና የረሱል ሱና ተገቢውን ቦታ ዳግም እንዲጎናፀፍ ታገሉ አታገሉ። ሸይኩ በከፍተኛ ጉጉትና ፅናት ነበር ትምህርት የሚለግሱት። ከብዙ ምሁራን ጋር ግንኙነት ፈጠሩ። በኃራ ለመስራትም ጋበዟቸው፤ በወቅቱ ተንሰራፍቶ የነበረውን ሸርክና ቢድአ ጠራርጉ ለማጥፋት። ከመካ፣ ከመዲናና ከየመን

በርካታ ምሁራን ጥሪያቸውን በመቀበል ድጋፋቸውን ለገሷቸው። ለግላዊ ስሜትና አመለካከት ተገዢ በመሆን ድጋፍ የነፈጓቸው። ብሉም በፅኑ የተቃወሟቸው ምሁራንም ነበሩ። ይህ ሁሉ ሆኖ ሽይኹ ዳክዋቸውን ስህተት ውስጥ ለተዘፈቀው ማንበረሰብ ለማዳረስ ከቦታ ቦታ በትጋት ይንቀሳቀሱ ነበር። በርካታ ቦታዎችን ካሰሱ በኋላ በመጨረሻ ዑዩይነህ ደረሱ።

ዑዩይነህ መግባታቸው

በጊዜው የዑዩይነህ ገዢ ዑስማን ቢንሐምድ ቢንማማር ነበር። ሽይኹን በመልካም ሁኔታ ተቀበላቸው። ለዚህ ኢስላማዊ ዳክዋ እንቅስቃሴያቸው የቻለውን ድጋፍ ሁሉ እንደሚያደርግ ቃል ገባላቸው።

ሽይኹ ባገኙት ድጋፍ በመበረታታት የእንቅስቃሴ አድማሳቸውን እያሠፉ ሔዱ። ሌት ተቀን ሳይሉ ጥረው ግረው ተውሐድን መልሶ ለማቆም ሠሩ። የሰራቸው ውጤት መታየት ሲጀምር ብዙም አልቆየም። በሺህዎች የሚቆጠሩ ሰዎች ከየአቅጣጫው በንፁህ ኢስላማዊ ትምህርቶች ልባቸው መማረክ ጀመረ። ዳዕዋው ፍሬ መስጠት ጀመረ። ከኦያይና ርቀው በሚገኙ አካባቢዎችም ፀረ-ኢስላም ዝንባሌዎች እንደ ገለባ እየተጠራረጉ ሔዱ።

ኦያይናህ ወደ ዳሪያህ ስደት

የአል አህሳና አካባቢዋ ገዢ ሱላይማን ቢን ኦራይደር ስለ ሽይኹ ተወዳጅነትና ዕውቅና ማደግ ሲሰማ እንቅስቃሴውን በእንጭጩ ለመቅጨት ቆርጦ ተነሣ። በመሆኑም አሚር ኦስማን ሽይኹን እንዲገለው ትዕዛዝ ያስተላልፋል። አሚር ኦስማን የሱላይማንን ሐያልነት በመፍራት ጉዳዩን ለሽይኹ ያዋያቸዋል። ሽይኹ ወደ ዳሪያህ እንዲሰደዱ ይስማማሉ በስተመጨረሻ።

የዳሪያህ ገዢ አሚር መሃመድ ቢን ሳዑድ ና የግዛቱ ህዝብ ለሽይኹ ከፍተኛ አቀባባል አደረጉላቸው። የሙስሊሙን ህብረተሰብ ባህላዊ ሽርክ በማሠብና ቁርዓንና ሐዲስን መልሶ ወደ ህዝቡ ህይወት በማስረግ ምኞት ይብሰላሉ የነበሩት አሚር ሳዑድ አጋጣሚው አስደስታቸው። ስለኢስላም መርሆዎች በሠፊው ተወያዩ። የረሱልን የዳዕዋ ስልት አንስተው አካሄዳቸውን ቀየሱ።

የእውነትን የበላይነት ለማረጋገጥ ጅሃድን ለመጀመር ወሰነ። በጋራ የሺርክ ሠራዊትን ጠራርጎ ለመጣል በአላህ ፊት ቃል ተገባብ።

ዳሪያህ-የዳዕዋ ማዕከል

ሸይኹ በዳሪያህ ባገኙት ሠላምና መረጋጋት አመቺ ሁኔታ በመጠቀም ኢስላምን ለህዝቡ ማስተማራቸውን ተያያዙት። ህዝብ ይጎርፋል። ከዳሪያ በአራቱም አቅጣጫ በየቀኑ ለትምህርት የሚደርሰው ህዝብ ከተማዋን አጨናነቃት። አሚርሙሐመድ ኢብን ሳዑድም ከቤተሰቦቻቸው ጋራ በመሆን ከተማሪዎቹ አንዱ ነበሩ። ሸይኹ ደከመኝ ታከተኝ ሳይሉ ዳዕዋውን እስከ አለም ጥግ ለማድረስ ሌት ተቀን ሠሩ። በተለያዩ የኢስላም ቅርንጫፎች ወዘተ... ላይ ትምህርታቸውን በጥልቅ ሰጡ። ዳሪያህ የመማሪያና የዳዕዋ ማዕከል ሆነች።

ህዝቦች ሲታለሉበት የነበረው ዝንባሌ እርግፍ አድርገው ልባቸውን ለሸይኹ መርሆዎች ክፍተው ማስረከባቸው፣ ለሸይኹ ክፍተኛ ፍቅር ማዳበራቸው፣ የሸይኹ ጠላቶች ጥላቻቸው እያደገ እንዲሄድ አደረገ። የቅናት ዛር በብዙዎች ላይ ሠፈረ። አስማተኛ፣ ዚንዲቅ፣ ወዘተ በሚል ስማቸውን ለማጥፋት ተሞክረ።

ከተቃዋሚዎች የሚደርሰባቸውን ዘለፋ ግን ሸይኹ ይመልሱት የነበረው ትህትና በተሞላበትና ግራሞትን በሚያጭር ሰናይ ባህሪ ነበር። በርግጥም ይህ አቀራረብ በተለያዩ አጋጣሚዎች ጥሩ ውጤት ማፍራት ችሏል።

ወደ ዳሪያህ በመምጣት ከሸይኹ የጠለቁ ዓልም ቀስመው የተመለሱ ዳዲዎች ወደ የክልላቸው በመሔድ ዳዕዋውን በፅናት ማራመድ ጀመሩ። ዳዕዋው እንደ ሠደድ እሳት በአረቢያ ምድር ተዛመተ። በተወሰኑ አካባቢዎች በሚገኙት የሽክር ይዞታዎች ላይ የጅሐድ ጦርነት እንዲከፈት የሚፈለገው ግፊት ጠነከረ።

ከገዢዎች ጋር የሐሳብ ልውውጥ

ወቅቱ እየገፋ ሔደ። የሸይኹል- ኢስላም ልፋት ፍሬ እየሠጠ መጣ። በየክልሉ በየአቅጣጫው የተሰባጠሩት ገዛቶች መሪዎችና ዓሊሞች ህዝቡ የተዘፈቀበትን ሽርክ ትኩረት እንዲሰጡት ማድረግ ቻሉ- ሸይኹ መሃመድ አብዱል ዋሐብ።

ለዚህም ሳይሆን አይቀርም በየአቅጣጫው መልዕክቶችን መላክ የጀመሩት። በነጅድ፣ ሪያድ፣ ኸርጅ፣ ቃሴም፣ ሐይል፣ ዋሽም ሱዳይር እና በሌሎችም አካባቢ ለሚገኙ ሠዎች ደብዳቤዎችን ልከዋል። ከአረብያ ሠላጤ ውጭ ለሚገኙ ኡለማዎች ደብዳቤ ልከዋል፤ ለኢራቅ፣ ሶርያ፣ ሀንድ፣ የመን ወዘተ።

የሸይኹ መልዕክት በየአቅጣጫው ተስፋፋ። በሀንድ፣ ኢንዶኔዥያ፣ አፍጋኒስታን፣ አፍሪካ፣ ሞሮኮ፣ ግብጽ፣ ሶሪያ፣.... አካባቢ የሚገኙ ዓሊሞች በሸይኹ ትምህርቶች በጥልቅ ተማረኩ። ሀዘቦቻቸውን ወደ ቁርዓንና ወደሱና ብቻ ጠሩ።

ህልፈት

ሸይኹ ህይወታቸውን ሙሉ በሙሉ ለዳዕዋው መሳካት ሰጥተው ኖረዋል። ከዳሪያህ ገዢዎች ከሙሐመድ ብን ሳቡድ እና ከልጁ አብዱልአዚዝ ባገኙት እርዳታ በመታገዝ እስከመጨረሻ እስትንፋሳቸው ታገሉ። በ1206 (1792) ሒጅሪያ በወርሃ ዙል ቂዕዳ ለሁሉም ፍጡራን የተወሰነለትን የሞት ጽዋ ተጎነጩ። አላህ ይዘንላቸው።

ምዕራፍ ስንድ

ተውሒድ

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

«ጌንጌና ሰውንም ሊገዙኝ እንደ ለሌላ አልፈጠር ኋቸውም፡፡» (አል-ዛሪያት :56)

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

«በየሀዘቡ ሁሉ ውስጥ አላህን ተገዙ፤ ጣኦታትንም ራቁ በማለት መልዕክተኞችን ልከናል፡፡» (አል-ኃህል:36)

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَيَالِ الَّذِينَ إِحْسَنًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِندَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَمْرٌ وَلَا نَهْرَهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ۝ وَخُفْضَ لَهُمَا جَنَاحُ الذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا﴾

«ጌታህም (እንዲህ ሲል) አዘዘ:- እርሱን እንዲ ሌላን አትገዙ፤ በወላጆቻችሁም መልካምን ሥሩ፤ በእንተ ዘንድ ሆነው እንዳቸው ወይም ሁለታቸው እርጅናን ቢደርሱ ፎህ አትበላቸው፤ አትገላምጣቸው፤ መልካምን ቃል ተናገራቸው፡፡ ለሁለቱም ከእዝነትህ የመዋረድን ክንፍ ዝቅ አድርግላቸው፤ ጌታዬ ሆይ በሀፃንነቱ (በርህራሄ) እንዳላደጉኝ እዘንላቸውም በል፡፡» (አል-ኢብራክ:23- 24)

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

«አላህንም ተገዙ፤ በርሱ ምንም አታጋሩ፤» (አል-ኒላክ:36)

﴿قُلْ مَكَانًا أَتَىٰ مَا حَرَّمَ رَبِّي عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَيَالِ الَّذِينَ إِحْسَنًا وَلَا تَقُولُوا أَوْلَدَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكَ وَمَنْكُمْ بِهِ لَمَلَكٌ مَقُولُونَ ۝ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ

أَحْسَنُ حَقٍّ يَبْلُغُ أَشَدَّهُ وَأَوْفُوا الْكَيْدَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لَا تَكْلَفُ نَفْسًا إِلَّا
وَسْمَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَأَعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَبِمَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَلِكَمُ
وَمَنْكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۝ وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا
السَّبِيلَ فَتَنُورَ بَكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ۚ ذَٰلِكُمْ وَمَنْكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿

«ኑ፤ በእናንተ ላይ እርም ያደረገውን ነገር (በእርሱ
ያዘዛችሁን) ላንብብላችሁ በላቸው፤ በእርሱም (በአላህ) ምንንም
ነገር አታጋሩ፤ በወላጆችም በጉን ሥራ ሥሩ፤ ልጆቻችሁንም
ከድሀነት ፍራቻ አትግደሉ፤ እኛ እናንተንም እነርሱንም
እንመግባችኋለንና፤ መጥፎ ሥራዎችንም ከእርሷ የተገለጸውንም
የተደበቀውንም ሁሉ አትቅረቡ፤ ያችንም አላህ እርም
ያደረጋትን ነፍስ በሕግ ቢሆን እንጂ አትግደሉ፤ ይሃችሁ፤
ታውቁ ዘንድ (አላህ) በእርሱ አዘዛችሁ፡፡ የየቲምንም ገንዘብ
ብርታቱን (አካለ መጠን) እስኪደርስ ድረስ በዚያች እርሷ
መልካም በሽነች ኩኔታ እንጅ አትቅረቡ፤ ሰፍርንና ሚዛንንም
በትክክሉ መሰሉ፤ ነፍስን ችሎታዋን እንጂ አናስገድድም፤
በተናገራችሁም ጊዜ በዘመዶቻችሁ ላይ ቢሆንም እንኳ
(እውነትን በመናገር) አስተካክሉ፡፡ በአላህም ቃል ኪዳን ምሉ፡፡
ይኻችሁ ትገሠጹ ዘንድ በርሱ አዘዛችሁ፡፡» (አልአንዓም፡151-
153) ኢብኑ መስዑድ እንዲህ ሲሉ መናገራቸው ተዘግቧል፡-

«مَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى وَصِيَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ الَّتِي عَلَيْهَا خَاتَمُهُ
فَلْيَقْرَأْ قَوْلَهُ تَعَالَى: ﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبِّي عَلَيْكُمْ عَلَىٰ
تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ إِلَى قَوْلِهِ - وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا﴾»

«ማህተማቸው ያረፈበትን የሙሐመድን (ሶ.ዐ.ወ) የተዛዘዘ
ቃል መመልከት የፈለገ፡- ኑ፤ በእናንተ ላይ እርም ያደረገውን
ነገር (በእርሱም ያዘዛችሁን) ላንብብላችሁ በላቸው፤ በእርሱም
(በአላህ) ምንንም ነገር አታጋሩ...» (አል አንዓም፡ 151-153)
የሚለውን ቃል ያንብብ፡፡»

መ-አዝ ኢብን ጀበል (ረዐ) እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«كُنْتُ رَدِيفَ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى حِمَارٍ فَقَالَ لِي، يَا مَعَاذُ! أَتَذَرِي
مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ؟ قُلْتُ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا
بِهِ شَيْئًا، وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ

شَيْئًا. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَفَلَا أُبَشِّرُ النَّاسَ؟ قَالَ: لَا تُبَشِّرُهُمْ فَيَكْبُلُوا».

«ከነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ጋር በአንድ አሀድ ላይ ከበስተኋላ ተሳፍራ ተቀምጧልለሁ። «ሙአዝ ሆይ! አላህ በባሮቹ ላይ ሰዎች ደግሞ በአላህ ላይ ስላላቸው መብት ታውቃለህን?» ሲሉ ጠየቁኝ። «አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ» አልኳቸው። «አላህ በባሮቹ ላይ ያለው መብት እርሱን ብቻ ሊያመልኩና በርሱ ላይ ምንንም ኃይል ሊያጋሩ ነው፤ ሰዎች በአላህ ላይ ያላቸው መብት ደግሞ በእርሱ ላይ ሌላን ኃይል ከማሻረክ ሃጢአት የፀዱ እስከሆኑ ድረስ ሳይቀጣቸው ነው» አሉ። «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! የዚህን መልካም ዜና ብስራት ለሰዎች ልንግራቸው?» አልኳቸው። «ብስራት አትንገራቸው፤ ይላነፋሉና» አሉኝ።» (ቡኻሪና ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሰው ልጅና አጋንንት የተፈጠሩለት አላማ ተገልጿል።
2. አምልኮት (ኢባዳ) ተውሒድ ነው። ሰዎች ከፍተኛ ተቃውሞ የሚገጥማቸው በተውሂድ ማለትም ተውሒድን ሊኖሩት ሲሞክሩ ነውና።
3. ተውሂድ የሌለው ሰው አላህን ፈፅሞ አላመለከም።

﴿وَلَا أَنْتَرَعِبْدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾

«እኔ የምገዛውን ተገዥዎች አይደላችሁም።» (አል ካፊሩን :3)

የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጓሜ ይኸው ነው።

4. መልዕክተኛው (ሰ.ዐ.ወ) የመላካቸው ጥበብ፣ አላማና ግብ ተብራርቷል።
5. እያንዳንዱ ህዝብ (Nation/ ኡመህ) መለኮታዊ መልዕክት ደርሶታል።
6. የነቢያት ሁሉ ዲን አንድና አንድ ብቻ ነው።
7. በጣኦት መካድ እስካልተረጋገጠ ድረስ አላህን ማምለክ(ኢባዳ) እውን ሊሆን አይችልም።

﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِرْ بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى﴾

«በጣላታት የሚከድና በአላህ የሚያምን ሰው ለእርሷ መበጠስ የሌላትን ጠንካራ ዘለበት በእርግጥ ጨበጠ።» (አል-በቀራህ፥ 256)

የሚለው ቁርአናዊ ቃል ይህንኑ በጉልህ ያሣያል። እጅግ ጠቃሚ ነጥብ ነው።

8. ከአላህ ሌላ ያለ ማንኛውም የሚመለከ ኃይል ሁሉ ጣላት ይባላል።

9. ከአልአንጻም ምዕራፍ ውስጥ የተጠቀሱ ሦስት የማያሻሙ (ሙሕከማት) የቁርአን አናቀፅ ከሰለፎች ዘንድ እጅግ የላቀ ትኩረት ይቸራቸው ነበር። አሥር ጠቃሚ ነጥቦችን አዘለዋል። የመጀመሪያውና ዋነኛው ሽርክን ማቀብ ነው።

10. በአል ኢስራዕ ምዕራፍ ላይ የሰፈሩ «ሙሕከማት» የቁርአን አንቀጾች ሊጤኑ ይገባል። 18 ጠቃሚ ነጥቦችን አካተዋል። አላህ፡-

﴿لَا يَجْعَلُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَّخَذُولًا﴾

«ከአላህ ጋር ሌላን አምላክ አታድርግ፤ የተወቀሰክ ትሆናለህና» (አል-ኢስራዕ ፡22)

በማለት ጀምሮ

﴿وَلَا يَجْعَلُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدْحُورًا﴾

«ከአላህ ጋር ሌላን አምላክ አታድርግ፤ የተወቀሰክ ፥ የተባረርክ ሆነህ በገሃነም ውስጥ ትጣላለህና።» (አል-ኢስራዕ ፡39)

ሲል ቋጭቷቸዋል።

የነኝህን ነጥቦች ክብደትና የላቀ ጠቀሜታ ሲገልፅ፡-

﴿ذَٰلِكَ مِمَّا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ﴾

«ይህ ጌታህ ከጥበብ ወደ አንተ ካወረደው ነገር ነው።» (አል-ኢስራዕ ፡39) ብሏል።

11. በአል ኒሳዕ ምዕራፍ ላይ የሰፈሩት አስር አናቀፅ ትኩረት ሊቸራቸው ይገባል። አሥሮቹ የመብት አናቀፅ (አያተል ሁቁቅ አል-ዐሽረህ) በመባል ይታወቃሉ።

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

«አላህን ብቻ አምልኩ፤ በርሱ ላይ ምንም አታጋሩ።»
(አልጊላፊ: 36)

በሚል ይወጠናሉ።

12. የአላህ መልዕክተኛ ለሀልፈት በተቃረቡበት ወቅት ያስትላለፏቸው ኑዛዜዎች።

13. አላህ በባሮቹ ላይ ያለው መብት።

14. ሰዎች የአላህን መብት እስካከበሩ ድረስ በአላህ ላይ ሊኖራቸው የሚችለው መብት።

15. የመጨረሻውን እጅግ ጠቃሚ ነጥብ አብዛኛዎቹ የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ባልደረቦች አያውቁትም ነበር።

16. ጠቃሚ ለሆነ ዓላማ ዕውቀትን መደበኛ ይፈቀዳል።

17. በሙስሊሞች ልቦና ውስጥ ደስታን መርጫት ሊሰጠው የሚገባው ከፍተኛ ክብደት።

18. የአላህን ወደር የለሽ እዝነትና ርኅራሄ በመተማመን ከተግባር መዘናጋት (ኢትቲካል) አግባብ አይደለም።

19. አንድ ሰው ስለማያውቀው ነገር ሲጠየቅ አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ በማለት መመለሱ ተገቢው ነው።

20. አንድን የዕውቀት ዓይነት ለተወሰኑ ሰዎች ብቻ ለይቶ መስጠት ይፈቀዳል።

21. የመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ትህትና የተሞላበት ባህሪ፤ ከባልደረቦቻቸው ጋር በአንድ አህያ ላይ ተፈናጠው ይጓዙ ነበር።

22. ከብትን ከአንድ በላይ ሆኖ መጋለብ ይፈቀዳል።

23. እነኚህ ነጥቦች እጅግ የላቀ ክብደት የሚሰጣቸው ናቸው።

ምዕራፍ ሁለት

የተውሀድ ጠቀሜታና የሚያስረድቀው ኃጢአቶች

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُسْتَقَرُونَ﴾

«እነዚያ ያመኑትና እምነታቸውን በበደል (ሽርክ) ያልበከሉ ሰነርሱ ሰላም አላቸው፤ እነርሱ የተመሩ ናቸው፡፡» (አል-አንዓም :82)

ዐባዳት ኢብን ሷሚት (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል፡-

«مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ عِيسَى عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَىٰ مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ عَلَىٰ مَا كَانَ مِنَ الْعَمَلِ.

«አላህ አጋር የለሽ ብቸኛ አምላክ መሆኑንና ሙሐመድ ደግሞ መልዕክተኛውና ባሪያው መሆናቸውን የመሰከረ፤ ዓ.ሳ የአላህ ባሪያና መልዕክተኛ፤ እንዲሁም ወደ መሬም የጣለው ቃሉና መንፈሱ መሆኑን ያፀደቀ፤ ጀነትና እሳት እውነት እንደሆኑ ያመነ፤ ሰናይ ምግባሩ የቱን ያህል ኢምንት ቢሆንም አላህ ጀነትን ይለግሰዋል፡፡» (ቡካሪና ሙስሊም)

ቡካሪና ሙስሊም ዑትባንን ጠቅሰው ባሰፈሩት ሌላ ዘገባ እንደተወሰነው የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-

«فَإِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَتَّبِعِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ.»

«የአላህን ውዴታ፤ ምንዳና ቀረቤታ በመሻት ላኢላሃ ኢላላህ ያለ ሰው አላህ ከእሳት ነፃ አውጥቶታል፡፡» ብለዋል፡፡

አቡ ሰዒድ አል ኸድሪይ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል፡-

«قَالَ مُوسَىٰ يَا رَبِّ عَلَّمَنِي شَيْئًا أَذْكُرُكَ وَأَدْعُوكَ بِهِ قَالَ يَا مُوسَىٰ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. قَالَ يَا رَبِّ! كُلُّ عِبَادِكَ يَقُولُونَ هَذَا قَالَ

يَا مُوسَى: لَوْ أَنَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعَ وَعَامِرُهُنَّ غَيْرِي وَالْأَرْضِينَ
السَّبْعَ فِي كَفَّةٍ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فِي كَفَّةٍ مَالَتْ بِهِنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

«መላ (ዐሰ):- «ጌታዬ ሆይ! እንተን የማወሳበትንና
የምማፀንበትን ቃል አስተምረኝ» ሲሉ አላህን ጠየቁ:: «ላኢላህ
ኢላላህ በል» አላቸው:: «ጌታዬ ሆይ! ይህማ ሁሉም ባሮችህ
የሚሉት ነው፤ (ከዚህ የተለየ ነገር አሻለሁ)» አሉ:: «ሰባቱ
ሰማያትና ከውስጣቸው ያሉትም፤ ሰባቱ ምድሮችም በአንድ ሚዛን
ላይ ቢቀመጡና ላኢላሃ ኢላላህ ደግሞ በሌላ ሚዛን ላይ ቢቀመጥ
ላኢላሃ ኢላላህ ሚዛን ደፍቶ ይገኛል::» አላቸው::» (ኢብ ሐባንና
ሐኪም ዘግበውታል:: ሶሐከ መሆኑንም አፅድቀዋል::)

ቲርሚዚ ሐሰን በሆነ ሰነድ እንደዘገበው የአላህ መልዕክተኛ
(ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አንድምጫለሁ በማለት አነሰ(ረዐ)
አስተላልፈዋል:-

«قال الله عَزَّ وَجَلَّ: يَا بَنَ آدَمَ لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطِيَا ثُمَّ
لَقَيْتَنِي لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا لَأَتَيْنَكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً».

«አላህ:- <የአዳም ልጅ ሆይ! ምድርን የሚሞላ ሐጢአት
ተሸክመህ ከኔ ዘንድ ብትመጣ በኔ ላይ ሌላ ኃይልን እስካላጋራህ
ድረስ ምድርን የሚሞላ ምህረት ይዢ እጠብቅሐለሁ» ሲል
አውጇ::>

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአላህ እዝነትና ትሩፋት ስፋትና ጥልቀት::
2. የተውሒድ ምንዳ ከአላህ ዘንድ እጅግ የበዛ መሆኑ::
3. ተውሂድ በሽርክ እስካልተበከለ ድረስ ወንጀል ሁሉ
የመማር ዕድል ይኖረዋል:
4. የአንቀፅ «አል-አንዓም :72» ትርጉም::
5. ዑባዳህ ካስተላለፉት የሐዲስ ዘገባ ውስጥ የሰፈሩት
አምስት ጠቃሚ ነጥቦች::
6. ዑባዳህ ያስተላለፉትን ዘገባ ዑትባን ካስተላለፉትና
ከዚያም በኋላ ከተወሰኑት ዘገባዎች ጋር በማጣመር የላኢላሃ
ኢላላህን ትክክለኛ ትርጓሜ መረዳት ትችላለሁ:: አንዳንድ የዋሆች
ዑትባን ያስተላፉትን ዘገባ በመረዳቱ ረገድ የሚፈፅሙት የጎላ
ስህተትም ግልጽ ይሆንልሃል::

7. በዑትባን ከተላለፈው ዘገባ ውስጥ የተጠቀሰው መስፈርት (ሸርጥ) ትኩረት ይሻል።

8. ነብያት የላኢላሃ ኢለላህን ጥቅምና ትሩፋት የሚያስታውሳቸው አካል ይሻሉ።

9. የላኢላሃ ኢለላህ ክብደት ተወስቷል። ከፍጡራን ሁሉ ትልቃለች። አብዛኛዎቹ በአፋቸው የሚሏት ወገኖች ግን አቅልለው ይመለከቷታል።

10. ምድሮችም፣ ሰማያትም ቁጥራቸው ሰባት እንደሆነ ተወስቷል።

11. ሰባቱ ሰማያት ነዋሪዎች እንዳሏቸው ተወስቷል።

12. የአላህን ባህሪያት (ሲፋት) ቁርአን ውስጥ በተጠቀሱበት መልኩ ያለምንም ተጨማሪ ትርጉም እንዳሉ መቀበል ግዴታ ነው።

13. አነስ (ረዕ) ያስተላለፉትን ዘገባ በሚገባ ከተረዳን ዑትባን ያስተላለፉት ሃዲስ መልዕክት ግልፅ ይሆንልናል። የአላህን ውዴታ፣ ምንዳና ቀረቤታ በመሻት «ላ ኢላሃ ኢለላህ» ያለ ሰው ከእሳት ነፃ እንደሚወጣ ይገልፃል በዑትባን የተላለፈው ዘገባ። በምላስ መናገሩ ብቻ በቂ አይደለም። ሽርክን እርግፍ አድርጎ መተውንም ይጠይቃል።

14. ኢሣ (ዐሰ) እና ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የአላህ ባሪያዎች ናቸው።

15. ኢሣ (ዐሰ) «የአላህ ቃል» የሚል የማዕረግ ስም ተችሯቸዋል።

16. «የአላህ መንፈስ» ተብለዋልም።

17. በጀነትና በእሳት መኖር ማመን የሚያስገኘው የላቀ ትሩፋት።

18. «ፅድቅ ተግባሩ የቱን ያህል ኢምንት ቢሆንም» የሚለው መስፈርት ትኩረት ተችሯታል።

19. የሚዛን ምንነትና ባህሪ፣ እንዲሁም ተግባር።

20. ፊት የሚል የአላህ ባህሪ መወሳቱ።

ምዕራፍ ሦስት
ተውሒድን (ከብክሶት) የጠበቀ
ጸነትን ይገናጻል

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَوْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

«ኢብራሂም ለአላህ ታዛዥ፡ ወደ ቀጥተኛው ሃይማኖት ዘንባይ ሀዝብ ነበር፡፡ ከአጋሪዎች አልነበረም፡፡» (አል-ኮህል :120)

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آلِهَتِهِمْ لَا يَشْكُرُونَ﴾

«እነዚያ አንሱ በጌታቸው የማይጋሩት፡፡» (አል-ሙሐሚን: 59)

ሁሴን ኢብን አብድራህማን ተከታዩን አስተላልፈዋል:-

«كُنْتُ عِنْدَ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَقَالَ: أَرَأَيْتُمْ رَأَى الْكَوْكَبَ الَّذِي انْقَضَ الْبَارِحَةَ؟ فَقُلْتُ أَنَا نُمُّ قُلْتُ: أَمَا إِنِّي لَمْ أَكُنْ فِي صَلَاةٍ وَلَكِنِّي لِدُعْتٍ. قَالَ فَمَا صَنَعْتَ؟ قُلْتُ ارْتَقَيْتُ: قَالَ فَمَا حَمَلَكَ عَلَى ذَلِكَ؟ قُلْتُ: حَدِيثُ حَدَّثَنَا الشَّعْبِيُّ قَالَ مَا حَدَّثَكُمْ؟ قُلْتُ حَدَّثَنَا عَنْ بُرَيْدَةَ بْنِ الْحُصَيْبِ أَنَّهُ قَالَ لَا رُقِيَّةَ إِلَّا مِنْ عَيْنٍ أَوْ حُمَةٍ. قَالَ: وَقَدْ أَحْسَنَ مَنْ انْتَهَى إِلَى مَا سَمِعَ وَلَكِنْ حَدَّثَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: عُرِضَتْ عَلَيَّ الْأُمَمُ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ وَمَعَهُ الرَّهْطُ وَالنَّبِيُّ وَمَعَهُ الرَّجُلُ وَالرَّجُلَانِ وَالنَّبِيُّ وَلَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ. إِذْ رَفَعَ لِي سَوَادٌ عَظِيمٌ فَظَنَنْتُ أَنَّهُمْ أُمَّتِي فَقِيلَ لِي هَذَا مُوسَى وَقَوْمُهُ. فَتَنَظَرْتُ فَإِذَا سَوَادٌ عَظِيمٌ فَقِيلَ لِي هَذِهِ أُمَّتُكَ وَمَعَهُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَلَا عَذَابٍ. ثُمَّ نَهَضَ فَدَخَلَ مَنْزِلَهُ فَخَاصَ النَّاسُ فِي أَوْلَئِكَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ فَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ صَحَبُوا

رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَقَالَ بَعْضُهُمْ فَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ وَلِدُوا فِي الْإِسْلَامِ
فَلَمْ يُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَذَكَرُوا أَسْيَاءَ فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
فَأَخْبَرُوهُ فَقَالَ هُمُ الَّذِينَ لَا يَسْتَرِفُونَ وَلَا يَكْتَسُونَ وَلَا
يَتَطَيَّرُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ فَقَامَ عُكَّاشَةُ بْنُ مَخَصَنٍ فَقَالَ أَدْعُ
اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ لِي مِنْهُمْ قَالَ أَنْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ آخَرُ فَقَالَ أَدْعُ
اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ لِي مِنْهُمْ قَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ.

ከሰዲድ ኢብን ጃበይር ጋር ነበርኩ። «ያለፈውን ሊሊት ያደመቁ ከዋክብትን የተመለከተ ማን ነው?» ሲሉ ጠየቁ። «እኔ ተመልክቻቸዋለሁ» አልኩ። «ሶላት ላይ አልነበርኩም፤ ግና በመርዛም ነፍሳት ተነድፌ ነበር።» ስልም አከልኩ። «ምን አደረክ?» ጠየቁኝ። «ቴፍታን ተጠቀምኩ» አልኳቸው። «እንዲህ እንድታደርግ ያነሳህ ምንድን ነው?» አሉኝ። «ሹዕቢያ ያስተላለፉልን ሀዲስ ነው።» መለስኩላቸው። «ምንድን ነው ያስተላለፉላችሁ ሀዲስ?» ጠየቁኝ። «ቡረይድን በመጥቀስ፣ ለአደን ጥላና በነፍሳት መነደፍ እንዲሁም ለትኩሳት ህመም እንጂ ለሌላ ቴፍታን መጠቀም አይፈቀድም፤ መባሉን ነግረውኛል።» ስል መለስኩ። «የደረሰውን ዕውቀት ወደ ተግባር ለመለወጥ ጥረት ያደረገ ሁሉ ሊመሰገን ይገባዋል። ግና ኢብን አባስ እንዳስተላለፉልን የአላህ መልዕክተኛ ተከታዩን ተናግረዋል፡- «ሕዝቦች ተገለፁልኝ፤ አንዱን ነቢይ ከጥቂት ተከታዮች ጋር፣ ሌላውን ነቢይ ከአንድ ወይም ሁለት ሰዎች ጋር ሌላኛውን ደግሞ አንድም ተከታይ የሌለው ሆኖ ብቻውን ተመለከትኩ። የኔ ተከታዮች እንደሆኑ ገመትኩ። «ይህ ሙሳና ተከታዮቹ ናቸው። ነገር ግን ወደ ሌላኛው አድማስ ተመልከት» ተባልኩ። በርካታ አባላትን ያቀፈ አንድ የሰዎች ስብስብ ተመለከትኩ። «እነኚህ ተከታዮችህ ናቸው። ከነርሱ መሀከል ያለምንም ጥያቄና ቅጣት ጀንነት የሚገቡ ሰዎች አሉ።» ተባልኩ።» ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ይህን እንደ ተናገሩ ተነስተው ወደ ቤታቸው ገቡ። ስለነዚያ ያለምንም ጥያቄና ቅጣት ጀንነት ስለሚገቡ ሰዎች ታዳሚው ይነጋገር ጀመር። ከፊሎቹ፡- «የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ባልደረቦች ሊሆኑ ይችላሉ» የሚል አስተያየት ሰጡ። ከፊሎቹ ደግሞ፡- «ምን አልባትም በዘመነ ኢስላም የተወለዱና በአላህ አንዳችንም ነገር ያላጋሩ»

ሊሆኑ እንደሚችሉ ገመቱ። ሌሎች ግምቶችም ተሰነዘሩ። በዚህ ወቅት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከነበሩበት ክፍል በመውጣት ፡- «ስለምን እየተነጋገራችሁ ነው?» ሲሉ ታዳሚዎችን ጠየቁ። የሚነጋገሩበትን ጉዳይ ነገሯቸው። «እነዚያ (ያለምን ጥያቄና ቅጣት ጀንነት የሚገቡ ሰባ ሺህ ሰዎች) የማይደግሙና የማያስደግሙ፣ በገድ የማያምኑና በአላህ ብቻ የሚመኩ ናቸው።» አሉ። ዑካሽህ ኢብን ሚህሰን፡- «ከነርሱ ያደርገኝ ዘንድ አላህን ይማፀኑልኝ» አላቸው። «አንተ ከነርሱ ነህ» አሉት። ሌላ ሰው ቆመና፡- «እኔንም ከነርሱ ያደርገኝ ዘንድ አላህን ይማፀኑልኝ» አላቸው። «ዑካሽህ ቀድሞሃል» አሉት። (ቡኻሪና ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሰዎች ካላቸው ተውሂደ ጥንካሬና ድክመት አንፃር የሚኖራቸው የተለያዩ ደረጃ።
2. ተውሂድን ከሽርክ ብክለት ማፅዳት።
3. አላህ ኢብራሂምን፥ «ከአጋሪዎች አልነበረም» ሲል አወድሷቸዋል።
4. ታላላቅ የአላህ ወዳጆች «ከሽርክ የፀዱ» ተብለው መለኮታዊ እማኝነት ተችሯቸዋል።
5. «ሩቃ»ንና በገድ ማመንን መተው ተውሂድን ከብክለት የማዳን አካል ነው።
6. በአላህ መመካት (ተወከል) ከሃዲሱ ውስጥ የተጠቀሱትን ውብ ባህሪያት ያካትታል።
7. የሶሀቦች ዕውቀት ጥልቀትና የግንዛቤ ብስለት በዘገባው ላይ ተንፀባርቋል። የተጠቀሰውን የላቀ ደረጃ በተግባር እንጂ እንዲሁ እንደማይገኙት በሚገባ ተገንዝበዋል።
8. ሶሃባዎች ለፅድቅ ክንውን የነበራቸው የላቀ ጉጉት።
9. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አምማ በጥራትም በብዛትም ከየትኛውም ነቢይ አምማ የተሻለ ነው።
10. የሙሣ ባልደረቦች የላቀ ደረጃ።
11. ነቢዩ(ሶ.ዐ.ወ) የተለያዩ ህዝቦች ሁኔታና እጣ ፈንታ ተገልጿላቸዋል።
12. እያንዳንዱ አምህ የሚቀሰቀሰው ከተላክለት ነቢይ ጋር ለየብቻ ነው።
13. ለነቢያት የተውሂድ ጥሪ አዎንታዊ ምላሽ የሰጡ ሰዎች ቁጥር አናሳነት።

14. ምንም ተከታይ ያላገኘ ነቢይ ብቻውን ይቀሰቀሳል።

15. የዕውቀት የላቀ ጠቀሜታ፣ በቁጥር ብዛት አለመታለልና በቁጥር አናሳነትም አለመከፋት።

16. ከዓይነ ጥላና በነፍሳት በመነደፍ ከሚፈጠር የህመም ስሜት ለመፈወስ «ሩቃ»ን መጠቀም ይፈቀዳል።

17. ሰዲድ ኢብን ጁቢ ፥ ያወቀውን በገቢር ለማዋል ጥረት ያደረገ ሊመሰገን እንደ ገባው በመግለፅ የተጠቀሰውን ሐዲስ አስተላለፉ። በሁለቱ ዘገባዎች መካከል ተቃርኖ አለመኖሩን በግልፅ አስቀመጠ። ይህም የሰለፎችን ዕውቀት ጥልቀትና የግንዛቤያቸውን ፅድቀት ያመለክታል።

18. ሠለፎች አንድን ሰው የሌለውን መልካም ባህሪ ከማላበስና ከማወደስ የተቆጠቡ ነበሩ።

19. «አንተ ከነሱው ነህ» በማለት ነቢዩ(ሶ.ዐ.ወ) ለዑከሻ መናገራቸው የነቢያዊ ትንቢታቸው አካል ነው።

20. የዑከሻ የላቀ ደረጃ።

21. ለበርካታ ትርጓሜዎች ክፍት የሆነን የአገላለፅ ስልት (መአሪድ) መጠቀም።

22. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ማራኪ ሰብዕና።

ምዕራፍ ስራተ ሽርክን መጠንቀቅ

አላህ አንዲህ ብሏል:-

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

«አላህ በርሱ ማጋራትን በፍጹም አይምርም፤ ከዚህ ሌላ ያለውን ሀጢአት ለሚሻው ሰው ይምራል፡፡» (አል-ጊላክ:48)

ነቢዩ ኢብራሂም (ዐ.ሰ.) እንዲህ ሲሉ አላህን መማፀናቸውን ቁርዓን ያስተምረናል:-

﴿وَأَجْنِبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ إِلَّا أَنْتَ﴾

«አኔንም ልጆቼንም ጣኦታትን ከማምለክ ጠብቀን፡፡» (ኢብራሂም:35)

«أَخَوْفُ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ الشِّرْكَ الْأَصْغَرُ فَسْتَلِ عَنْهُ فَقَالَ:

الرَّيَاءُ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ):- «ለናንተ በእጅጉ የምፈራላችሁ መለስተኛውን ሽርክ ነው፡፡» ሲሉ ተናገሩ፡፡ «መለስተኛው ሽርክ ምንድን ነው?» ተብለው ተጠየቁ፡፡ «ለታይታና ለይስሙልኝ አንድን ተግባር መፈፀም (ሪያክ)» በማለት መለሱ፡፡

ኢብኑ መስኦድ (ፈዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ نِدَاءً دَخَلَ النَّارَ».

«ከአላህ ውጭ ሌላን አካል በማምለክ ላይ እንዳለ የሞተ እሳት ገባ፡፡» (ቡኻሪ ዘግበውታል)

መስሊም ጃቢርን ጠቅሰው የአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ) ተከታዩን መናገራቸውን ዘግበዋል :-

«مَنْ لَقِيَ اللَّهَ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ لَقِيَهِ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ»

«አላህን በሱ ላይ አንዳች ኃይልን ሳያጋራ የተገናኘ ጆነት ገባ፤ በርሱ ላይ ሌላ ሀይልን አጋርቶ ሳይቶበት የተገናኘው ግን እሳት ገባ፡፡»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሽርክን መጠንቀቅ ያሻል፡፡ እጅግ አደገኛ ወንጀል ነው፡፡

2. አንድን ተግባር የሰዎችን እይታ ለመሳብና ውዳሴያቸውን በመሻት መፈፀም (ሪያክ) ሽርክ ነው።

3. «ሪያክ» ከመለስተኛዎቹ ሽርኮች ይፈረጃል።

4. የአላህ አገልጋዮች ሊፈፀሟቸው ከሚችሉ ጥፋቶች ሁሉ አደገኛው «ሪያክ» ነው።

5. ጀነትና እሳት ሩቅ አይደሉም።

6. ሁለቱም በአንድ ሀዲስ ተቆራኝተው ቀርበዋል።

7. የሽርክ ተግባር እየፈፀመ ከአላህ ጋር የተገናኘ፣ የቱን ያህል አላህን አምላኪ ቢሆንም ከእሳት ቅጣት አይድንም።

8. ነቢ. ኢብራሂም (ዐሰ) ለርሳቸውና ለልጆቻቸው አላህን የጠየቁት ነገር ከጣኦት አምልኮ እንዲጠብቃቸው ነበር። ይህም የሽርክን አስከፊነት ይጠቁማል።

9. አብዛኛዎቹ ሰዎች የሚገኙበትን አስከፊ ሁኔታ ማጤናቸው፤

﴿رَبِّ إِنَّمَنْ أَضَلَّنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ﴾

«ጌታዬ ሆይ! እነርሱ (ጣኦታት) ከሰዎች ብዙዎችን አሳስተዋልና።» (ኢብራሂም :36)

በሚለው ቁርአናዊ ቃል ውስጥ አንደተመለከተው።

10. ቡኻሪ ባሰፈሩት ዘገባ ውስጥ የላኢላሃ ኢላላህ ትርጓሜ ተብራርቷል።

11. ከሽርክ የፀዳ ሰው ያለው የላቀ ደረጃ።

ምዕራፍ ስምስት ወደ «ሳሊሳህ ሲሰሳህ» ጥሪ ማድረግ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلْ هَٰذَا سَبِيلِي ۖ أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ ۖ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَنَ اللَّهُ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

«ይህኛ መንገዴ ናት፤ ወደ አላህ እጠራለው፤ እኔም የተከተለኝም ሰው በግልፅ ማስረጃ ላይ ነን። ጥራት ለአላህ ይገባው። እኔም ከአጋሪዎቼ አይደለሁም፤ በል» (ዩሱፍ፡108)

የአላህ መልዕክተኛ (ሲ.ዐ.ወ) መሐዘን ወደ የመን በላኩበት ወቅት ተከታዩን መመሪያ ሰጥተውታል፡-

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا بَعَثَ مَعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ قَالَ لَهُ: إِنَّكَ تَأْتِي قَوْمًا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ شَهَادَةً أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

«ከአህሉል ኪታብ የሆኑ ሰዎችን ታገኛለህ። የመጀመሪያ ጥሪህ ላኢላሃ ኢላላህ ይሁን።»

«إِلَى أَنْ يُوحَدُوا اللَّهَ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَأَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ. فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَأَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ فُتَرَدُّ عَلَىٰ فُقَرَائِهِمْ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ».

«አላህን በብቸኝነት እንዲያመልኩ ጥሪ እቅርብላቸው (የሚል ሰፍሯል።) «ይህን ጥሪህን ከተቀበሉህ አላህ በቀን ውስጥ 5 ወቅት ለላቶችን በግዳጅነት እንዳፀናባቸው አስተምራቸው። ለዚህ ጥሪህ አዎንታዊ ምላሽ ከሰጡህ አላህ ከሀብታሞቻቸው ተይዛ ለድሆቻቸው የምትሰጥ ምፅዋት ግዴታ እንዳደረገባቸው አሳውቃቸው። ይህንንም ከተቀበሉህ ከገንዘባቸው መልካሟን (በግዴታ ምፅዋትነት) እንዳትይዝ አደራ። የተበደለን ሰው ዱዓ

ተጠንቀቅ። በርሷና በአላህ መካከል ምንም ዓይነት ግርዶሽ የለምና።»(ቡኸሪና መ-ስሊም) ሳህል ኢብን ሰዒድ (ፈዐ)

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَوْمَ خَيْرٍ: لَأُعْطِينَ الرَّايَةَ غَدًا رَجُلًا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ فَبَاتَ النَّاسُ يَدُوكُنْ لَيْلَتَهُمْ أَتَيْتُمْ يُعْطَاهَا؟ فَلَمَّا أَصْبَحُوا غَدَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كُلُّهُمْ يَرْجُو أَنْ يُعْطَاهَا. فَقَالَ أَيْنَ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ؟ فَقِيلَ هُوَ يَسْتَكْبِي عَيْنِيهِ فَأَرْسَلُوا إِلَيْهِ فَأَتَاهُ بِهِ فَبَصَقَ فِي عَيْنَيْهِ وَدَعَا لَهُ فَبَرَأَ كَأَن لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجَعٌ. فَأَعْطَاهُ الرَّايَةَ فَقَالَ انْقُذْ عَلَى رِسْلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللَّهِ تَعَالَى فِيهِ. فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የኸይበር ዕለት፡- «ነገ ይህንን ሰንደቅ አላህንና መልዕክተኛውን ለሚወድና እነርሱም ለሚወዱት ሰው እሰጣለሁ። አላህ በርሱ አማካኝነት ድልን ያገናዕፈናል።» ሲሉ ተናገሩ። ሰሃባዎች ፥ ሰንደቁን የሚረከበው ሰው ማን ይሆን? በሚለው ነጥብ ላይ ሲያስቡ፣ ሲያሰላስሉ፥ ሲወያዩ አደሩ። ሲነጋ ሁሉም ከአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ) ዘንድ ቀረቡ። እያንዳንዱ ሰው ሰንደቁ ለሱ እንደሚሰጥ ተስፋ ነበረው። «አሊይ ኢብን አቢ ሚሊብ የት አለ?» በማለት መልዕክተኛው ጠየቁ። «አይኖቼን ታሟል» ሲሉ ባልደረቦቻቸው መለሱላቸው። ላኩበት። እንዲመጣ ተደረገ። ነቢዩ (ሶዐወ) አይነ ላይ ቱፍታ በማድረግ አላህን ተማፀነለት። ፍፁም የሆነ ፊውስ አገኘ። ሰንደቁን አስከረበት። እንዲህ አሉትም፡- «ከመስካቸው ላይ እስክትደርስ ወደ ፊት ቀጥል። ከዚያ ስትደርስ ወደ ኢስላም ጥራቸው፤ ግዴታ ስለሚሆንባቸው የአላህ መብት ንገራቸው። አላህ በአንተ ሰብስ አንድን ሰው ወደ ቅን ጎዳና መምራቱ ላንተ ከቀይ ግመል ይበልጥ ዋጋ አለው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ወደ አላህ ጥሪ ማድረግ መልዕክተኛው (ሶዐወ) የተከተሉት ጎዳና ነው።

2. ቅንነትና ታማኝነት (ኢክላስ) የላቀ ትኩረት ሊቸረው ይገባል። አብዛኛው ሰው ወደ ሀቅ ጥሪ ማድረግ ቢችልም «ኢክላስ» ይጎድለዋል። የግል ስሜቱንና ፍላጎቱን ለማስፈፀም ሲማስን ይስተዋላል።

3. ግልፅ ማስረጃ እጅግ አስፈላጊና ግዴታም እንደሆነ ተወስቷል።

4. የአላህን ክብር ከማጉደፍ መቆጠብ ከተውሂድ አዎንታዊ ተፅዕኖዎች አንዱ ነው።

5. አላህን መሳደብና ክብሩን ማጉደፍ ከሽርክ አስከፊ ተፅዕኖዎች አንዱ ነው።

6. ሙስሊሞችን ከሙሽሪኮች ማራቅ ጠቀሜታ እንዳለው ዘገባው ያሳያል። ከነሱ እንዳይፈረጁ። የሽርክን ተግባር ባይፈፅሙ እንኳ ።

7. ተውሂድ ከምንም በፊት ቅድሚያ ሊሰጠው የሚገባ የላቀ ግዳጅ ነው።

8. ወደ ኢስላም ጥሪ የሚያደርግ ሰው መጀመር የሚገባው በተውሂድ እንደሆነ ተመልክቷል።

9. «አላህን በብቸኝነት ሊያመልኩ» የሚለው ሀረግ የላኢላሃ ኢላላህን አስኳል ትርጓሜ ጨብጧል።

10. አንድ ሰው የእምነቱን ትክክለኛ ባህሪ ባይረዳ ወይም ተረድቶ በገቢር ባያውለው እንኳ «አሁሉል ኪታብ» ሊሰኝ ይችላል።

11. ትምህርት ደረጃ በደረጃ መሰጠት እንዳለበት ዘገባው ያመለክታል።

12. እያንዳንዱ የኢስላም ትምህርት እንደ የክብደቱና አስፈላጊነቱ በየደረጃው ትኩረት ይቸረዋል።

13. ዘካ የሚሰጣቸው የህብረተሰብ ክፍሎች ዘገባው ውስጥ ተወስተዋል።

14. አንድ መምህር ለተማሪዎቹ አሻሚ የሆኑ ሀሳቦችን የማብራራት ኃላፊነት አለበት።

15. ዘካ ሰብሳቢ ከዘካ ሰጪው ንብረቶች እጅግ ውድ ዋጋ ያላቸውን መርጦ መቀበሉ አግባብ አይደለም።

16. የተበዳይን ዱዓ መጠንቀቅና መፍራት ያሻል።

17. የተበደለ ሰው ዱዓ ከአላህ ዘንድ ተቀባይነት አለው።

18. የነቢያት ፈርጥ በሆኑት ነቢይ በሙሐመድ (ሶዐወ) እና ባልደረቦቻቸው ላይ የደረሰው ረሀብ፣ ጥማት፣ ስቃይ... የተውሂዳቸውን ጥንካሬ ያመለክታል።

19. «ሰንደቁን እስጥሃለሁ» የሚለው አረፍተ ነገር ከነቢያት ምልክቶች አንዱ ነው።

20. ከአይነ ላይ ቱፍታ በማድረግ እንዲፈወስ ማድረጋቸውም እንዲሁ ከነብይነታቸው ምልክቶች አንዱ ነው።

21. የአሊይ (ረዕ) ታላቅነት።

22. የሶሃቦች የላቀ ደረጃ። ሌሊቱን በሙሉ ሲያስቡና ሲያሰላስሉ አደሩ። የድሉ ብስራት እውን ሆኖ ለማየት በመጓጓት።

23. በቀደር ማመን። ሰንደቁን መቀበል የከጀሉ ሁሉ ሳያገኙት ሀሳቡ ያልነበራቸው አሊይ እንዲረከቡት ተደርጓል።

24. «ወደ ፊት ቀጥል» በማለት ነቢዩ (ሰዐወ) ለአሊይ የሰጡት ትዕዛዝ የነበራቸውን ከፍተኛ ዲሲፕሊን ያሳያል።

25. ከውጊያ በፊት ወደ ኢስላም ጥሪ ማድረግ ይቀድማል።

26. ወደ ኢስላም ጥሪ ቀርቦላቸው አሻፈረን ያሉ ወገኖችን መዋጋት ይፈቀዳል።

27. ዳዕዋ ከፍተኛ ጥበብን (ሒክማ) ይጠይቃል። «ግዴታ የሚሆንባቸውን ነገር አስተምራቸው።» የሚለው ነቢያዊ ቃል ይህንኑ ያመለክታል።

28. አላህ በባሮቹ ላይ ያለው መብት።

29. አንድ ሰው በሱ አማካኝነት ቅንን መንገድ የያዘለት «ዳዒ» የሚያገኘው የላቀ ትሩፋት።

30. ለአንድ ነገር ብይን በሚሰጡበት ወቅት መማል እንደሚፈቀድ።

ምዕራፍ ስድስት

የተውሂድና የሳኢሳህ ኢስሳህ ተርጓሚ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا﴾

«እነዚያ እነሱ የሚገዟቸው ማንኛቸውም (ወደ አላህ) በጣም ቀራቢያቸው ወጽ ጌታቸው መቀረቢያን ሥራ ይፈልጋሉ፤ እዝነቱንም ይከፈላሉ፤ ቅጣቱንም ይፈራሉ፤ የጌታህ ቅጣት የሚፈራ ነውና፡፡» (አል-ኢስራአ፡ 57)

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ○ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ○ وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

«አብራሂም ለአባቱና ለሀዝባቹ ባለ ጊዜ አስታውሱ፡፡ እኔ ከምትገዙት ሁሉ ንፁህ ነኝ፡፡ ከዚያ ከፈጠረኝ በስተቀር አልገዛም፡፡ በእርግጥ ይመራኛልና፡፡ በዝርዦቹም ዘንድ ይመለሱ ዘንድ በአምላክ ማመንን ቀሪ ቃል አደረጋት፡፡» (አልዙ-፹ፋ፡26-28)

﴿اتَّخَذُوا أَعْبَادَهُمْ وَرَهْبَنَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾

«ሊቃውንቶቻቸውንና መነኩሳቶቻቸውን፤ የማርያምን ልጅ ኢሣ አልመሲህንም ከአላህ ሌላ አማልክት አድርገው ያዙ፡፡» (አል-ተውባህ ፡81)

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾

«ከሰዎችም ከአላህ ሌላ ባላንጣዎችን (ጣኦታትን) አላህን እንደሚወዱ የሚወዷቸው ሆነው የሚይዙ አሉ፡፡ እነዚያ ያመኑት ለአላህ የበረታ ፍቅር አላቸው፡፡» (አል-በቀረህ፡165)

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን በ-ካሪና መ-ስሊም ዘግበዋል፡-

«مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَرَّمَ مَالَهُ وَدَمُهُ وَحَسَابُهُ عَلَى اللَّهِ».

«ላኢላሃ ኢለላህ ያለና ከአላህ ውጭ በሚመለከቱ ኃይላት የካደ ገንዘቡም ደሙም እርም ሆነ። ከዚያ በኋላ የሰውዬውን ምስክርነት እውነተኛነት የመፈተሹ ኃላፊነት ለአላህ የተተወ ነው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

ባለፉት ርዕሶች ሦስት አበይት ቁም ነገሮች ተዳለዋል። ከሁሉም አብይ ሊሰኝ የሚበቃው የሸሃዳዎች ትርጓሜ ነው። በማያሻማ ሁኔታ ተብራርቷል። ከአል ኢስራኤ ምዕራፍ ውስጥ የተጠቀሰው አንቀፅ ደጋግ ሰዎችን የሚያመልኩ ሙሽሪኮችን ስህተትና ተግባራቸውም ከትልቁ ሺርክ የሚፈረጅ መሆኑን በግልፅ አስቀምጧል። ከአልተውባህ ምዕራፍ ላይ የተጠቀሰው አንቀፅ ደግሞ አህለል ኪታቦች ሊቃውንቶችንና መነኩሳቶቻቸውን አማልክት አድርገው መያዛቸውን ገልጾ አላህን በብቸኝነት እንዲያመልኩ እንጂ በዚህ እንዳልታዘዙ ያብራራል። ሊቃውንቶችን ማምለክ ማለት አላህን በመወንጀል ሲያዙ አሜን ብሎ መቀበል እንጂ ለእነርሱ «ኢባዳ» ማድረግ አይደለም። የአንቀፁ ትክክለኛ ትርጓሜ ይኸው ነው። ነቢዩ ኢብራሂም፡-

﴿إِنِّي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ۖ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي﴾

«ከምትገዙት ነገር ሁሉ። ንፁህ ነኝ። ከዚያ ከፈጠረኝ በስተቀር»

በማለት ከአላህ ውጭ ሌላን ኃይል እንደማያመልኩ መግለፃቸው ተወስኗል። ይህ አይነቱ «በራኤ» (ራስን ከሽርክ ተግባራትና ከሙሽሪኮች መገንጠል) የላኢላሃ ኢለላህ ትርጓሜ አካል እንደሆነ አላህ ሲገልፅ፡-

﴿وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ. لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

«በዝርዦቹም ውስጥ ይመለሱ ዘንድ (በአንድ አምላክ ማመንን) ቀሪ ቃል አደረጋት» ብሏል።

አልበቀራህ ምዕራፍ ላይ የሰፈረው አንቀፅ፡-

﴿وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ﴾

«እነርሱ ከእሳት ወጭዎች አይደሉም።»

የሚል መለኮታዊ ዛቻ ስለተሰነዘረባቸው ከሃዲያን ያወሳል። እነዚህ ከሃዲያን ጣኦቶቻቸውን አላህን እንደሚወዱ አድርገው ይወዳሉ። አላህን በጥልቅ እንደሚያፈቅሩ አንቀፁ ይጠቁማል። ግና

ከሙስሊሞች ወገን አልፈረጃቸውም። ጣኦቶቻቸውን ከአላህ ይበልጥ የሚያፈቅሩትን በሙስሊምነት እንቀበላለን? ጣኦቶቻቸውን እንጅ አላህን የማያፈቅሩትን?

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ቃልም ተጠቃሽ ነው። «ላኢላሃ ኢለላህ ያለና ከአላህ ሌላ ያሉ ተመላኪ ኃይላትን የካደ ገንዘቡም ደሙም የተጠበቀ ነው። የምስክርነቱን እውነተኛነት የመፈተሹ ኃላፊነት የአላህ ነው» ብለዋል። ላኢላሃ ኢለላህን በቃል መናገሩ ብቻ ደምንና ገንዘብን የተጠበቀ አያደርግም። ትርጉሟን በጥልቅ መረዳትና ከልብ መቀበል ያሻል። ከአላህ ውጭ ሌላ ኃይላትን አለማምለክም። ከዘገባው ላይ በግልፅ እንደሰፈረው። ከአላህ ሌላ ባሉ ኃይላትም መካድ ያስፈልጋል። አንድ ሰው በዚህ ላይ ቅንጣት ጥርጣሬ ካለበት (ካመነታ) ገንዘቡም ደሙም ጥብቅ አይሆኑም።

እጅግ የተብራራና በግልፅ የተቀመጠ ነጥብ ነው። ከፍተኛ ትኩረት ይሻል።

ምዕራፍ ሰባት

**ጉዳትን ስመከሳከስ ወይም ስማስቀረት ቀስበትን
ማሞላት፡ ክርን ማንጠጠጠ ወዘተ ከጸርክ ይፈረዳል**

አላህ እንዲህ ብሏል፡-
﴿قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَتُ
ضُرِّيهِ أَوْ أَرَادَنِيَ بِرَحْمَةٍ هَلْ هِيَ تُمْسِكُ بِرَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ
الْمُتَوَكِّلُونَ﴾

«ከአላህ ሌላ የምትገዟቸው ጣኦታትን አያቸሁን? አላህ በጉዳት ቢፈልገኝ እነሱ ጉዳቱን ገላጮች ናቸውን? ወይስ በችሮታው ቢፈቅድኝ እነርሱ ችሮታውን አጋጆች ናቸውን? በላቸው አላህ በቂየ ነው፤ በርሱ ላይ ተመኪዎች ይመካሉ፡፡»
(አል-ዙመር :38)

ኡምራን ኢብን ሁሳይን (ረዐ) እንዳስተላለፉት፡-

«أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَجُلًا فِي يَدِهِ حَلَقَةٌ مِنْ صُفْرِ فَقَالَ ﷺ
هَذِهِ؟ قَالَ مِنَ الْوَاهِنَةِ فَقَالَ: أَنْزَعَهَا فَإِنَّهَا لَا تَزِيدُكَ إِلَّا وَهْنًا
فَإِنَّكَ لَوْ مِتَّ وَهِيَ عَلَيْكَ مَا أَقْلَحْتَ أَبْدَاً».

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) የመዳብ ቀለበት ያጠለቀ እንድ ሰው ተመለከቱ፡፡ «ይህ ምንድን ነው» አሉት፡፡ «የእርጅናን ድካም ለመቋቋም ነው ያጠለቅኩት» አላቸው፡፡ «አውልቀው፤ ከድካም ውጭ የሚያክልልህ ነገር የለም፡፡ ከእጅህ ላይ እንዳለ ሞተህ ቢሆን ኖሮ ከዘላለማዊ እሳት አትድንም ነበር» አሉት፡፡ (አህመድ ብዙም ጠንካራ ባልሆነ ሰነድ ዘግበውታል)

አህመድ አቅበው ኢብን አሚርን ጠቅሰው «መርፋዕ» በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት የአላህ ምልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል፡-

«مَنْ تَعَلَّقَ تَمِيمَةً فَلَا أَتَمَّ اللَّهُ لَهُ. وَمَنْ تَعَلَّقَ وَدَعَةً فَلَا وَدَعَ اللَّهُ لَهُ».

«ተማኢም (ሂርዝ) ያንጠለጠለ አላህ (ጉዳዩን) አይሙላለት፡፡ ወዳእ ያንጠለጠለ አላህ ስክነትን አይለግሰው፡፡»
በሌላ ዘገባ ደግሞ፡-

«مَنْ تَعَلَّقَ تَمِيمَةً فَقَدْ أَشْرَكَ».

«ሂርዝ ያንጠለጠለ የሽርክ ተግባር ፈፀመ» መባሉ ተወስኗል፡፡

ኢብን ሃቲም ሁዘይፋን ጠቅሰው እንዳስተላለፉት፡-

«أَلَمْ يَرَأَ رَجُلًا فِي يَدِهِ خَيْطٌ مِنَ الْحُمَى فَقَطَعَهُ وَتَلَا قَوْلَهُ ﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾»

ለትኩላት መፈወሻ በሚል ከእጁ ላይ ክር ያንጠለጠለ አንድ ሰው ተመለከቱ፡፡ ክፉን በጠሰቡት፡፡ ከዚያም፡- «አብዛኛዎቻቸው እነርሱ አጋሪዎች ሆነው እንጅ በአላህ አያምኑም» (የሱፍ፡ 106) የሚል ቁርአናዊ ቃል አነበቡ፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከላይ ለተጠቀሱት አላማዎች ቀለበትን ማጥለቅ፡ ክርን ማንጠልጠል ወዘተ የከበደ የሃጢአት ድርጊት ነው፡፡
2. ሶሃቢዩ ቀለበቱን እንዳንጠለጠለ ቢሞት ኖሮ ለዘላለማዊ የእሳት ቅጣት እንደሚዳረግ መገለፁ ፡- «መለስተኛው ሺርክ ከትልቁ ሽርክ ይበልጥ አጥፊ ነው» የሚለውን የሶሃባዎች አባባል ትክክለኛነት ያረጋግጣል፡፡
3. በእንዲህ ዓይነት መሠረታዊ ጉዳዮች ላይ አለማወቅ ምክንያት ሊሆን አይችልም፡፡
4. ቀለበቱ ላለበው አላማ አይጠቅመውም፡፡ ይልቁንም ይጎዳዋል፡፡ «ከድክመት ውጭ የሚያክልልህ ነገር የለም» የሚለው ነቢያዊ ቃል ይህንኑ ያመለክታል፡፡
5. እንዲህ አይነቱን ተግባር የሚፈፅምን ሰው ኃይልና ቁጣ በተቀላቀለበት አኳኋን ከጥፋቱ ማረም ተገቢ ነው፡፡
6. ከአላህ ውጭ ባለ ሌላ ኃይል የተመካ አላህ ለዚያ ኃይል እንደሚተወው በሀዲስ ተገልጿል፡፡
7. ሂርዝ ማንጠልጠል የሽርክ ተግባር መፈፀም ነው፡፡
8. ለህመም (ትኩላት/ንዳድ) ክርን ማንጠልጠልም ሽርክ ነው፡፡
9. ሁዘይፋህ የተጠቀሰውን የቁርአን አንቀፅ ማንበባቸው ሰሃቦች ለትልቁ ሽርክ የተጠቀሱ አንቀጾችን ለመለስተኛው ሽርክም እንደሚያውሉ ያመለክታል፡፡ ኢብን አባስም ከአልበቀራህ ምዕራፍ ውስጥ አንድ አንቀፅ በመጥቀስ ይህንኑ ስልት ተጠቅመዋል፡፡
10. ለሰው አይን (ለአይነ ጥላ) «ወዳዕ» ማንጠልጠል የሽርክ ተግባር ነው፡፡
11. ሂርዝ ላንጠለጠለ ሰው አላህ ጉዳዩን እንዳይሞላለት፥ ወዳእ ላንጠለጠለ ሰው ደግሞ አላህ ስክነትን እንዳይለግሰው ነቢዩ (ሶዐወ) ዱዓእ አድርገዋል፡፡

ምስራቁ ስምንት ስለመጠበቂያ (ፈቃ) እና ተማሲም (ሂርዝ) የተነገሩ የሀዲስ ዘገባዎች

ቡኻሪና ሙስሊም እንደዘገቡት አቡበክር አል አንሲሪ (ፈዐ) ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

«أَمَّا كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ فَأَرْسَلَ رَسُولًا أَنْ لَا يَتَقَبَّلَ فِي رِقَةٍ بَعِيرٍ قِلَادَةً مِنْ وَتَرٍ أَوْ قِلَادَةً إِلَّا قُطِعَتْ».

በአንድ ጉዞ ላይ ከአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር ነበርኩ፡፡ «ከክብቶች አንገት ላይ የተንጠለጠሉ ክሮችን ወይም ደቃዎችን አንድም ሳታስቀር በጥስ» የሚል መልዕክት አስይዘው መልዕክተኛ ላኩ፡፡

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት ኢብን ሙስዑድ (ፈዐ) አስተላልፈዋል፡-

«إِنَّ الرُّقَى وَالتَّمَائِمَ وَالتَّوَلَّةَ شِرْكٌ».

«ፋቃ፣ ሂርዝና ቲወላ ሽርክ ናቸው፡፡» (አህመድና አቡዳወድ)

ተማሊም (ሂርዝ) ከዓይነ ጥላ ለመጠበቅ ከልጆች አንገት ላይ የሚንጠለጠል ነው፡፡ «የቁርአን አንቀጾች የተጻፉበት ከሆነ ይፈቀዳል፡፡» ይላሉ ከሠለፎች ከፊሎቹ፡፡ ሌሎቹ ደግሞ- ኢብን ሙስዑድን ጨምሮ - መንገድ መክፈቱን አልወደዱትም፡፡ ሐራም እንደሆነ ይገልጻሉ፡፡

«አዛሊም» በመባልም ይታወቃል ፋቃ፡፡ ሽርክ ያልሆነ እንዳለው የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፡- «ለአይነ ጥላና ለህመም (ትኩሳት/ንዳድ) ይፈቀዳል» ሲሉ ገልፀዋል፡፡

«ቲወላህ» መስተፋቅር ነው፡፡ የባልና ሚስትን ፍቅር ይጨምራል ተብሎ ይታመናል- በአድራጊዎች ዘንድ፡፡

አብደላህ ኢብን ኡሰይም መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንዳስተላለፉት፡-

«مَنْ تَعَلَّقَ شَيْئًا وَكَلَّ إِلَيْهِ».

«አንዳች ነገር ያንጠለጠለ ለዛ ነገር ይተዋል» መባሉ ተወስኗል፡፡(አህመድና ቲርሚዝ)

ሩወይፋዕ ተከታዩን ማስተላለፋቸውን አህመድ ዘግበዋል።
የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ፦

«يَا رُوَيْفَعُ! لَعَلَّ الْحَيَاةَ سَتَطُولُ بِكَ فَأَخْبِرِ النَّاسَ أَنَّ مَنْ عَقَدَ
لِخَبِيئَةٍ أَوْ تَقَلَّدَ وَتَرَأَ أَوْ اسْتَنْجَى بِرَجِيعِ دَائِيَةٍ أَوْ عَظِمَ فَإِنَّ
مُحَمَّدًا بَرِيءٌ مِنْهُ».

«ሩወይፋዕ ሆይ! ምን አልባትም ረዥም ዕድሜ ልትኖር
ትችላለህ። ሂሙን የቋጠረ፣ ክር ያንጠለጠለ፣ በእንስሳት ፍግ
ወይም አጥንት ኢስቲንጃ ያደረገ ሙሐመድ ከርሱ የፀዱ
መሆናቸውን ለሰዎች ንገር» አሉኝ።

ሰዲድ ኢብኑ ጁበይር እንዲህ ሲሉ ተናገረዋል፦

«مَنْ قَطَعَ تَمِيمَةً مِنْ إِنْسَانٍ كَانَ كَعَذَلِ رَقِيَّةٍ».

«ከአንድ ሰው (አንገት) ላይ ሂርዝን የበጠሰ ባሪያን ነፃ
ከለቀቀ ቁጥር ነው።»

ኢብራህምን በመጥቀስ ወኪዕ እንዳስተላለፉት ሶሃቦች
ሂርዝን የቁርአን አናቀፅ የተከተበበትም ይሁን ሌላ አጥብቀው
ይጠሉ ነበር።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሩቃ (መጠበቂያ) እና የተማኢም (ሂርዝ) ትርጓሜ።
2. የቲወላህ ትርጓሜ።
3. ሁሉም ሽርክ ናቸው፤ ያለምንም ልዩነት።
4. ለአይነ ጥላና ለህመም (ትኩሳት/ንዳድ) በቁርአን «ሩቃ»
መጠቀም ሽርክ አይደለም።
5. ሂርዝ የቁርአን አንቀጾች የተከተቡበት ከሆነ ይፈቀዳል
ወይስ አይፈቀድም በሚለው ነጥብ ላይ አለምች ተወዛግበዋል።
6. ለአይነ ጥላ በሚል ከከብቶች አንገት ላይ ክርን
ማንጠልጠል ሽርክ ነው።
7. ከከብቱ ወይም ከራሱ አንገት ላይ ክርን ላንጠለጠለ
የተሰነዘረ አስደንጋጭ ዛቻ።
8. ከአንድ ሰው አንገት ላይ ሂርዝን የበጠሰ የሚያገኘው
የላቀ ምንዳ።
9. የኢብራሂም ንግግር የተጠቀሰውን የአለሞች ውዝግብ
የሚቃረን አይደለም። የአብደላህን ባልደረቦች አቋም ብቻ
የሚያንፀባርቅ ነው።

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ ۝ وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَىٰ﴾

«አልላትና አልኡዛን አያችሁ? ሦስተኛውንም አንስተኛዋን መናትም!» (አል-ኦጅም፡ 19-20)

እቡዋቂድ አለይስ እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

«خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَىٰ حُنَيْنٍ وَتَخَنُّ حُدَنَاءُ عِنْدَ بَكْفٍ
وَلِلْمُشْرِكِينَ سِدْرَةٌ يَعْكُفُونَ عِنْدَهَا وَيَنْتَوِطُونَ بِهَا أَسْلَحَتَهُمْ يُقَالُ
لَهَا ذَاتُ أَنْوَاطٍ فَمَرَرْنَا بِسِدْرَةٍ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! اجْعَلْ لَنَا ذَاتَ
أَنْوَاطٍ كَمَا لَهُمْ ذَاتُ أَنْوَاطٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ اللَّهُ أَكْبَرُ إِنَّهَا
السَّنَنُ قُلْتُمْ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ كَمَا قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ لِمُوسَى
﴿اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ﴾ لَتَرْكَبُنَّ
سُنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ.

ከአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር ለሁነይን ዘመቻ ተንቀሳቀሰን፡፡ ኢስላምን ከተቀበልን ብዙም አልቆየንም፡፡ ሙሽሪኮች እንዲት ዛፍ ነበረቻቸው፡፡ ከአጠገቧ ይቀመጣሉ፡፡ ሰይፋቸውንም ያንጠለጥሉባታል፡፡ «ዛት አንዋጥ» የሚል ስያሜ ተሰጥቷታል፡፡ በዚያች ዛፍ አጠገብ አለፍን፡፡ «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ + ለኛም እንደነሱ ዛቱአንዋጥ ያድርጉልን» በማለት ጠየቅናቸው፡፡ «አላሁ አክበር! ይህ የሌሎች ህዝቦች ፈለግ ነው፡፡ ነፍሴ በእጁ በሆነችው ጌታ እምላለሁ፡፡ የጠየቃችሁት በኒ ኢስራኤል ለሙሣ፡- «ሙሣ ሆይ! ለነርሱ አማልክት እንዳሏቸው ለኛም እምላክ አድርግልን» (አል-አዕራፍ፡ 37) በማለት ያቀረቡት አይነት ጥያቄ ነው፡፡ ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦችን ፈለግ ትከተላላችሁ» አሉ፡፡ (ቲርሚዚ ዘግበውታል ፤ ሶሂህ ብለውታልም፡፡)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልነጅም 19-20» ትርጉም፡፡

2. ሶሃቦች ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ያቀረቡትን ጥያቄ እውነተኛ ምንነት መረዳት፡፡

3. ሶሃቦች ጥያቄውን አቀረቡ እንጂ አልፈፀሙትም፡፡

4. በዚህ ተግባር ወደ አላህ መቃረብን ነበር የፈለጉት፡፡

ይወደዋል በሚል ፅኑ እምነት፡፡

5. ሶሃቦች ይህንን መገንዘብ ከተሳናቸው ሌሎች እንዲህ አይነት ነገሮችን አለመረዳታቸው የሚጠበቅ ነው፡፡

6. ሶሃቦች ከሌሎች በላቀ ሁኔታ አያሌ የመልካም ሥራ ምንዳ ከምችት፣ ከአላህ ዘንድም የምህረት ቃል ኪዳን አላቸው፡፡

7. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በዚህ ነጥብ ላይ ምንም ዓይነት ይቅርታ አላደረጉላቸውም፤ እንዲህ በማለት ነበር ተቃውሟቸውን የገለፁት፡- «አላሁ አክበር! ይህ የሌሎች ሀዘቦች ፈለግ ነው፡፡ ከናንተ በፊት የነበሩ ሀዘቦችን የጥፋት ጎዳና ትከተላላችሁ፡፡»

8. ጥያቄአቸውን በኒ ኢስራኤሎች «አምላክ አድርግልን» በማለት ለሙሳ ካቀረቡት ጥያቄ ጋር ማመሳሰላቸው አትኩሮት ሊሰጠው የሚገባ እጅግ ጠቃሚ ነጥብ ነው፡፡

9. ይህ ሁሉ ከላኢላሃ ኢሉላህ ትርጓሜ ውስጥ ተካቷል፡፡ ለሶሃቦች በጉልህ ባይታያቸውም፡፡

10. የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የሰጡትን ብይን በመሃላ አፅድቀዋል፡፡ ጠቃሚ ለሆነ ነገር ካልሆነ በቀር አይምሉም ነበር፡፡

11. ሽርክ ትልቁና አነስተኛው ተብሎ በሁለት ሊከፈል ይችላል፡፡ ምክንያቱም ሶሃቦች በዚህ ጥያቄአቸው ከኢስላም ውጭ አልተዳረጉም፡፡

12. «እኛ ኢስላምን ከተቀበልን ቅርብ ጊዜአችን ነው» ማለታቸው ሌሎች ቀደም ብለው ኢስላምን የተቀበሉት ይህን ነገር እንደሚያውቁት ያመለክታል፡፡

13. አስደናቂ ነገር ሲገጥም «ተክቢራ» ማድረግ፡፡

14. ለባሰ ጥፋት የሚዳርግን ትንሽ ቀዳዳ አለመክፈት፡፡

15. ከጃሂሊያ ሰዎች ጋር መመሳሰል የተከለከለ ነው፡፡

16. ትምህርት በሚሰጡበት ጊዜ ቁጣን መቀላቀል አስፈላጊ የሚሆንበት አጋጣሚ አለ፡፡

17. «ከናንተ በፊት የነበሩ ሀዘቦች ፈለግ ነው» የሚለው ሃረግ ስለሰው ልጆች የዕድገት እርከኖች አጠቃላይ መርህ ግንዛቤን ያስጨብጣል፡፡

18. ይህ ከነቢያዊ ምልክቶች አንዱ ነው። የተነበዩት በገቢር ውሎ ተገኘ። ህዝቡ መስለም ያለፉ ህዝቦችን ፈለግ ተከተለ።

19. አላህ ቁርአን ውስጥ የሁዳዎችንና ክርስቲያኖችን ያወገዘበት ነገር እኛንም ይመለከታል።

20. የኢባዳ ምንጭ መለኮታዊ ትዕዛዝ እንደሆነ አህለፊ ኪታብ በሚገባ ይረዳሉ።

21. የአህለል ኪታብ ጎዳና እንደ መሽሪኮች ጎዳና የተወገነ ነው።

22. ከአንድ ባጢል (መጥፎ) እምነት፣ አመለካከት፣ ልምድና ባህል ተላቆ ወደ ኢስላም የመጣ ልቦናው ውስጥ የዚህ እምነት፣ ባህል ወይም አመለካከት ቅሪት በቀላሉ ላይፋቅለጎ ይችላል። ሶሃቦች ከዚህ ዘገባ ላይ «ኢስላምን የተቀበልነው በቅርብ ነው» ማለታቸው ይህንኑ ያመለከታል።

ምስራዩ ስሰር ከሰላህ ውጭ ሳሱ ኃይላት ስለማረድ

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿قُلْ إِن صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ لَا شَرِيكَ لَّهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ﴾

«ሰግደቱም፣ መገዛቱም፣ ህይወቱም ሞቱም ለአላማት
ጌታ ለአላህ ነው፡፡ በል፡፡ ለርሱ ተጋሪ የለውም፡፡ በዚህም
በማጥራት ታዘዝኩ፡፡ እኔም የሙስሊሞች መጀመሪያ ነኝ
(በል)፡፡» (አል-አንዓም ፡ 162-163)

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنحَرْ﴾

«ለጌታህ ሰገድ፣ (በስመ) ሰዋም፡፡» (አል-ከውሰር ፡ 2)

ዓሊ (ረዐ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«حَدَّثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ: لَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ
اللَّهِ. لَعَنَ اللَّهُ مَنْ لَعَنَ وَالِدَيْهِ. لَعَنَ اللَّهُ مَنْ أَوَى مُخْدِنًا. لَعَنَ
اللَّهُ مَنْ غَيَّرَ مَنَارَ الْأَرْضِ.»

የአላህ መልዕክተኛ (ሱ.ዐ.ወ) ተከታዮቹን አራት ጠቃሚ
ቁም ነገሮች ነግረውኛል:-

ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት የሚያርድን አላህ ረግሞታል፡፡
ወላጆቹን የረገመ አላህ ረግሞታል፡፡ ሽሪዓዊ የቅጣት ብይን
የተወሰነበትን ሰው ያስጠጋንም አላህ ረግሞታል፡፡ የመሬት ይዞታ
ምልክቱን የቀየረም አላህ ረግሞታል፡፡

ጧሪቅ ኢብን ሸሃብ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ
(ሱ.ዐ.ወ):-

«دَخَلَ الْجَنَّةَ رَجُلٌ فِي ذُبَابٍ وَدَخَلَ النَّارَ رَجُلٌ فِي ذُبَابٍ. قَالُوا
وَكَيْفَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ مَرَّ رَجُلَانِ عَلَى قَوْمٍ لَهُمْ صَنْمٌ
لَا يُجَاوِزُهُ أَحَدٌ حَتَّى يَقْرَبَ لَهُ شَيْئًا فَقَالُوا لِأَحَدِهِمَا قَرِّبْ قَالَ
لَيْسَ عِنْدِي شَيْءٌ أَقْرَبُ قَالُوا لَهُ قَرِّبْ وَلَوْ ذُبَابًا. فَقَرَّبَ ذُبَابًا
فَخَلُّوا سَبِيلَهُ فَدَخَلَ النَّارَ. وَقَالُوا لِلْآخَرِ قَرِّبْ. فَقَالَ مَا كُنْتُ

لَا قَرَبَ لَاحِدٍ شَيْئًا دُونَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَضَرَبُوا عُنُقَهُ فَدَخَلَ الْجَنَّةَ.

«አንድ ሰው በዝንብ ምክንያት ጀነትን ተጎናፅፏል። አንድ ሌላ ሰው ደግሞ በዝንብ ምክንያት ለእሳት ተዳርጓል» በማለት ተናገሩ። «ይህ እንዴት ሊሆን ቻለ?» በማለት ባልደረቦቻቸው ጠየቋቸው። «ነገሩ እንዲህ ነው

ሁለት ሰዎች በአንድ ክልል ያልፋሉ። ነዋሪዎቹ አንድ ጣኦት አላቸው። በዚህ ክልል ያለፈ ማንም ሰው ለዚያ ጣኦት አንዳች ነገር ሳያቀርብ እንዲያልፍ አይፈቀድለትም። ከሁለቱ መንገዶች ለአንደኛው፡- «ለጣኦታችን መስዋዕት አቅርብ» ሲሉ ጠየቁት። «መስዋዕት የማቀርብው ነገር የለኝም።» አላቸው። «ዝንብም ቢሆን ማቅረብ ትችላለህ» አሉት። የዝንብ መስዋዕት አቀረበ። እንዲያልፍ ተፈቀደለት። በዚች ሰብብ ለእሳት ተዳረገ። ሌላኛውንም እንዲሁ «መስዋዕት አቅርብ» አሉት። «ልዑልና ኃያል ከሆነው አላህ ውጭ ለማንም መስዋዕት አላቀረብም» በማለት መለሰላቸው። አንገቱን መተው ገደሉት። ጀነትን ተጎናፀፈ።» (አህመድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀጽ «አል አንዓም 162-163» ትርጉም
2. የአንቀጽ «አል ከውሰር 2» ትርጉም።
3. ከተጠቀሰው የሐዲስ ዘገባ ላይ አላህ መርገምት ከሚያወርድባቸው ሦስት ሰዎች በቅድሚያ የተወሳው ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት የሚያርደው ነው።
4. ወላጆቹን የተራገመ ሰው የአላህ እርግማን ይወርድበታል። የሌሎችን ወላጆች በመርገም ለወላጆቹ መረገም ምክንያት የሆነም ከመርገምቱ አያመልጥም።
5. የአላህ ቅጣት ለተወሰነበት ሰው መጠጊያ የሆነም የአላህ እርግማን ይወርድበታል።
6. የመሬት ይዞታን ምልክት መቀየር፣ ማለትም በርሱና በጎረቤቱ መካከል ያለውን ድንበር ማፋለስም ለአላህ እርግማን ይዳርጋል።
7. ወንጀለኞችን በአጠቃላይ መራገም ይፈቀዳል። አንዱን ወንጀለኛ ለይቶ መራገም ግን ይፈቀዳል ወይስ አይፈቀድም? በሚለው ነጥብ ላይ የዑለማዎች ውዝግብ አለ።
8. እጅግ ጠቃሚ ታሪክ ተወስቷል- የዝንቧ ታሪክ።
9. ሰውዬው በአንዲት ዝንብ ሰብብ ለእሳት መዳረግ። አስባለት አልነበረም። ከጥቃታቸው ለመዳን ነበር የፈፀመው።

10. በሙእሚኖች ልቦና ውስጥ ሽርክ የተሰጠው ክብደት፡፡ እንዲት ዝንብ መስዋዕት በማቅረብ ፍላጎታቸውን ከማሟላት ሞትን መረጠ፡፡

11. በዚህች በጥፋቱ ለእሳት የተዳረገው ሙስሊም ነው፡፡ ካፊር ቢሆን ኖሮ ለእሳት የመብቃቱን ሰበብ ሲገልፁ፡- «በእንዲት ዝንብ ሰበብ ለእሳት ተዳረገ» ባሉ ነበር፡፡

12. ከላይ የተወሳው ዘገባ ተከታዩን ሶሊሕ የሐዲስ ዘገባ ያጠናክራል፡- «ጀነት እና እሳት ከናንተ ለእንዳችሁ በጣም ቅርብ ናቸው፡፡»

13. ውስጣዊ እምነት እጅግ አስፈላጊና ጠቃሚ ነው፡፡ ጣኦት አምላኪ ሙሽሪኮች እንኳ ይህን እውነታ በሚገባ ይረዱ ታል፡፡

ምዕራፍ ስሥራ ስንድ

ከሰላህ ውጭ ባሉ ኃይላት መስዋዕት በሚቀርብበት

ቦታ ሰላህ መስዋዕት አደቀርብም

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا الْمَسْجِدُ يُبَسَّسُ عَلَى التَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتْلَوْهُمَا وَآلَهُ حُبُّ الْمَطْهَرِينَ ﴾

«በርሱ ውስጥ በፍፁም አትሰገድ፤ ከመጀመሪያ ቀን ይዞ በአላህ ፍራቻ ላይ የተመሠረተው (የቁጣ) መስጊድ በውስጡ ልትሰገድበት ይልቅ የተገባው ነው፤ በሱ ውስጥ መጥራራትን የሚወዱ ወንዶች አልሉ፤ አላህም ተጥራሪዎችን ይወዳል፡፡»
(አል-ተውባህ: 108)

ባቢት ኢብን ዲሂክ እንዳስተላለፉት፡-

«تَذَرُ رَجُلٌ أَنْ يَتَحَرَّ إِبِلًا بِبَوَائِهِ فَسَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: هَلْ كَانَ فِيهَا وَثَنٌ مِنْ أَوْثَانِ الْجَاهِلِيَّةِ يُعْبَدُ؟ قَالُوا لَا. قَالَ: فَهَلْ كَانَ فِيهَا عِيدٌ مِنْ أَعْيَادِهِمْ؟ قَالُوا لَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَوْفِ بِتَذَرِكَ فَإِنَّهُ لَا وَفَاءَ لَتَذَرُ فِي مَغْصِيَةِ اللَّهِ. وَلَا فِيمَا لَا يَمْلِكُ ابْنُ آدَمَ.»

እንደ ሰው «በ-ዋነህ» ከተባለ ሥፍራ ላይ ግመል ለማረድ ስለት (ነዝር) ገባ፡፡ «ከቦታው የሚመለከ የጃሂልያ ጣኦት ነበረን?» ሲሉ መልዕክተኛው ጠየቁ፡፡ «አልነበረም» አሏቸው፡፡ «ከበአላቶቻቸው አንዱ ከዚያ ቦታ ላይ ይፈፀም ነበረን?» ጠየቁ፡፡ «በፍፁም» መለሱላቸው፡፡ «ስለትህን አድርስ፡፡ አላህን በመወንጀል ወይም በማይቻል ነገር ስለት አይሞልላም» አሉ፡፡ (አቡ-ዳወድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል-ተውባህ 108» ትርጉም፡፡
2. ወንጀል ሃጢአቱ የተፈፀመበትን አካባቢ ይበክላል፡፡ ፅድቅ ተግባር ደግሞ በአካባቢው ላይ አዎንታዊ ተፅዕኖ ያሳድራል፡፡
3. ያልተብራራ ነጥብ ግልፅና የተብራራ በሆነው ነጥብ መመዘን፡፡

4. ሽሪአዊ ብይን የሚሰጥ ግለሰብ አስፈላጊ ሆኖ ካገኘው ዝርዝር ሁኔታዎችን ማጣራትና ማጥናት ይችላል።

5. ለእቀባ የሚያበቁ ምክንያቶች እስከሌሉ ድረስ ለስለት (ነገር) የተለየን ቦት መምረጥ ይፈቀዳል።

6. ከአንድ ቦታ ላይ የሚመለከ የጃሂሊያ ጣኦት ካለ ወይም ከነበረ ያን ቦታ ለስለት መምረጥ የተከለከለ ነው።

7. ከጃሂሊያ በአላት አንዱ የሚከበርበት ከሆነም አንዲሁ ይከለከላል።

8. በእንዲህ ዓይነት ቦታዎች ላይ ሊፈፀም የታሰበ ስለት ውድቅ ነው። ወንጀል በመሆኑ።

9. ሆነ ብለን እንኳ ባይሆን ከሙሽሪኮች ጋር በበአላቶቻቸው መመሳሰል የተከለከለ ነው።

10. ወንጀል በሆነ ነገር ላይ ስለት የለም።

11. ከአቅም በላይ በሆነ ነገርም ስለት የለም።

ምዕራፍ አሥራ ሁለት ከሰባህ ውጭ ባለ ስካል መካል ሽርክ ነው

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يُؤْمِنُ بِالْغَدْرِ وَكَافُورًا يَوْمَ كَانَ سُورٌ مُّسْتَطِيرًا﴾

«(ዛሬ) በስለታቸው ይሞላሉ፤ መክራው ተሰራጭ የሆነንም ቀን ይፈራሉ፡፡» (አል-ደሪህር፡7)

﴿وَمَا أَنتَقِمُ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذْرَةٍ مِنْكَ فَاتُكَّ اللَّهُ بِمَا يَكْفُرُ﴾

«ከምፅዋትም ማንኛውም የሰጣችሁትን፤ ወይም ከስለት የተሳሳችሁትን አላህ ያውቀዋል፡፡» (አል-በቀራህ፡ 270)

አዲሻ (ፈጣሪ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-
«مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَلْيُطِعهُ. وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَ اللَّهَ فَلَا

يَعْصِه»
«አላህን ሊያመልክ ስለት ያደረገ ስለቱን ይመላ፡፡ አላህን ለመወንጀል ስለት ያደረገ ስለቱን አይፈፅም» ብለዋል፡፡ (ቡኻሪና ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ስለትን መመላት ግዴታ ነው፡፡
2. አምልኮ መሆኑ የታወቀን አንድ ነገር ከአላህ ውጭ ላሉ ሃይላት መስጠት ሽርክ ይሆናል፡፡
3. ወንጀል የሆነን ስለት መመላት አይፈቀድም፡፡

ምዕራፍ አሥራ ሦስት ከአሳህ ውጭ ያሉ ኃይላትን ጥበቃ መሻት ሽርክ ነው

አላህ አንዲህ ብሏል፡-

﴿وَأَنْتَ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يُوَدُّونَ رِجَالٍ مِنْ لَدُنْهُمْ فَادُّهُمْ رَهَقًا﴾

«እነሆ ከሰዎች የሆኑ ወንዶች በጋኔን ወንዶች ይጠበቁ ነበር፤ ኩራትንም ጨመሯቸው፡፡» (አል-ጂን፡ 6)

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት ሽውላት ቢንት ሐኪም (ፈዐ) አስተላልፈዋል፡-

«مَنْ نَزَلَ مِنْزِلًا فَقَالَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ حَتَّى يَزْحَلَ مِنْ مَنْزِلِهِ ذَلِكَ».

«ወደ አንድ ቤት ሲገባ፡- «ምሉዕ በሆነው የአላህ ቃል ከፍጡራን ሁሉ ክፋት እጠብቃለሁ» ያለ ቤቱን እስኪለቅ ድረስ የሚጎዳው ነገር አያገኘውም፡፡»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልጂን. 6» ትርጉም፡፡
2. ከአላህ ውጭ ያሉ-ኃይላትን ጥበቃ መሻት (ኢስቲጋላ) ሽርክ ነው፡፡
3. የአላህ ቃል ያልተፈጠረ ነው ለማለት አለሞች ይህንን ዘገባ እንደዋቢ ያቀርባሉ፡፡ የፍጡራንን ጥበቃ መሻት ሽርክ በመሆኑ፡፡
4. ይህ ዱዓ አጭር ቢሆንም እጅግ የላቀ ፋይዳ አለው፡፡
5. አንድ ነገር ዱንያዊ ጥቅም የሚያስገኝ ወይም ከጉዳት የሚጠበቅ መሆኑ ብቻ ሽርክ ላለመሆኑ በአስረጅነት ሊቀርብ አይችልም፡፡

ምዕራፍ ስሥራ ስራት
ከሰባህ ሴባ ያሉ ኃይሳትን መንፈሳዊ ስገዛ
መሻት (ሲስቲጋሳ) ወይም ስነፍጥን
መማፀን (ዱዓስ) ሽርክ ነው

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنْ الظَّالِمِينَ ۝ وَإِنْ يَمَسُّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِيدَكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

«ከአላህ በቀር የማይጠቅምንና የማይጎዳን አትገዛ፤ በትሰራም አንተ ያን ጊዜ ከበደለኞች ትሆናለህ (+ብያለሁ በላቸው::) አላህም ጉዳትን ቢያደርስብህ ከርሱ ሌላ ለርሱ ገላጭ የለውም:: በጉንም ነገር ቢሻል ለቸሮታው መላሽ የለም፤ ከባርቹ የሚሻውን ይለይበታል፤ እርሱም መሐሪ አዛኝ ነው::» (ዩኑስ:106)

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾

«እነዚያ ከአላህ ሌላ የምትገዙዎቸው ለናንተ ቢሳይን ሊለጧችሁ አይችሉም፤ ስለዚህ ቢሳይን ከአላህ ብቻ ፈልጉ፤ ተገዙትም፤ ለርሱም አመስግኑ፤ ወደርሱ ትመለሳላችሁ::» (አል-አንከቡት:17)

﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ۝ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ﴾

«እስከ ትንሳኤ ቀን ድረስም ለርሱ የማይመልስለትን ጣኦት ከአላህ ሌላ ከሚጠራ ሰው ይበልጥ የተሳሳተ ማን ነው? እነርሱም ከጥሪያቸው ዘንጊዎች ናቸው::» (አል-አሕቃፍ: 5)

﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُ لَكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ۝ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ قَلِيلًا مَا تَدْعُرُونَ﴾

«ወይም ያ ችግረኛን በለመነው ጊዜ የሚቀበል፤ መከራንም የሚያሰውግድ፤ በምድር ላይ ምትኮች የሚያደርጋቸው፤ ከአላህ ሌላ አምላክ አለን? ጥቂትም አትገቡም?» (አል-ነምል: 62)

ጠበራኒ እንዳስተላለፉት:-

«إِنَّهُ كَانَ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُنَافِقٌ يُؤْذِي الْمُؤْمِنِينَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ: قُومُوا بِنَا نَسْتَعِثُ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ هَذَا الْمُنَافِقِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّهُ لَا يُسْتَعَاثُ بِي وَإِنَّمَا يُسْتَعَاثُ بِاللَّهِ»

በአላህ መልዕክተኛ ዘመን ሙእሚኖችን የሚያውክ አንድ ሙናፊቅ ነበር። «ተነሱ፤ ከዚህ ሙናፊቅ ተንኮል ይገላግሉን ዘንድ የአላህን መልዕክተኛ እገዛ እንጠይቅ» አሉ ከሙእሚኖች ከፊሎቹ። «እኔን እገዛ መጠየቅ አይፈቀድም። እገዛ የሚጠየቀው አላህ ብቻ ነው።» አሉ መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ)።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ለተወሰነ ተግባር ብቻ የሚያገለግሉ ዱዓዎችን የአላህን ጥበቃ መማፀንን ከሚገልፁ አጠቃላይ ዱዓዎች ጋር መደመር ለተለየ ዓላማ የሚውለውን አጠቃላይ ግልጋሎት ካለው ላይ ማክል ነው።

2. የአንቀፅ «ዩኑስ 106» ትርጉም።

3. «ኢስቲጋላ» ትልቅ ሽርክ (ሽርኩል አክበር) ነው።

4. የሰው ልጆች ሁሉ ፈርጥ የሆኑት ነብይ እንኳ ሰዎችን ለማርካት ሲሉ ይህንን ዘግኝ ጥፋት ቢፈፅሙ ከበደለኞች እንደሚፈረጁ ተገልጿል።

5. የአንቀፅ «አልአንአም 17» ትርጉም።

6. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን መንፈሳዊ እገዛ (ኢስቲጋላ) መጠየቅ ኩፍር ከመሆኑም ባሻገር በዚህች ዓለምም ቅንጣት ፋይዳ የለውም።

7. የአንቀፅ «አል አንከቡት 17» ትርጉም።

8. ጀነት የሚጠየቀው አላህን ብቻ እንደሆነ ሁሉ «ሪዝቅ» (ሲሳይን) መጠየቅ የሚፈቀደውም እሱን ብቻ ነው።

9. የአንቀፅ «አልአህቃፍ 5» ትርጉም።

10. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን ከሚጠራ (ከሚያመልክ) ሰው ይበልጥ የዘቀጠ እንደሌለ ተመልክቷል።

11. ከአላህ ውጭ የሚጥጠሩ ኃይላት የጠሪዎችን ጥሪ የሚያደምጡ አይደሉም። መጠራታቸውንም አያውቁም።

12. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን መጥራት አምልኮ ነው።
የሚጥጠሩ አካላት ጠሪዎችን እስከመጨረሻው እንዲጠሉና
እንዲርቁ ምክንያት የሆናቸውም ይኸው ነው።

13. ጥሪ ፥ የሚጥጠሩ አካላትን ማምለክ ነው።

14. ድርጊቱ ከሽርክ ተፈርጇል።

15. ከሰው ሁሉ ይበልጥ የዘቀጠ (የጠመመ) እንዲሆን
ምክንያት የሆነው ከአላህ ውጭ ያሉ አካላትን መጥራቱ ነው።

16. የአንቀፅ «አል ነምል 62» ትርጉም፡

17. ጣኦት አምላክያን በችግር ጊዜ ደራሽ አላህ ብቻ
እንደሆነ በሚገባ ይረዳሉ። ይቀበሉታልም። ለዚህም ነው መከራ
ሲያገኛቸው፣ ችግር ሲገጥማቸው አላህን ብቻ የሚጠሩት፤ የርሱን
እገዛ ብቻ የሚሹት። ይህ እጅግ የሚያስደንቅ ነገር ነው።

18. የአላህ መልዕክተኛ በተውሂድ ላይ የነበራቸው ፅኑና
ጥንቁቅ አቋም።

ምዕራፍ ስሥራ ስምስት (ፍጡሩን ሲመሰክሩ ስደገባም)

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿أَشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلِقُونَ ۝ وَلَا يَسْتَلْعِيُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنْفُسَهُمْ

يَنْصُرُونَ﴾

«ምንም የማይፈጥሩትንና እነርሱም የሚፈጠሩትን በአላህ ላይ ያጋራሉን? እነርሱም መርዳት የማይችሉትን? ነፍሶቻቸውንም የማይረዱትን?» (አል-ሐሰራፍ: 191)

﴿وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْعٍ ۝ إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا

يَسْمَعُوا دَعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ ۝ وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَكْفُرُونَ بَشِرِكِكُمْ

وَلَا يَبْتَئِثُكَ مِثْلُ خَيْرٍ﴾

«እነዚያ ከርሱ ውጭ የምትገዟቸው የትምር ፍሬ ሸፋን እንኳ አይኖራቸውም፡፡ ብትጠሯቸው ጥሪያቸውን አይሰሙም፤ ቢሰሙም ኖሮ ለእናንተ አይመልሱባችሁም፤ በትንሳኤ ቀን (እነርሱም በአላህ) ማጋራታችሁን ይከዳሉ፤ እንደ ውስጠ አዋቂው ማንም አይነግርህም፡፡» (ፋጢር : 13)

በሰሐሕ የሐዲስ ዘገባ እንደተመለከተው:-

«شَجَّ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ وَكُسِرَتْ رِجَاعِيَّتُهُ، فَقَالَ كَيْفَ يُفْلَحُ قَوْمٌ

شَجُّوا نَبِيَّهُمْ فَتَزَلَّتْ: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾»

ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) የኡሁድ ዕለት የመፈንከት አደጋ ደረሰባቸው፡፡ ጥርሳቸው ተሰበረ፡፡ «ነብያቸው የመፈንከት አደጋ የደረሰበት ሀዘቦች እንዴት ለድል ይበቃሉ አሉ፡፡» ይሄኔ አላህ:- «ላንተ ከነገሩ ምንም የለህም» (አል ዒምራን: 128) የሚለውን ቁርአናዊ ቃል አወረደ፡፡

በሌላ ሰሐሕ ዘገባ እንደተወሳወረ ኢብን ዑመር (፩ዐ) ተከታዩን አስተላልፈዋል:-

«أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ فِي

الرُّكْعَةِ الْأَخِيرَةِ مِنَ الْفَجْرِ: اللَّهُمَّ الْعَنِ فُلَانًا وَفُلَانًا بَعْدَ مَا يَقُولُ

سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ فَانْزَلَ اللَّهُ: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنْ

الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከፈጅር የመጨረሻው ረከዓ ከሩኩዕ ሲነሱ:- «ሰሚዐላሁ ሊመን ሐሚደህ ረበና ለከል ሐምድ» ካሉ በኋላ:- «አላህ ሆይ! በእገሌ፣ በእገሌ ላይ መርግምትህን አውርድ» በማለት ዱዓ ሲያደረጉ እድምጫለሁ። አላህ:- «ላንተ ከነገሩ ምንም የለህም» የሚለውን የቁርአን አንቀፅ አወረደ።

በሌላ ዘገባ እንደተወሳው ደግሞ መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ):-
 ﴿يَدْعُو عَلَى صَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ وَسُهَيْلَ بْنِ عَمْرٍو وَالْحَارِثَ بْنَ هِشَامٍ فَتَزَلَّتْ: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾.

በሱፍያን አብን ኡመሆ፣ በሱሃይል ኢብን ዑመርና በሐሪሥ ኢብን ሐሽም ላይ ዱዓ ያደርጉ ነበር። እላህም:- «ላንተ ከነገሩ ምንም የለህም» የሚል የቁርአን አንቀፅ አወረደ።

በሰሐራክ ዘገባ እንደተላለፈው አቡሁረይራ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል:-

﴿قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ أُنْزِلَ عَلَيْهِ: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا: اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا. يَا عَبَّاسَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ! لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا. يَا صَفِيَّةَ عَمَّةَ رَسُولِ اللَّهِ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا. وَيَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَلِينِي مِنْ مَالِي مَا شِئْتَ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا﴾.

«የቁርብ ዘመዶችህን አስጠንቅቅ» የሚለው የቁርአን አንቀፅ የወረደ እለት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) «ሀዝቡ ቀረይሽ ሆይ! ነፍሶቻችሁን ከጥፋት እድኑ! ከአላህ ዘንድ ቅንጣት የምፈይዳችሁ ነገር የለም። አባሲ ኢብን አብዱል ሙጠልብ ሆይ! ከአላህ ዘንድ የምፈይድህ ነገር የለም። አክስቲ ሶፍያ ሆይ! ከአላህ ዘንድ ቅንጣት የምፈይድሽ ነገር የለም። የሙሐመድ ልጅ ፋጡማ ሆይ! ከገንዘቤ ያሻሽን ጠይቂኝ። ከአላህ ዘንድ ግን ቅንጣት የምፈይድሽ ነገር የለም።» የሚል የአዋጅ ቃል አሰሙ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልአዕራፍ 191» እና «የአንቀፅ ፋጢር 13» ትርጉም።
2. የአሁኑ ዘመቻ ታሪክ ቅንጫቢ።

3. የነቢያት ፈርጥ የሆኑት ነብይ ያደርጉት የነበረው ዱሕ። ከበስተጀርባቸው የነበሩ ታላላቅ ሶሃቦች ሶላት ውስጥ ቆመው «አሚን» በማለት ዱሕቸውን ይቀበሉ ነበር።

4. ዱዓ ይደረግባቸው የነበሩ ሰዎች ካፈሮች ናቸው።

5. እነዚህ ሰዎች አብዛኛዎቹ ካፈሮች የማይፈፅሙትን ወንጀል ፈፅመዋል። ነቢዩን ፈንክተዋል። የግድያ ሙከራዎችን አድርገውባቸዋል። የቅርብ ዘመዶቻቸው የሆኑ ታላላቅ ሶሃቦችን ሙት እካል በመቆራረጥ ጭራቃዊ ድርጊት ፈፅመዋል።

6. አላህ ይህን በማስመልከት፡- «ላንተ ከነገሩ ምንም የለህም» የሚል ቁርአናዊ ቃል አወረደ።

7. «ወይ ተውበት ያደርጋሉ፤ አሊያም ይቀጣቸዋል።»

በሚል ነበር አላህ አንቀፁን ያሳረገው። ተውበት ያደረጉት ምህረት ተለግሷቸዋል።

8. እንዳች ችግር ሲገጥም «ቁኑት» ማድረግ በሽሪአው የተደነገገ ነው።

9. ዱዓ የሚደረግባቸውን ግለሰቦችና የወላጆቻቸውንም ስም ሶላት ውስጥ መጥቀስ ይፈቀዳል።

10. «ቁኑት» ላይ አንድን ግለሰብ ለይቶና በስም ጠርቶ መርገም ይፈቀዳል።

11. «የቅርብ ዘመዶችህን አስጠንቅቅ»

የሚለው የቁርአን አንቀፅ በወረደበት ወቅት የተከሰተው የነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ውሉ።

12. ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ለሩቅም ለቅርብ ዘመዶቻቸውም፡- «ከአላህ ዘንድ ቅንጣት አልፈይዳችሁም» ሲሉ ማወጃቸው ተወስኗል።

«የሙሐመድ ልጅ ፋጡማ ሆይ! ከአላህ ዘንድ ቅንጣት አልፈይድሽም» በማለት እቅጩን ተናግረዋል። እጅግ ታማኙና የነቢያት ሁሉ አለቃ የሆኑት ነቢይ (ሰ.ዐ.ወ) ለአለማት እንስቶች ፈርጥ ለፋጡማ (ረዐ) ይህንን መናገራቸውን በአሁኑ ሰዓት እንዳንድ የዋሆች ከሚፈፅሙት ተግባር ጋር ስናገናዝብ ተውሂድ ምን ያህል ችላ እንደተባለና ኢስላም ምን ያህል እንግዳ እንደሆነ እንረዳለን።

ምዕራፍ ስሥራ ስድስት መስከታዊ መዕሰክት

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ حَتَّىٰ إِنَّا فَرَعْنَا عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴾

«ከልቦቻቸው ላይ ድንጋጤ በተገለጠ ጊዜ (ተማላጆቹ) ጌታችሁ ምን አለ? ይላሉ፤ (አማላጆቹ) እውነትን አለ፤ እርሱም ከፍተኛውና ታላቁ ጌታ ነው፡፡ ይላሉ፡፡» (ሰበዕ፡ 23)

ቡኻሪ አቡሁረይራን (ፈዐ) ጠቅሰው እንደዘገቡት ነቢዩ (ሱ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል ፡-

«إِذَا قَضَىٰ اللَّهُ الْأَمْرَ فِي السَّمَاءِ ضَرَبَتْ الْمَلَائِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ كَأَنَّهُ سِلْسِلَةٌ عَلَىٰ صَفْوَانٍ يَنْفُذُهُمْ ذَلِكَ. حَتَّىٰ إِذَا فُرِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقَّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ فَيَسْمَعُهَا مُسْتَرَقُّ السَّمْعِ. وَمُسْتَرَقُّ السَّمْعِ هَكَذَا بَعْضُهُ فَوْقَ بَعْضٍ. وَصَفَهُ سُفْيَانُ بِكُفِّهِ فَحَرَفَهَا وَبَدَّدَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ فَيَسْمَعُ الْكَلِمَةَ فَيُلْقِيهَا إِلَىٰ مَنْ تَحْتَهُ ثُمَّ يُلْقِيهَا الْآخِرُ إِلَىٰ مَنْ تَحْتَهُ حَتَّىٰ يُلْقِيهَا عَلَىٰ لِسَانِ السَّاحِرِ أَوْ الْكَاهِنِ فَرُبَّمَا أَدْرَكَهُ الشَّهَابُ قَبْلَ أَنْ يُلْقِيَهَا. وَرُبَّمَا أَلْقَاهَا قَبْلَ أَنْ يُدْرِكَهُ فَيَكْذِبُ مَعَهَا مَائَةٌ كَذِبَةٍ فَيَقَالُ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ لَنَا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا وَكَذَا وَكَذَا فَيَصْدُقُ بِتِلْكَ الْكَلِمَةِ الَّتِي سُمِعَتْ مِنَ السَّمَاءِ»

«አላህ እንድ ውሳኔ በሚያስተላልፍበት ወቅት መላእክቶች በታዛዥነት ከንፋቸውን ይመታሉ፡፡ ውሳኔውንም በፀጋ ይቀበላሉ፡፡ ድንጋጤው ሲለቃቸው፡- «ጌታችሁ ምን አለ?» በማለት ይጠይቃሉ፡፡ «እውነትን ተናግሯል፤ ልዕልናው ታላቅ ነው፡፡» የሚል ምላሽ ያገኛሉ፡፡ ሽይጧን ውይይታቸውን ያዳምጥና ለበታቹ ያቀበለዋል፡፡ ያኛው ለሚቀጥለው እያለ በመጨረሻ ጠንቋዩ ዘንድ ይደርሳል፡፡ ሽይጧኑ ወሬውን ከማቀበሉ በፊት ተወርዋሪ ኮከብ አግኝቶ ሊመታው ወይም ሊስተውና ወሬውን ሊያቀበል ይችላል፡፡ ጠንቋዩ መቶ ውሽቶችን ጨማምሮባቸው ያወራል፡፡ «አንድ ቀን እንዲህ እንዲህ በማለት ነግሮን ነበር፡፡ ያለው አልሆነምን?»

ይባላል። ከሰማይ ባደመጣት አንዲት ንግግር ሰበብ ከሰዎች ዘንድ ተቀባይነትን ያገኛል።

ነዋሽ ኢብን ሰምአን እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል ፡-

«إِذَا أَرَادَ اللَّهُ تَعَالَى أَنْ يُوحِيَ بِالْأَمْرِ تَكَلَّمَ بِالْوَحْيِ أَخَذَتْ السَّمَوَاتُ مِنْهُ رَجْفَةً أَوْ قَالَ رَعْدَةً خَوْفًا مِنَ اللَّهِ تَعَالَى. فَلَمَّا سَمِعَ ذَلِكَ أَهْلُ السَّمَوَاتِ صُعِقُوا وَخَرُّوا لِلَّهِ سُجَّدًا فَيَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يَرْفَعُ رَأْسَهُ جِبْرِيلُ فَيَكَلِّمُهُ اللَّهُ مِنْ وَحْيِهِ بِمَا أَرَادَ. ثُمَّ يَمُرُّ جِبْرِيلُ عَلَى الْمَلَائِكَةِ كُلِّهَا مَرًّا بِسَمَاءٍ سَأَلَهُ مَلَائِكَتُهَا مَاذَا قَالَ رَبَّنَا يَا جِبْرِيلُ، فَيَقُولُ جِبْرِيلُ: قَالَ الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ. فَيَقُولُونَ كُلُّهُمْ مِثْلَ مَا قَالَ جِبْرِيلُ. فَيَنْتَهِي جِبْرِيلُ بِالْوَحْيِ إِلَى حَيْثُ أَمَرَهُ اللَّهُ تَعَالَى.»

«አላህ አንድን መልዕክት ማስተላለፍ በሚፈልግበት ወቅት ያንን ወሀይ (ራዕይ) ይናገራል። ሰማያት አላህን ከመፍራት የተነሳ ይርዳሉ። የሰማየሰማያት ነዋሪዎችም ይህንን ሲያደምጡ ይንቀጠቀጣሉ። ለአላህ ሱጁድ ይወርዳሉም። በመጀመሪያ ራሱን ከሱጁድ የሚያነሳው ጅብሪል ነው። አላህ ከወሀዩ የሚሻውን ይነግረዋል። ከዚያም ጅብሪል በመላኪያ መሀከል ያልፋል። በሰማያት ባለፈ ቁጥር «ጅብሪል ሆይ! ጌታችን ምን አለ?» በማለት መላኪያች ይጠይቁታል። «እውነትን ተናገረ። እጅግ የተላቀና ልዑል አምላክ ነው» ይላቸዋል። ሁሉም ጅብሪል የተናገረውን ያስተጋባሉ። ጅብሪል ወሀዩን ይዞ ከተፈለገው ቦታ ይደርሳል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «ሰበእ 23» ትርጉም
2. ሽርክን ተለይህም ከደጋግ ሰዎች ጋር ተያያዥነት ያለው ከሆነ በማጋለጡ ረገድ ይህ አንቀፅ ጠንካራ ዋቢ ነው። የሽርክን ስረመሠረት ከልቦና ላይ አውጥቶ የሚጥል ኃይል አለው ተብሎለታል።
3. «እውነትን አለ! እርሱም ከፍተኛው ታላቁ ጌታ ነው» የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጉም።
4. መላኪያች ስለዚህ ቃል የመጠየቃቸው ሰበብ።

5. ጅብሪል ከጠየቁት በኋላ «እንዲህ፥ እንዲህ አለ» የሚል ምላሽ ይሰጣቸዋል።

6. መጀመሪያ ከሱጁድ ራሱን የሚያቀናው ጅብሪል እንደሆነ ተወስቷል።

7. ለሚጠይቁት የሰማየ ሰማያት ነዋሪዎች ሁሉ ምላሽ ይሰጣል።

8. ሁሉም የሰማየ ሰማያት ነዋሪዎች በፍርሃት ይርዳሉ።

9. ሰማያት በአላህ ንግግር መንቀጥቀጣቸው ተወስቷል።

10. ለሚፈለገው አካል ወሀይ የማድረሱ ተግባር የሚፈፀመው በጅብሪል አማካይነት ነው።

11. ሽይጧኖች ከሰማይ ወሬ ይቀዳሉ።

12. ሽይጧኖች እርስ በርስ እንዴት እንደሚደራረቡ።

13. ከዋክብት በወሬ ለቃሚ ሰይጣናት ላይ እንደሚወረወሩ።

14. አንዳንድ ጊዜ ሽይጧኖች ወሬ ከማቀበላቸው በፊት የከዋክብት ጥቃት ይደርስባቸዋል። አንዳንድ ጊዜ ደግሞ ከአደጋው አምልጠው ለጅንና ለሰው ወዳጆቻቸው የለቃቀሙትን ወሬ ያቀብላሉ።

15. ጠንቋይ አንዳንድ ጊዜ እውነትን ሊናገር እንደሚችል።

16. ከአንዲት እውነት ጋር መቶ እብለቶችን እንደሚቀላቅል።

17. እብለቱ በሰዎች ዘንድ ተቀባይነት የሚያገኘው ከሰማይ በደረሰችው አንዲት እውነት ሳቢያ ነው።

18. የሰዎች ነፍሶች ከንቱ ነገሮችን (ባጢልን) ለመቀበል ያላቸው ዝግጁነት። ለአንዷ እውነት ትኩረት ሲቸሩ መቶ ሀሰቶችን ግን አያስተውሉም።

19. ሰዎች ከጠንቋይ የሰሟትን አንዲት እውነት እርስ በርስ እየተቀባበሉ ያደንቃሉ። ያችን እውነት ለጠንቋዩ ትክክለኛነት እንደዋቢ ይጠቀሙባታል።

20. የአላህን ባህሪያት ማወቅ።

21. የፍጡራን በአላህ ፍርሃት መራድና መርገፍገፍ።

22. መላኪኮች ለአላህ ሱጁድ እንደሚወርዱ።

ምዕራፍ ስሥራ ሰባተ ምዕረጃ (ሸፍክ)

እላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَأَنْذِرْ يَا كَذِبَ الْإِنِّ يَخَافُونَ أَنْ يُخْسِرُوا إِلَيْكَ رَيْبَهُمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِي وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾

«እነዚያን ከርሱ ሌላ ረዳትና አማላጅ የሌላቸው ቢሆኑ ወደ ጌታቸው መሰብሰብን የሚፈሩትን ይጠነቀቁ ዘንድ በርሱ (በቁርአን) አስፈራራ::» (አል-አንዓም:51)

﴿قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا﴾

«ምልጃ ሁሉም የእላህ ብቻ ነው» (አል-ዙመር :44)

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾

«ያ ከእርሱ ዘንድ በፍቃዱ ቢሆን እንጂ የሚያማልድ ማን ነው?» (አል-በቀራህ:255)

﴿وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يُبَازِنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَى﴾

«በሰማያት ውስጥ ካሉ መላዕክትም ብዙዎቹ ቢማለዱት ለሚሻውና ለሚወደው ሰው ከፈቀደ በኋላ እንጂ ምልጃቸው ምንም አይጠቅምም::» (አል- ነጅም :26)

﴿قُلْ أَدْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِنْفَالِ ذَرْبِ السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا مِنْ شَيْءٍ وَإِلَهُكُمْ مِنْ ظَهْرِ ۝ وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُمْ﴾

«እነዚያን ከእላህ ሌላ አማልክት ብላችሁ የምትጠሯቸውን ጥሩ፤ በሰማያትም በምድርም ውስጥ የብናኝ ከብደት ያክል ምንም አይችሉም:: ለነርሱ በሁለቱም ውስጥ ምንም ሽርክና የላቸውም:: ከነርሱም ለርሱ ምንም አጋዥ የለውም + ባላቸው:: ምልጃ እርሱ ለፈቀደለት ሰው ብቻ ቢሆን እንጂ ከርሱ ዘንድ ምንም አትጠቅምም::» (ሰቦዕ: 22-23)

አቡል አባስ እንደሚሉት ሙሽሪኮች ከእላህ ውጭ ያሉ ኃይላት ይፈፅሟቸዋል በሚል ተስፋ ያደረጉባቸውን ነገሮች ሁሉ ከርሱ ሌላ ያሉ አካላት ቢፈፅሟቸው አቅሙ እንደሌላቸው በግልፅ

ሰፍሯል። ከአላህ ውጭ ኃይልና ችሎታ ያለው አካል የለም። ረዳትም የለውም። ምልጃ ብቻ ነበር በዚህ መልኩ ሳይብራራ የቀረው። እርሱንም በፈቃዱ ብቻ እንደማይከናወን፡-

﴿وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَىٰ﴾

«ለወደደው ሰው እንጂ ለሌላ አያማልድም»

በማለት አብራርቷል። ሙሽሪኮች ተገቢያቸው እንደሆነች ተስፋ ያደረጓት ሽፈክ (ምልጃ) የቂያማ ቀን ትነፈጋቸዋለች። ቁርዓን እንደማትፈቅድላቸው ገልጿል።

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንደተናገሩት፡-

«إِنَّهُ يَأْتِي فَيَسْجُدُ لِرَبِّهِ وَيُحَمِّدُهُ لَا يَبْدَأُ بِالشَّفَاعَةِ أَوْ لَا ثُمَّ يُقَالُ لَهُ: ارْقِعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعُ وَسَلْ تُعْطَىٰ وَاشْفَعْ تُشْفَعُ».

የቂያማ እለት ሽፈክ ከመጠየቃቸው በፊት ለአላህ ሱጁድ ይወርዳሉ። ያመስግኑታልም። «ራስህን ከሱጁድ አንላ። ተናገር፤ ተሰሚነት ይኖርሃል። ጠይቅ ፤ ትሰጣለህ። ምልጃ ተማፀን፤ ይፈቀድልሃል» ይባላሉ።

አቡሁረይራ፡-

«مَنْ أَسْعَدَ النَّاسَ بِشَفَاعَتِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ».

«የእርስዎን ሽፈክ ለማግኘት የታደለ ሰው እንዴት አይነቱ ነው?» በማለት ጠየቋቸው። «ከልቡ በፍፁም ቅንነትና ታማኝነት (ኢ.ኸላስ) ሳኢላሃ ኢሰላህን ያለ።» በማለት መለሱ።

በአላህ ፈቃድ በተውሂድ (ኢ.ኸላስ) ሳይ የፀኑት ብቻ ናቸው የነብዩን ምልጃ የሚያገኙት። ሙሽሪኮች ፈፅሞ ለዚህ ዕድል አይበቁም።

በአጭሩ ለማስቀመጥ ያህል ሽፈክን የሚፈቅደው አላህ ብቻ ሲሆን የሚፈቅደውም ለተውሂድ ሰዎች ብቻ ነው። ሊያልቀውና የተከበረን ደረጃ ሊያገናፅፈው ይታደል ዘንድ በፈቀደለት ግለሰብ ዱዓ አማካይነት።

ቁርአን ተቀባይነት እንደሌለው የገለፀው ሽርክ የተቀላቀለበትን ትድግና(ሽፈክ) ነው። ለዚህም ነው በሌሎች አናቅፅ ሳይ በአላህ ፈቃድ ተፈፃሚነት የሚኖረው ሽፈክ እንዳለ

ያስቀመጠው። ለእንዲህ አይነቱ ሸፈክ የታደሉት የተውሂድና የኢክላስ ባለሀብቶች ብቻ እንደሆኑ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተናግረዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከላይ የተጠቀሱ የቁርኣን አንቀጾች ትርጓሜ።
2. ተቀባይነት እንደሌለው የተገለፀው የሸፈክ አይነት።
3. ተቀባይነቱ የፀደቀለት የሸፈክ ዓይነት።
4. ታላቁ የትድግና ክንውን (ሸፈክተልኩብራ) «መቃመል መሕሙድ» ላይ እንደሚፈፀም።
5. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በሸፈክ እንደማይጀምሩ፤ መጀመሪያ ሱጁድ ይወርዳሉ። ሲፈቀድላቸው ሸፈኩን ይጠይቃሉ።
6. ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ትድግና የታደለ የሰው አይነት።
7. በአላህ ላይ ያሻረኩ ሰዎች ይህን ታላቅ እድል አያገኙም።
8. የሸፈክ ምንነትና ባህሪ።

ምዕራፍ ስሥራ ስምንተ

ስላሳ የሚፈጸገውን ሰው ወደቀጥተኛ

መንገድ ይመራል

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾

«አንተ የወደድከውን ሰው ፈፅሞ አታቀናም፡፡ ግን አላህ የሚሻውን ሰው ያቀናል፡፡ እርሱም ቅኖቹን አዋቂ ነው፡፡» (አል-ቀሰስ፡56)

ቡካሪና ሙስሊም እንደዘገቡት መሰየብ አባታቸውን ዋቢ በማድረግ ተከታዩን ዘገባ አስተላልፈዋል፡-

«قَالَ لَمَّا حَضَرْتُ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةَ جَاءَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَعِنْدَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُمَيَّةَ وَأَبُو جَهْلٍ فَقَالَ لَهُ يَا عَمُّ! قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كَلِمَةً أَحَاجُّ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللَّهِ، فَقَالَا لَهُ أَتَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ؟ فَأَعَادَ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَأَعَادَا فَكَانَ آخِرُ مَا قَالَ، هُوَ عَلَى مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَأَبَى أَنْ يَقُولَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ مَا لَمْ أَنُكِرْ أَنَّهُ عَنْكَ. فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَىٰ﴾. وَأَنْزَلَ اللَّهُ فِي أَبِي طَالِبٍ: ﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾»

እቡ ሚሊብ ከሞት አፋፍ ላይ በነበሩበት ወቅት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከርሳቸው ዘንድ መጡ፡፡ አብደላህ ኢብን አቢ ኡመያህና አቡጃህል ከእቡ ሚሊብ ጋር ነበሩ፡፡ «አጎቴ ሆይ! ላኢላሃ ኢላላህ በል፤ ከአላህ ዘንድ በአስረጅነት የማቀርብልህ ቃል ናት፡፡» ሲሉ መልዕክተኛው አቡሚሊብን ጠየቋቸው፡፡ «ከአብዱል ሙጢሊብ መንገድ ታፈነግጣለህን?» እቡ አቡጃህልና አብደላህ ኢብን ኡመያህ፡፡ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በድጋሚ ተማፀኗቸው፡፡ ሁለቱም ግለሰቦች ያሉትን ደገሙ፡፡ እቡ ሚሊብ በመጨረሻ በአብዱል ሙጢሊብ መንገድ መፅናታቸውን ተናገሩ፡፡ ላኢላሃ ኢላላህ በማለት

ፈቃደኛ አልሆኑም። «እስክከለክል ድረስ ከአላህ ዘንድ ምህረትን እማፀንልሃለሁ» አሉ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ)። አላህም፡- «ለነቢዩና ለነዚያ ላመኑት ለአጋሪዎቹ የዝምድና ባለቤቶች ቢሆኑም እንኳ እነሱ ከሃዲዎች የእሳት ጓዶች መሆናቸው ከተገለፀላቸው በኋላ ምህረትን ሊለምኑ የሚገባ አልነበረም።» (አልተውባህ 113) የሚል የቁርአን አንቀፅ አወረደ። አቡጧሊብን አስመልክቶም ፡- «አንተ የወደድከውን ሰው ፈፅሞ አታቀናም፤ ግን አላህ የሚሻውን ሰው ያቀናል። እርሱም ቅኖቹን አዋቂ ነው»(አል-ቀሶስ:26) የሚል መለኮታዊ ቃል አወረደ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልቀሶስ 26» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አልተውባህ 113» ትርጉም።
3. የላ ኢላሃ ኢለላህ ትክክለኛ ትርጓሜ ተገልጿል። ኡለማዕ የሚባሉ ክፍሎች ይህንን ነጥብ በተዛባ መልኩ ሲረዱት ይስተዋላሉ። እጅግ ከፍተኛ ትኩረት ሊቸረው ይገባል።
4. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አቡጧሊብን «ላ ኢላሃ ኢለላህ በል» እያሉ በሚማፀኑበት ወቅት አቡጀህልና ባልደረቦቹ የዚህችን ቃል ትክክለኛ ምንነትና ትርጓሜ ይረዱ ነበር። የኢስላምን መሠረተ አስመልክቶ ከአቡ ጀህል ያነሰ እውቀት ያለው ሰው እጅግ አሳፋሪ ከሆነ የድንቁርና ዝቅጠት ውስጥ ነው።
5. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ኢስላምን በማድረሱ ረገድ የነበራቸው ብርታትና አጎታቸው ኢስላምን አንዲቀበሉ የነበራቸው ጉጉት።
6. አብዱል ሙጦሊብና አያት ቅድመ አያቶቻቸው ኢስላም ውስጥ እንደነበሩ ይነገራል። ሀሰት መሆኑን ከዚህ ዘገባ እንረዳለን።
7. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ለአጎታቸው አብዱል ሙጦሊብ ከአላህ ዘንድ ምህረትን ይማፀኑ ነበር። ተቀባይነት አላገኙም። ምህረት እንዳይለምኑ እቀባ ተደርጎባቸዋል።
8. መጥፎ ጓደኛ በሰዎች ላይ የሚያደርስው አስከፊ ጉዳት።
9. ለመሪዎችና ለቅድመ አያቶች ከተገቢው በላይ ክብር መቸር የሚያስከትለው ጥፋት።
10. ጃሂሊያው በዋቢነት የሚያቀርበው የመሪዎችንና የአያቶችን እምነትና ተግባር ነው።
11. የአንድ ተግባር ጠቀሜታ መቋጫው ላይ መሆኑን ከተጠቀሰው ዘገባ እንረዳለን። አብዱል ሙጦሊብ በሞጫረሻው የሀይወት እስትንፋሳቸውም እንኳ «ላኢላሃ ኢለላህ» ቢሉ ኖሮ ከእሳት ነፃ ይወጡ ነበር።

12. ይህ «ሹብሐ» ትክክለኛውን እምነት በላቱ ሰዎች ልቦና ውስጥ የተቸረው ትልቅ ቦታ ትኩረትን ይስባል። አጥብቀው የተከራከሩበት ነጥብ ይህችው ብቻ እንደሆነች ታሪክ ያመለክታል። መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) አፅንኦት ሰጥተው በተደጋጋሚ ለማብራራት ሞክረዋል። ታላቅና ግልፅ በመሆኗ ነው ሊዘጋጅ ያልፈለገች።

ምዕራፍ ስሥራ ዘጠኝ

በሰው ሰዶች ከህደተና ዲናቸውን መተው ምክንያቱ በደጋግ ሰዎች ያሳቸው የተጋነነ ስመስካክት ነው

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ﴾

«እናንተ የመፅሐፍ ሰዎች ሆይ! በሀይማኖታችሁ ወሰንን አትሰፉ፤ በአላህም ላይ እውነትን እንጂ አትናገሩ» (አል-ኒሳብ:171)

﴿وَقَالُوا لَا تَنْزِلُ إِلَّا إِلَهَ الْهِنْدِ وَلَا تَنْزِلُ وَدًّا وَلَا شِوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا﴾

«የዑቅንም፣ ነስርንም አትተው» (ኑህ :23)

የሚለውን የቁርአን አንቀፅ ኢብን ጻባስ ሲያብራሩ ፡-

«هَذِهِ أَسْمَاءُ رَجَالٍ صَالِحِينَ مِنْ قَوْمِ نُوحٍ فَلَمَّا هَلَكُوا أَوْحَى الشَّيْطَانُ إِلَى قَوْمِهِمْ أَنْ أَنْصِبُوا إِلَى مَجَالِسِهِمُ الَّتِي كَانُوا يَجْلِسُونَ فِيهَا أَنْصَابًا وَسَمُّوْهَا بِأَسْمَائِهِمْ فَفَعَلُوا وَلَمْ تُغْبَدْ حَتَّى إِذَا هَلَكَ أُولَئِكَ وَنَسِيَ الْعِلْمُ عُبِدَتْ».

«እነኚህ በአንቀፁ ላይ የተጠቀሱ ሰዎች ከኑህ ሀዝቦች ውስጥ የደጋግ ሰዎች መጠሪያዎች ነበሩ። ሁሉም ለሀልፊት ሲበቁ ሽይጣን ለሀብረተሰባቸው ይቀመጡበት ከነበረው ሥፍራ ላይ ሀውልቶች ትክለው እና በየሰዎቻቸው ሰይሟቸው የሚል ረዕይ አስተላለፈ። ያላቸውን ፈፀሙ። ግን ሀውልቶችን አላመለኩም። ይህን ያደረገው ትውልድ አለፈ። እውቀት ጠፋ። ቀስ በቀስ ለመመለክ በቁ።»

ኢብኑል ቀይም እንደሚሉት እነኚህ ደጋግ ሰዎች ሲሞቱ ሀብረተሰቡ ከመቃብራቸው ላይ ተቀመጠ። ሀውልቶችን ገነባም። ጊዜ እየረዘመ ሲሄድ ለመቃብሊያነት የታነፁ ሀውልቶች ለመመለክ በቁ።

ዑመር (ፈዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፡-

«لَا تَطْرُونِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ. إِنَّمَا أَنَا عَبْدٌ فَقُولُوا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ».

«ክርስቲያኖች የማርያምን ልጅ ኢሳን ከተገቢው በላይ እንዳላቁት፤ የኔንም ክብር ከሚገባው በላይ ከፍ አታድርጉ። እኔ የአላህ ባሪያ ነኝ የአላህ መልዕክተኛና ባሪያ ብቻ በሉኝ።» ብለዋል። (ቡኻሪና ሙስሊም)

እንዲህም ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«يَا كُفَّارُ الْغُلُوِّ فَإِنَّمَا أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكَ الْغُلُوُّ».

«ፅንፈኝነትን አደራ ተጠንቀቁ። ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦችን ለጥፋት የዳረገው ፅንፈኝነት ነው።»

ሙስሊም ኢብኑ መስኩድን ጠቅሰው እንደዘገቡት አላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ) ፡-

«مَلَكَ الْمُتَنَطِعُونَ» قَالَهَا ثَلَاثًا.

«ፅንፈኞች ለጥፋት ተዳረጉ»

በማለት ሦስት ጊዜ ደጋግመው ተናግረዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ይህንንና ተከታዮቹን ሁለት ምዕራፎች በአንክሮ ያስተዋለ ኢስላም ከሰዎች ልቦና ውስጥ ምን ያህል እንደተፋቀ ይረዳል። የአላህንም የሰዎችን ቀልብ የመቀያየር ችሎታ ያስተውላል።

2. ምድር ላይ የተከሰተው የመጀመሪያ ሽርክ ከደጋግ ሰዎች ጋር በተያያዘ መልኩ እንደሆነ ተወስቷል።

3. ነቢያት ከአላህ የተላኩ መሆናቸው እየታወቀ ያስተማሩት ዲን የተቀየረበት የመጀመሪያ ምክንያት።

4. ቢድኦ ከሰው ልጆች ጋር የሚጋጭና ሽሪዓዊ መሠረትም የሌለው ከመሆኑ ጋር ሰፊ ተቀባይነትን ማግኘቱ።

5. የዚህ ሁሉ ምክንያት እውነትን ከህሰት መለየት አለመቻሉ ነው። መጀመሪያ ደጋግ ሰዎችን ከልክ በላይ ማፍቀር ተከሰተ። በመቀጠልም አዋቂ የሚባሉ የህብረተሰብ ክፍሎች ይበጃል በሚል በጎ ስሜትና በንፁህ ንያ ተነሳስተው የከወኑት ተግባር፤ ቀጣዩ ትውልድ የነርሱን በጎ አላማ ባለመረዳት ጥንስሳቸውን ለጥፋት አዋለው።

6. የአንቀፅ «ኑህ፤ 23» ትርጉም።

7. የሰው ልጅ ተፈጥሯዊ ባህሪ። ሀቅን ላለመቀበል ያንገራግራል። ባጢልን ግን በሙሉ ልብ ያስተናግዳል።

8. «ቢድአ ለኩፍር ይዳርጋል» የሚለው የሰለፎች አባባል ጠንካራ መሠረት አለው።

9. ሽይጧን የቢድአን የመጨረሻ ውጤት በጥልቅ ይረዳል። ቢድአ የቱን ያህል በንፁህ ስሜትና መልካም «ንያ» ቢወጠንም መጨረሻው አስከፊ ነው።

10. ፅንፈኝነትን የሚያወግዝ አጠቃላይ መርህ ተሰጥቷል። ፅንፈኝነት የሚያስከትለውን አስከፊ ውጤት መረዳት ያሻል።

11. ለፅድቅ ክንውን እንኳ ቢሆን ቀብር ላይ ለረዥም ጊዜ መቆየት ጥፋት ሊያስከትል ይችላል።

12. ሀውልት ማነፅ የተከለከለ ነው። እንዲወገድ የመደረጉ ጥበብ ግልፅ ነው።

13. የተጠቀሰውን ታሪክ ማወቅና ዘወትር ማስታወስ ጠቃሚ ነው።

14. እጅግ የሚገርመውና የሚደንቀው ሰዎች ይህን ታሪክ ከቁርአን ተፍሲርና ከሐዲስ ኪታቦች ላይ ዘወትር እያነበቡና ትርጉሙንም በሚገባ እየተረዱ የኑህን ሕዝቦች የጥፋት ተግባር እንደ ፅድቅ የዲባዳ ክንውን መቁጠራቸው ነው። አላህና መልዕክተኛው የከለከሉት ግልፅ ኩፍርን ብቻ ነው ብለው ማሰባቸው ደግሞ ከዚህ በላይ ያስገርማል። አላህ ልቦናቸውን ከእውነት ጋርዶታል።

15. እነርሱ የከጀሉት ሽፈአን እንጅ ሌላን እንዳልሆነ ግልፅ ነው።

16. የመጀመሪያ ሀውልቶችን የተከሉ ክፍሎች ያን ሲያደርጉ ምንም ዓይነት አላማ አልነበራቸውም ብለው ማሰባቸው።

17. «ክርስቲያኖች የማርያምን ልጅ ክብር አለቅጥ አንዳጎኑት እናንተም የኔን ክብር ከተገቢው በላይ አታዝልቁት» በማለት መልዕክተኛው የሰቡት ትምህርት እጅግ ከፍተኛ ቁም ነገርን አዝሏል። የአላህ ሰላትና ሰላም ይስፈንባቸው። መልዕክታቸውን በሚገባ አድርሰዋል።

18. ፅንፈኞች ለጥፋት እንደሚዳረጉ በመግለፅ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ጥሩ ምክር ለግሰውናል።

19. የኑህ ህዝቦች ሀውልቶችን ማምለክ የጀመሩት እውቀት ሲጠፋ መሐይምነት ሲበፋ ነበር። ይህ የዕውቀትን ጠቀሜታና የመሐይምነትን አስከፊነት በጉልህ ያሳያል።

20. «ኢልም» እንዲከስም ምክንያቱ የዑለሞች ማለቅ ነው።

የአንድን ደግ ሰው መቀብር ማምሰክ ደቅርና
ከዚያ ሰው ቀብር ላይ ስላህን ማምሰክ
እንኳ በጥብቅ ተወግዟል

በሰሂሐል ቡኻሪ እንደተዘገበው አዲሻ (፭ዐ) ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

«أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ ذَكَرَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَيْسَةَ رَأَتْهَا بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ وَمَا فِيهَا مِنَ الصُّورِ. فَقَالَ أُولَئِكَ إِذَا مَاتَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ أَوِ الْعَبْدُ الصَّالِحُ بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا وَصَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّورَ أُولَئِكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللَّهِ. فَهَؤُلَاءِ جَمَعُوا بَيْنَ فِتْنَتَيْنِ فِتْنَةُ الْقُبُورِ وَفِتْنَةُ التَّمَاثِيلِ»

ኡሙሰላማህ ሀበሻ መሬት ላይ ስላየችው አንድ ቤተክርስቲያን፣ በውስጡ ስላሉ ሀውልቶችና ስዕላ ስዕሎች ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አጫወተቻቸው፡፡ «እነርሱ ከአላህ ዘንድ በጣም የተጠሉ ህዝቦች ናቸው፡፡ አንድ ደግ ሰው ወይም መልካም የአላህ ባሪያ በሚሞትበት ወቅት ከመቃብሩ ላይ መስጊድ ይገነባሉ፣ ከውስጡም ሀውልቶችን ያቆማሉ፤ ስዕላስዕሎችን ይስላሉ፡፡ እነኚህ ሰዎች በመካነ መቃብሩ ውስጥ ሁለት አይነት የከበዱ ጥፋቶችን ፈፅመዋል፤ ቀብር ላይ ማምሰክና ስዕላስዕሎችን መሳል፡፡»

ቡኻሪና ሙስሊም አዲሻን ጠቅሰው እንደዘገቡት፡-

«لَمَّا نُزِلَ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ طَفِيقٌ يَطْرَحُ خَمِيصَةً لَهُ عَلَى وَجْهِهِ فَإِذَا اغْتَمَّ بِهَا كَشَفَهَا فَقَالَ وَهُوَ كَذَلِكَ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْيَهُودِ وَالتَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ يُحْذَرُ مَا صَنَعُوا وَلَوْلَا ذَلِكَ أُبْرِزَ قَبْرُهُ غَيْرَ أَنَّهُ خَشِيَ أَنْ يُتَّخَذَ مَسْجِدًا.»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ጣእረ ሞት ላይ በነበሩበት ወቅት ፈታቸውን በጥቁር ጨርቅ ሸፈኑ፤ መተንፈስ እስኪሳናቸው ድረስ፡፡ ከዚያም ጨርቁን ከፈታቸው ላይ በማስወገድ ፡-

«የሁዳዎችና ክርስቲያኖች የአላህ መርገምት ይውረድባቸው። የነቢያቶቻቸውን መቃብሮች መስጊድ አድርገው ያዙ። የነሱን ፈለግ አትከተሉ» በማለት ተናገሩ። ይህ እቀባ ባይኖር ኖሮ ቀብራቸው ከሌሎች ለየት እንዲል ባማረ ሁኔታ ይታነፅ ነበር። ግና ሰዎች ቤተአምልኮ እንዳያደርጉት ሰጉ።

ጁንደብ ኢብን አብደላህ ተከታዩን ሐዲስ ማስተላለፋቸውን መስሊም ዘግቧል፡-

«سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ بِخَمْسٍ وَهُوَ يَقُولُ إِنِّي أَبْرَأُ إِلَى اللَّهِ أَنْ يَكُونَ لِي مِنْكُمْ خَلِيلٌ، فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ اتَّخَذَنِي خَلِيلًا وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ أُمَّتِي خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا. أَلَا وَإِنْ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ كَانُوا يَتَّخِذُونَ مِنْ قُبُورِ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ أَلَا فَلَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ فإِنِّي أَنهَاكُم عَنْ ذَلِكَ».

ነቢዩ (ሲ.ዐ.ወ) ከመሞታቸው አምስት ቀናት ቀደም ብለው ተከታዩን ሲናገሩ አድምጧለሁ፡- «ከመካከላችሁ አንድንም ሰው ሽሊል (የልብ ወዳጅ) እንዳማልይዝ በአላህ ስም አውጃለሁ። አላህ ኢብራህምን ሽሊሉ እንዳደረጋቸው እኔንም አድርጎኛል። ከተከታዮቹ መካከል ሽሊል መያዝ የምችል ቢሆን ኖሮ አቡበከርን ነበር ሽሊል የማደርገው። አዋጅ! ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦች የነቢያቶቻቸውን መካነ መቃብሮች መስጊድ አድርገው ይይዙ ነበር። የቀብር ቦታዎችን መስጊድ አድርጋችሁ አትያዙ። በጥብቅ ከልክያችኋለሁ።»

በህይወታቸው የመጨረሻ ሰዓትም ይህንኑ እቀባ አስተላልፈዋል። ድርጊቱን የሚፅሙትን ተራግመዋል። ከቀብር ቦታዎች ላይ መስገድም - ግንብ ባይገነባም- ከዚሁ እቀባ ውስጥ ይካተታል። «መስጊድ እንዳይደረግ ሰጉ» የሚለው አገላለፅ ይህንኑ ያመለክታል። ሶሃቦች (ረዕ) ከነብዩ ቀብር ዙሪያ ግንብ ለመገንባት ፈቃደኛ አልሆኑም። ማንኛውም ለሰላት ብቻ የታቀደ ሥፍራ እንደ መስጊድ ይቆጠራል። ከዚህም አልፎ ማንኛውም ሰላት የሚሰገድበት ቦታ ሁሉ- የአላህ መልዕክተኛ እንደተናገሩት- መስጊድ ሊባል ይችላል፡-

«جَعَلْتُ لِي الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا».

«ምድር መስጊድና ጦሐር ተደርጋልኛለች።»

አህመድ ኢብን መስኦድን (ፈዕ) ጠቅሰው መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት፡-

«إِنْ مِنْ شِرَارِ النَّاسِ مَنْ تُدْرِكُهُمُ السَّاعَةُ وَهُمْ أَحْيَاءُ وَالَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْقُبُورَ مَسَاجِدَ».

«ከሰዎች ሁሉ ከአላህ ዘንድ እጅግ የተጠሉት በህይወት እያሉ ቂያማ የሚደርስባቸውና የቀብር ቦታዎችን መስጊድ አድርገው የሚይዙ ናቸው፡፡»

በማለት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) መናገራቸው ተወስቷል፡፡ (አቡ ሃቲም ሶሂህ በሆነ ጥራዛቸው ውስጥ አስፍረውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከመካነ መቃብር ላይ በገፁህ «ንያ» ተነሳስቶም ቢሆን አላህ የሚመለከበትን መስጊድ ስለገነባ ሰው የተናገሩት እውነታ፡፡

2. ሰዕላስዕሉች በጥብቅ የተወገዙ መሆናቸው፡፡

3. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ይህን ነጥብ ከፍተኛ ትኩረት ችረውታል፡፡ በመጀመሪያ በማያሻማ ሁኔታ አብራሩላቸው፡፡ ከመሞታቸው እምስት ቀናት ቀደም ብሎም አወሱት፡፡ ከሞት አፋፍ ላይ እያሉም አልዘነጉትም፡፡ ቀብራቸው ላይ መስጊድ እንዳይገነባ በጥብቅ አስጠንቅቀዋል፡፡

4. ከመሞታቸው በፊት መቃብራቸው ላይ ይህ የጥፋት ድርጊት እንዳይፈፀም መከልከላቸው፡፡

5. ይህ ድርጊት የሁዳዎችና ክርስቲያኖች በነቢያቶቻቸው መቃብሮች ላይ የሚፈፅሙት ነው፡፡

6. በዚህ አድራጎታቸው ነቢያዊ መርገምት ወርዶባቸዋል፡፡

7. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ፍላጎት በርሳቸው ቀብር ላይም ይህንን ድርጊት እንዳይፈፀም እኛን ማስጠንቀቅ ነበር፡፡

8. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ቀብር ከሌሎች ጎልቶ እንዲታይ ያለመደረጉ ጥበብ፡፡

9. መካነ መቃብርን መስጊድ አድርጎ የመያዝ ትርጉም፡፡

10. ይህን ድርጊት የሚፈፅሙ ወገኖችን በህይወት እያሉ ቂያማ ከሚደርስባቸው ሰዎች አጣምረው አወሱ፡፡ ለሽርክ የሚያበቁ ሰበቦችን ከመጨረሻ ውጤታቸው ጋር ገለፁ፡፡

11. ከመሞታቸው እምስት ቀናት ቀደም ብለው ባስደመጡት ንግግር ይህንኑ አውስተዋል፡፡ ከቢድኦ ሰዎች ሁሉ ይበልጥ አስከሬ የሆኑትን ሁለት እንጃዎች ከንቱነት ይህ ዘገባ

ያጋልጣል፤ የራፊዲንና የጀህምዮችን አተያይ ብክለት። አንዳንድ ኡለሞች እነኝህ አንጃዎች ከ72ቱ የዚህ ኡማ ክፍሎች ውጭ ያደርጓቸዋል። በራፊዲ ጀማሪነት ነው ሽርክና የቀብር አምልኮ በሙስሊሞች ህይወት ውስጥ የሰረፀው። እነሱ ናቸው ቀብር ላይ ለመጀመሪያ ጊዜ ግንብ ያነፁት።

12. በመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ላይ የደረሰው የጣዕረ ሞት ሁኔታ።

13. መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) የታላላቅ ሰብዕናዎችን ባልደረባነት የማግኘት እድል ገጥሟቸዋል።

14. ይህ ባልደረባነት ከፍቅር የላቀ ደረጃ ነው።

15. አቡበክር አልሲዲቅ ከሶሃቦች ሁሉ የላቀ ደረጃ ያላቸው እንደሆኑ ተመልክቷል።

16. ይህም የረሱል (ሶ.ዐ.ወ) ኸሊፋ የመሆን ብቃታቸውን አመልካች ነው።

ምዕራፍ 4ኛ ስንድ

በደጋገ ሰዎች ያሰን ልንፎኛ ስመሰካከት

መቃብሮቻቸውን ወደ ሚመሰኩ

ጣኦታት ይሰውጣቸዋል

ማሊክ «መውጦኦ» ላይ እንዳሰፈሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) :-

«اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْ قَبْرِي وَتُأَيِّدُ يُعْبَدُ اِشْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ عَلَى قَوْمٍ اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ».

«አላህ ሆይ! መቃብሪን የሚመለከ ጣኦት አታድርግብኝ! የነብያቶቻቸውን መቃብሮች ጣኦት አድርግው በያዙ ህዝቦች ላይ የአላህ ቁጣ በረታ።» ሲሉ ተናግረዋል።

ኢብን ጀሪር ሱፍያንን ጠቅሰው እንደዘገቡት ሙጃሂድ፡-

﴿أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْمَرْيَمَ﴾

«አል ላትንና አል ሙዛን አያችሁን?»

የሚለውን ቁርአናዊ ቃል ሲያብራሩ፡-

«كَانَ يَلُكُّ لَهُمُ السَّوِيقَ فَمَاتَ فَعَكَفُوا عَلَى قَبْرِهِ».

«አርሱ (የተጠቀሱት ጣኦታት በስማቸው ከተሰየሙባቸው ሰዎች አንዱ) ሐጅ ለሚያደርጉ ሰዎች ምግብ ያዘጋጅ ነበር። ሞተ። ሰዎች መቃብሩ ላይ ለረዥም ጊዜ ተቀመጡ።»

ኢብን ዓባስም፡- «ለሐጃጆች ምግብ ያዘጋጅ ነበር» ማለታቸውን አቡል ጀውዛእ አስተላልፈዋል። ኢብን ዓባስ እንዲህ ብለዋል፡-

«لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَاكِرَاتِ الْقُبُورِ وَالْمُتَّخِذِينَ عَلَيْهَا الْمَسَاجِدَ وَالشُّرُجَ».

«የአላህ መልዕክተኛ + መቃብር የሚገጥኑ እንስሶችን! መቃብርን መስጊድ አድርገው የሚይዙትንና መቃብር ላይ መብራት የሚያበሩትን ተራግመዋል።» (አስሐብ ሱነን)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የጣኦት ትርጉም፡፡

2. የአምልኮ (ዲባዳ) ትርጉም፡፡

3. የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ይከሰታል ብለው ከሚፈሩት ነገር ብቻ ነው የአላህን ጥበቃ ይጠይቁ የነበሩት፡፡

4. የነቢያትን መቃብሮች መስጊድ አድርጎ መያዝን ከዚህ መፈረጃቸው፡፡

5. አላህ ይህ ድርጊት በጣሙን እንደሚያከብረው ተወስኗል፡፡

6. ትልቁ ጣኦት «ላት» የምትመለከቱ የዲላ አይነትና ባህሪ፡፡

7. የደግ ሰው ቀብር እንደነበረች ተገልጿል፡፡

8. የጣኦቷ ስያሜ ከዚያ መቃብር ከተቀበረው ሰው ስም የተወሰደ ነው፡፡

10. ቀብር ላይ መብራት የሚያበሩ ሰዎች መረገማቸው፡፡

ምዕራፍ 4ያ ሁለት

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተውሂዶን ከብክሰት ተከላከለዋል፤

ሰሽርክ የሚያበቁ መንገዶችን ሁሉ ዘገተዋል

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ۝ فَإِن تَوَلَّوْاْ فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾

«ከጎላችሁ የሆነ፣ ችግራችሁ በርሱ ላይ ፅኑ የሆነ፣ በናንተ እምነት ላይ የሚጓጓ፣ ለምእመናን ሩገሩህና አዛኝ የሆነ መልዕክተኛ በእርግጥ መጣላችሁ። ቢያፈገፍጉም አላህ በቂዬ ነው፤ ከርሱ ሌላ አምላክ የለም፤ በርሱ ተመካሁ፤ እርሱም የታላቁ ዓርሽ ጌታ ነው፤ በል» (አል-ተውሳህ: 128-130)

እቡ-ሁ-ረይራ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

﴿لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا وَلَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عِيدًا وَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنتُمْ﴾

«ቤቶቻችሁን መካነ መቃብር አታድርጓቸው፤ መቃብራንም የባዕል (ዒድ) ማዕከል አታድርጉት፤ በኔ ላይ ሰለዋት አውርዱ፤ ይደርሰኛል።»

እቡ-ዳወድ ሐሰን በሆነ ሰነድ ሐሰን ኢብን አሊን ዋቢ አድርገው እንደዘገቡት ፡-

«أَنَّهُ رَأَى رَجُلًا يَجِيءُ إِلَى فُرْجَةِ كَانَتْ عِنْدَ قَبْرِ النَّبِيِّ ﷺ فَيَدْخُلُ فِيهَا فَيَدْعُو. فَتُحَادِّثُهُمْ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ أَبِي عَن جَدِّي عَنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: لَا تَتَّخِذُوا قَبْرِي عِيدًا وَلَا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا وَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّ تَسْلِيمَكُمْ يَبْلُغُنِي أَيْنَ كُنتُمْ»

ከነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) መቃብር ዘንድ በነበረች እንዲት ክፍተት በኩል ሾልኮ የሚገባና ዱአ የሚያደርግ አንድ ሰው ተመለከቱ። ከለከሉት። እንዲህም አሉትም ፡- «አባቴ አያቴን ዋቢ አድርገው ሲያስተላልፉ ያደመጥኩትን ተከታዩን የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ቃል አልነገርኳችሁምን? «መቃብሪን የበዓል ቦታ አታድርጉት።

ቤታችሁንም መቃብር አድርጋችሁ አትያዙ። ሰላምታችሁም የትም ሆናችሁ ብትልኩልኝ ይደርሰኛል።» ብለዋል።» (ሙሽታር ከተሰኘው ጥራዛቸው ውስጥ አስፍረውታል።)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ተውባህ 128-129» ትርጉም።

2. ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ተከታዮቻቸውን ከተጠቀሰው አደጋ ማራቃቸው።

3. ለተከታዮቻቸው እምነት ያላቸው ጉጉት፤ ምን ያህል እንደሚያዝኑላቸውና እንደሚራሩላቸው።

4. መቃብራቸውን መጎብኘት ፅድቅ ክንውን ከመሆኑ ጋር በተለየ መልኩ እንዲጎበኝ ግን አልፈቀዱም።

5. መቃብራቸውን በብዛት መጎብኘትን ከልክለዋል።

6. ሱንና ሶላቶች ከቤት ውስጥ እንዲሰገዱ ግፊት አድርገዋል።

7. ከመካነ መቃብር ላይ ሶላት እንደማይሰገድ በዘመነ ሶሃባ በግልፅ ይታወቅ ነበር።

8. የትም ቦታ ሆኖ ለነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) የሚደረግ ዱዓና የሚላክ ሰላምታ እንደሚደርሳቸው ተገልጿል።

9. የሚደረግላቸው ዱዓና ሰላምታ በመቃብር ዓለም ውስጥ ሆነውም ይደርሳቸዋል።

ምዕራፍ ፶፱ ሦስት

ከዚህ «ኩምማ» ከፊት ጣሶት ከስከማምሰክ

ደዘቀጣሰ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكَثْرَةِ يَوْمُثُونَ بِالْجَنِّ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَمُّؤَلَاءُ أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا سَبِيلًا﴾

«ወደነዚያ ከመፅሐፉ እድልን ወደ ተሰጡት አላየህምን? በድግመትና በጣሶት ያምናሉ። ለነዚያ ለካዱት እናንተ በመንገድ (በሃይማኖት) ከነዚያ ከተመሩት ይበልጥ የቀናችሁ ናችሁ ይላሉ።» (አል-ኒላእ: 51)

﴿قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِّنْ ذَلِكَ مَثُوبَةً عِندَ اللَّهِ مَن لَّعَنَهُ اللَّهُ وَعَفِصَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنَّمُ الْفِرْدَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ﴾

«አላህ ዘንድ ቅጣቱ ከዚህ የከፋ ነገር ልንገራችሁን በላቸው፤ እርሱም አላህ የረገመው ሰው፤ በርሱም ላይ የተቆጣበት፤ ከነርሱም ዝንጀሮዎችንና ክርክሮዎችን ያደረገው፤ ጣሶትንም የተገዛው ሰው፤ ሃይማኖት ነው።» (አል-ማሊዳህ: 60)

﴿قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا﴾

«እነዚያ በነገራቸው ላይ ያሸነፉ (ምእመናን) በነርሱ ላይ መስጊድን እንሰራለን አሉ።» (አል-ከህፍ: 21)

አቡ ሰዲድ አል ኹድሪ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-

﴿لَتَسَعْنَ سُنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَذَوِ الْقَدَّةَ بِالْقَدَّةِ حَتَّىٰ لَوْ دَخَلُوا جُحَرَ ضَبٍّ لَدَخَلْتُمُوهُ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى؟ قَالَ: فَمَنْ؟﴾

«ከፍንተ በፊት የነበሩ ህዝቦችን ፈለግ እርምጃ በርምጃ ትክትላላችሁ። ነድብ ጉድጓድ ውስጥ ቢገቡ እንኳ ትገባላችሁ፤ በማለት ተናገሩ።» «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ ! የሁዳዎችንና

ክርስቲያኖችን ነው የምንከተለው?» ጠየቋቸው- (ሶሃቦች)። «ታዲያ ሌላ ማንን ሊሆን ይችላል?» ሲሉ መለሱ። (ቡኻሪና ሙስሊም)

ሙስሊም አቡ ሁረይራን (ፈዐ) ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«أَنَّ اللَّهَ زَوَى لِيَ الْأَرْضَ فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا وَإِنَّ أُمَّتِي سَيَبْلُغُ مُلْكُهَا مَا زُوِيَ لِيَ مِنْهَا: وَأُعْطِيتُ الْكَتَرَيْنِ: الْأَحْمَرَ وَالْأَبْيَضَ وَإِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي أَنْ لَا يُهْلِكَهَا بَسَنَةِ بَعَامَةٍ وَأَنْ لَا يُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ فَيَسْتَبِيحُ بَيْنَهُمْ وَإِنْ رَبِّي قَالَ: يَا مُحَمَّدُ! إِذَا قَضَيْتَ قَضَاءَ فَإِنَّهُ لَا يُرَدُّ وَإِنِّي أَعْطَيْتُكَ لِأُمَّتِكَ أَنْ لَا أَهْلِكَهُمْ بَسَنَةِ عَامَةٍ. وَأَنْ لَا أُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ فَيَسْتَبِيحُ بَيْنَهُمْ وَلَوْ اجْتَمَعَ عَلَيْهِمْ بِأَقْطَارِهَا. حَتَّى يَكُونَ بَعْضُهُمْ يُهْلِكُ بَعْضًا وَيُسْبِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا».

«አላህ ምድርን አቀረበልኝ። ምስራቁንም፣ ምዕራቡንም ተመለከትኩ። ወደ ፊት ተከታዮቼ የተመለከትኩትን ሁሉ ይቆጣጠራሉ። ሁለት ድልዎች ተሰጡኝ፤ ቀይና ነጭ፤ የሮማ እና የፐርሲያን ኢምፓየሮች። ተከታዮቼን በድርቅ እንዳያጠፋ፣ በበላይነት የሚቆጣጠራቸውና አመራሩን የሚነጥቃቸው ከራሳቸው ውጭ የሆነ ጠላት እንዳያጠቃቸው ፈጣሪዬን ተማፀንኩ።

«ሙሐመድ ሆይ! የእኔ ውሳኔ አንድ ጊዜ ከተላለፈ አይታጠፍም። ተከታዮችህን በድርቅ ላላጠፉና ከነርሱ ውጭ የሆነ ጠላት እንዲያጠቃቸው ፈቃዴ ላይሆን ቃል እገባልሃለሁ። የዓለም ህዝብ ሊያጠፋቸው ቢረባረብ እንኳ ሊያሸንፋቸው እንደማይችል ወስኛለሁ። ግና ተከታዮችህ ከፊሉ ከፊሉን ያጠቃል። በበላይነትም ይገዛል» ተባልኩ። (አል በርቃኒ ዘግበውታል)

እንዲህ ሲሉም አክለዋል፡-

«وَأَمَّا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي الْأَثَمَةَ الْمُضْلِينَ وَإِذَا وَقَعَ عَلَيْهِمُ السَّيْفُ لَمْ يُزْفَعْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَلْحَقَ حَيٍّ مِنْ أُمَّتِي بِالْمُشْرِكِينَ. وَحَتَّى تَعْبُدُ فَنَامَ مِنْ أُمَّتِي الْأَوْثَانُ. وَإِنَّهُ سَيَكُونُ فِي أُمَّتِي كَذَّابُونَ ثَلَاثُونَ كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ وَأَنَا

خَاتَمُ النَّبِيِّينَ لَا نَبِيَّ بَعْدِي، وَلَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَى
الْحَقِّ مَنْصُورَةٌ لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ تَبَارَكَ
وَتَعَالَى.

«ለተከታዮቹ እጅግ የምፈራላቸው ወደ ተሳሳተ ጎዳና የሚመሩ መሪዎችን ነው። ደም መፋሰስ ላይ ከወደቁ፤ እስከ ዕለተ ቂያማ ደም መፋሰሳቸው አይቆምም። ከተከታዮቹ ከፊሎች የሙሽሪኮችን ፈለግ ሳይከተሉና ጣኦት ሳያመልኩ ቂያማ አይከሰትም። ሰላሳ ሐሳዊ ነብያትም ከመካከላቸው ይነሳሉ። እኔ የነብያት መቋጫ ነኝ። ከኔ በኋላ ነብይ የለም። ግና ከተከታዮቹ የተወሰነ ክፍል በሐቅ ላይ እንደሆነ በድል አድራጊነት እስከመጨረሻው ይዘልቃል። የሌሎች ከጎኑ አለመሰለፍ ቅንጣት አይጎዳውም። ልዑልና ሐያል የሆነው አላህ (ለታሪክ ሂደት) ውሳኔውን እስኪያስተላልፍ ድረስ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ኒሳእ 51» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አል ማኢዳህ 60» ትርጉም።
3. የአንቀፅ «አል ካህፍ 21» ትርጉም።
4. በድግምትና በጣኦት ማመን ትርጉሙ ተገልጿል። እጅግ ጠቃሚ ነጥብ ነው። በልቦና ማመን ነው ወይስ ሐጢአት መሆኑን ከልብ ከመቀበል ጋር በወንጀሉ የተዘፈቁ ግለሰቦችን ድርጊት አለመቃወም?
5. ከሀደታቸው በግልፅ የሚታወቅ ካፌሮች ከሙእሚኖች በተሻለ ፍኖት ላይ ናቸው መባሉ።
6. የዚህን ኡምማ እጣ ፈንታ አስመልክቶ አቡ ሰዒድ ባስተላለፉት ዘገባ የተወሳው እውነታ የሚከሰትበት አጋጣሚ እውን እንደሚሆን።
7. በዚህ ኡምማ ውስጥ ጣኦት አምልኮ እንደሚከሰት መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ግልፅ አድርገዋል።
8. እንደ ሙሽታር ዓይነት ነብይ ነን የሚሉ ግለሰቦች ከዚህ ኡምማ መሐል እንደሚነሱ ተወስኗል። እጅግ የሚያስደንቅ ነው። ሙሽታር ቃሉ-ተውሂድን ይናገራል። የዚህ ኡምማ አካል መሆኑንም ከመግለፅ ቦዝኖ አያውቅም። ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እውነተኛ የአላህ መልዕክተኛ፤ ቁርአንም የአላህ ቃል መሆናቸውን ይቀበላል። ሙሐመድ የነቢያት መቋጫ መሆናቸው በማያሻማ

ሁኔታ ቁርአን ላይ ሰፍሯል። ይህ ሁሉ እንደረፋድ ፀሐይ ቁልጭ ያለ እውነታ እያለ የሙኽታርን የ «ነብይ ነጃና ተከተሉኝ» ጥሪ ሰዎች አምነው ተቀበሉ። በሶሃቦች የመጨረሻ ዘመን ነበር ሙኽታር የተነሳው። በርካታ ሰዎች ተከትለውታል።

9. ሐቅ እንደበፊቱ ሙሉ በሙሉ እንደማይወገድና ከሐቅ ጋር የወገነ አካል ከአምማው ውስጥ ምንጊዜም እንደማይጠፋ ከተጠቀሰው የሀዲስ ዘገባ ውስጥ ብስራት ተነግሯል።

10. እነኚህ የሐቅ ጠበቆች ቁጥራቸው ጥቂት ቢሆንም ከጎናቸው ያልተሰለፈ ወይም እነርሱን ተቃርኖ የተንቀሳቀሰ ሁሉ ቅንጣት አይጎዳቸውም። ይህ ታላቅ ተአምር ነው።

11. ይህ ሁኔታ እስከ ዕለተ ቂያማ ድረስ ይቀጥላል።

12. ከዘገባው ውስጥ የተጠቀሱ ታላላቅ ተአምራት ፦

- ምድርን ምስራቁንም፣ ምዕራቡንም እንዳቀረበላቸውና ትርጉሙንም ተናግረዋል። ያሉት እውን መሆኑን አረጋግጠናል። ይህ አምማ ከሰሜንና ደቡብ ይልቅ በጣም የተስፋፋ በምስራቅና ምዕራብ ነው።

- ሁለት ታላላቅ ድልቦች እንደተሰጧቸው ተናግረዋል።

- ለአመታቸው ሁለት ነገሮችን አላህን ተማፅነው ጥያቄያቸው ተቀባይነትን አግኝቷል።

- ሦስተኛውን ግን መከልከላቸውን ገልፀዋል።

- የደም መፋሰስ እንደሚከሰትና እስከ ዕለተ ቂያማ እንደማይበርድ አውስተዋል።

- ነብይ ነን የሚሉ ግለሰቦችና አማውን በክህደት ጎዳና የሚመሩ መሪዎች ከአምማው ውስጥ እንደሚወጡም ተናግረዋል።

እነኚህ ሁሉ ትንቢቶች በጊዜው የማይታመኑ ቢመስሉም ተፈጻሚነትን አግኝተዋል።

13. በዚህ አምማ ላይ በተለየ ሁኔታ እጅግ የፈሩት ስህተት ውስጥ ያሉ መሪዎችን ነበር።

14. የጣኦት አምልኮ ትርጉም አፅንኦት ተሰጥቶታል።

ምዕራፍ 4ያ ስራት

ድግምት

አላህ እንዲህ ብሏል :-

﴿وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ﴾

«የገዛውም ሰው ለርሱ በመጨረሻይቱ ሀገር ምንም ዕድል የሌለው መሆኑን በእርግጥ አወቁ!» (አል-በቀራህ:102)

﴿يُؤْمِنُونَ بِالْجَنَّةِ وَالْجَنُّونَ﴾

«በድግምትና በጣሕት ያምናሉ::» (አል ኒሳአ: 51)

ዑመር (ረዐ) «ጁብት»ን ድግምት፣ ጣሕትን ደግሞ ሽይጧን ብለውታል። ጃቢር ደግሞ:- «ጣሕት በየቦታው የሚገኙና ሽይጧን ወሀይ የሚያወርድላቸው ጠንቋዮች ናቸው::» ብለዋል።

አቡ ሁረይራ (ረዐ) ተከታዩን አስተላልፈዋል:-

«اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ. قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَمَا هُنَّ؟ قَالَ

الشِّرْكُ بِاللَّهِ. وَالسُّخْرُ. وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ.

وَأَكْلُ الرِّبَا، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ، وَالتَّوَلَّى يَوْمَ الزَّحْفِ، وَقَذْفِ

الْمُدَّنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ.»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) :- «ከሰባት አጥፊ ወንጀሎች

ታቀቡ» በማለት ተናገሩ። «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! እነርሱ እነማን ናቸው?» ሲሉ ሶሃቦች ጠየቋቸው። «በአላህ ላይ ማሻረክ፣ ድግምት፣ ያለ አግባብ አላህ እርም ያደረገውን የሰዎችን ነፍስ ማጥፋት፣ አራጣ፣ የሙት ልጅን ገንዘብ መብላት፣ ከተፋፋመ ውጊያ ላይ ወደ ጎሳ ማፈግፈግና የንፁህን ሙስሊም ሴቶችን ስም በዝሙት ማጉደፍ» ሲሉ መላሉ።

ጁንዳብ «መርፋዕ» በሆነ «ሰነድ» እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) :-

«حَدِّ السَّاحِرِ ضَرْبُهُ بِالسَّيْفِ.»

«የድግምተኛ መቀጮ አንገቱን በሾተል መቀላት ነው::» ብለዋል። (ቲርሚዚ ዘግበውታል)

ቡኻሪ እንደዘገቡት በጅለት ኢብን ዑብደህ ተከታዩን አስተላልፈዋል:-

«كَتَبَ عمر بن الخطاب رضي الله عنه: إِنْ أَقْتُلُوا كُلَّ سَاحِرٍ
وَسَاحِرَةٍ قَالِ فَقَتَلْنَا ثَلَاثَ سَوَاحِرٍ».

ዑመር ኢብንል ኸጢብ:- «ድግምተኛን ሁሉ ግደሉ» የሚል ትዕዛዝ አስተላለፉ። እናም ሦስት ድግምተኞችን ገደልን።

ሐፍሷ (ፈዐ) በርሷ ላይ ድግምት ያደረገችባትን ሴት እንድትገድል መታዘዟና መግደሏ ተዘግቧል። ጁንደብም ተመሳሳይ ድርጊት መፈፀማቸው ተወስኗል። ሌሎች ሦስት የመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ባልደረቦችም ድግምተኛን እንደገደሉ አህመድ ዘግበዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል በቀራህ 102» ትርጉም
2. የአንቀፅ «አል ኒሳእ 51» ትርጉም።
3. የጁብት እና የጣኦት ትርጉም፤ እንዲሁም በሁለቱ መካከል ያለው ልዩነት።
4. ጣኦት ከጅንም ከሰውም ሊሆን ይችላል።
5. በጥብቅ የተከለከሉ ሰባት አጥፊ ወንጀሎች ተዘክረዋል።
6. ድግምተኛ ከኢስላም ውጭ ነው።
7. ለተውበት ጊዜ አይሰጠውም፤ ወዲያውኑ ይገደላል።
8. በዑመር (ፈዐ) ዘመነ ኺላፋ በሙስሊሞች መካከል ድግምተኛ ይኖር ነበር። ከዚያ በኋላ ባሉ ዘመናት መገኘቱ ብዙም የሚያስገርም አይሆንም።

ምዕራፍ 4 ያ ስምስት የድግምት ዓይነቶች

ኢብን ቀቢሶህ አባታቸውን ዋቢ አድርገው እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል:-

«إِنَّ الْعِيقَ وَالطَّرْقَ وَالطَّيْرَةَ مِنَ الْجَنْبِ».

«ዲያፋ፣ ጦርቅ እና ገድ የድግምት ዓይነቶች ናቸው፡፡»

ዓውፍ እንዳሉት «ዲያፋ» በበራሪ አዕዋፋት የሚፈፀም የድግምት ዓይነት ሲሆን:- «ጦርቅ» ከምድር ላይ በማስመር የሚፈፀም ነው፡፡ ሐሰን ጁብትን :- «የሰይጣንን ድምፅ ማድመጥ» ሲሉ ገልፀውታለ፡፡ (አቡዳውድ፣ ነሲአይና ኢብን ሒባን)

ኢብን ዓባስ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«مَنْ اقْتَبَسَ شُعْبَةً مِنَ التُّجُومِ فَقَدْ اقْتَبَسَ شُعْبَةً مِنَ السَّخْرِ زَادَ

مَا زَادَ»

«ስለ ኮከብ ቆጠራ ጥቂት ያወቀ ከድግምት አውቀት ተቃምሷል፡፡ እውቀቱ በጨመረ ቁጥር የደጋሚነት ችሎታውም ይጨምራል» ብለዋል፡፡ (አሀመድ ዘግበውታል)

ነሳኢ አቡሀረይራን በመጥቀስ ባሰፈሩት ዘገባ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) :-

«مَنْ عَقَدَ عُقْدَةً ثُمَّ نَفَثَ فِيهَا فَقَدْ سَحَرَ، وَمَنْ سَحَرَ فَقَدْ أَشْرَكَ،

وَمَنْ تَعَلَّقَ شَيْئًا وَكَلَّ إِلَيْهِ».

«ክር ቁጥር ከዚያ ላይ የነፋ ድግምት ፈፅሟል፡፡ ድግምት የፈፀመ ደግሞ በአላህ አሻርኳል፡፡ በአንዳች ነገር የተመካ ሁሉ ነገሩ ለዚያ ነገር ይትተዋል፡፡» ብለዋል፡፡

ኢብን መስዑድ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) :-

«أَلَا هَلْ أَنْبَكُمْ مَا الْعَضَةُ؟ هِيَ التَّمِيمَةُ الْقَالَةُ بَيْنَ النَّاسِ».

«አድሃ ምን እንደሆነ ልንገራችሁ? ነገር ማሳበቅ ነው፤ በሰዎች መካከል አለመግባባቶችን የሚፈጥሩ ወሬዎችን ማሰራጨት፡፡» ብለዋል፡፡ (ሙስሊም ዘግበውታል)

ቡኻሪና ሙስሊም ኢብን ዑመርን ጠቅሰው እንደዘገቡት
የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لِسُخْرَاءً»

«ማራኪ የአገላለፅ ስልት ድግምት አለው» ብለዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ዲያፋ፡ ጡሩቅ እና ገድ (ጢየረህ) የድግምት ዓይነቶች
ናቸው።

2. የዲያፋ አና የጡሩቅ ትርጉም ተወስኗል።

3. የኮከብ ቆጠራ ዕውቀት የድግምት ክፍል ነው።

4. ክር ቋጥሮ መተንፈስ (ዑቀድ) ድግምት ነው።

5. ነገር እያሳበቁ ሰዎችን ማጣላትም የድግምት አካል

ነው።

6. ማራኪ የአገላለፅ ስልት ከድግምት ይፈረጃል።

ምዕራፍ ፶ ደ ስድስት ጠንቋዮችና መስሎቻቸው

ሙስሊም ከነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ባልተቤቶች አንዱን በመጥቀስ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን ዘግቦታል፡-

«مَنْ أَتَى عَرَاْفًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ يَوْمًا».

«ጠንቋይ ዘንድ ሄዶ አንዳች ነገር የጠየቀና ጠንቋዩ የተናገረውን አምኖ የተቀበለ ሶላቱ ለአርባ ቀናት ያህል ተቀባይነት የለውም፡፡»

አቡ ሁረይራ (ረዐ) እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-
«مَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى

مُحَمَّدٍ ﷺ».

«ጠንቋይ ዘንድ የሄደና ጠንቋዩ የሚለውን አምኖ የተቀበለ በሙሐመድ ላይ የወረደውን መልዕክት ክዷል» ብለዋል፡፡

አራቱ የሐዲስ አውታሮችና ሐኪም እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-

«مَنْ أَتَى عَرَاْفًا أَوْ كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ».

«ከጠንቋይ ወይም ድግምተኛ ዘንድ በመሄድ የሚናገሩትን አምኖ የተቀበለ በሙሐመድ ላይ በተወረደው (መልዕክት) ክዷል፡፡» ብለዋል፡፡

አቡ የዕላኦ «መውቁፍ» በሆነ ሰነድ ኢብን መስዑድን ጠቅሰው ተመሳሳይ ዘገባ አስፍረዋል፡፡

ኢምራን ኢብን ሁሰይን «መርፋዕ» በሆነ ሰነድ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ በማለት ተናግረዋል፡-

«لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَطَيَّرَ أَوْ تُطَيِّرَ لَهُ أَوْ تَكْهَنَ أَوْ تُكْهَنَ لَهُ، أَوْ سَحَرَ أَوْ سُحِرَ لَهُ، وَمَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ».

«በገድ የተነበየ ወይም ያስተነበየ፤ የጠነቆለ ወይም ያስጠነቆለ፤ ድግምት የፈፀመ ወይም ያስፈፀመ፤ ጠንቋይ ዘንድ በመሄድ ጠንቋዩ የሚለውን አምኖ የተቀበለ በሙሐመድ ላይ የተወረደውን (መልዕክት) ክዷል፡፡» (በዛር «ጀይድ» በሆነ ሰነድ ዘግበውታል)

ጦበራኒም «አውሰጥ» ከተሰኘው ጥራዛቸው ውስጥ «ሐሰን» በሆነ «ሰነድ» ኢብን ሃባስን በመጥቀስ «የሄደ» ከሚለው ውጭ ተመሳሳይ ዘገባ አስፍረዋል፡፡

በገደይ እንደሚሉት «ዓራፍ» የጠፋ ዕቃዎችና ከብቶች የሚገኙበትን ቦታና መሰል እውነታዎችን የጠፋቤት ሰው የሚሰጠውን መረጃ በመንተራስ አውቃለሁ የሚል ነው፡፡ «ካሂን» በሚል ስያሜም ይታወቃል፡፡ «ካሂን» ወደፊት ስለሚከሰቱ ሚስጥራዊ ነገሮች የሚናገር ነው፡፡ ከልብ ውስጥ የተደበቁ ነገሮችን የሚናገር ነውም ተብሏል፡፡

አቡል ሃባስ ኢብን ተይሚየህ እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«ዓራፍ ለጠንቋይ፤ ለኮከብ ቆጣሪ፤ በጠጠር ለሚጠነቁልና ለሌሎችም በዚህ መንግድ የነገሮችን እውነታ እናውቃለን ለሚሉ ወገኖች የተሰጠ ስያሜ ነው፡፡»

ኢብን ሃባስ ስነ ከዋክብትን የሚያጠኑ ሰዎችንና ኮከብ ቆጣሪዎችን አስመልክተው ሲናገሩ፡- «እንዲህ ዓይነቱን ድርጊት የሚፈፅም ሰው ከአላህ ዘንድ መልካም ዕድል ይጠብቀዋል ብዬ አላምንም» ብለዋል፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በቁርአን ማመን ጠንቋይ የሚናገረውን አምኖ ከመቀበል ጋር ተጣምሮ ሊገኝ ፈፅሞ አይችልም፡፡
2. ጥንቆላ ኩፍር ነው፤ ከኢስላም መውጣት፡፡
3. ጠንቋይ ዘንድ የሄደ፡፡
4. በገድ የጠነቆለ፡፡
5. ድግምት ያስደረገ፡፡
6. ሥነ ከዋክብት (አስትሮሎጂ) የተማረ፡፡
7. በ«ካሂን» እና በ«ዓራፍ» መካከል ያለው ልዩነት፡፡

ምዕራፍ ፶፱ ስባት ድግምትን ስበመሻር (ኑሽረህ)

ጃቢር (ፈዐ) እንዳስተላለፉት፡-

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سُئِلَ عَنِ الشُّرَّةِ؟ فَقَالَ هِيَ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ስለ «ኑሽረህ» ተጠይቀው ሲመልሱ፡- «የሰይጣን ተግባር ነው» ብለዋል፡፡

አህመድም ስለዚሁ ጉዳይ ተጠይቀው ፡- «ኢብን መስዑድ ይህንን ሁሉ ይጠሉ ነበር» የሚል ምላሽ ሰጥተዋል፡፡ ቡኻሪ እንደዘገቡት ቀታዳህ ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

ኢብን ሙሰዩብን፡- «አንድ ሰው ድግምት ቢፈጸምበት ወይም የወሲብ ስሜቱ ቢሞት ከበሽታው ለመፈወስ ኑሽረህን መጠቀም ይችላል ወይስ ሌላ የፈውስ መንገድ ይጠቀም?» ስል ጠየቅኳቸው፡፡ «ለበጎ ተግባር እስከዋለ ድረስ ይፈቀዳል፡፡ መልዕክተኛው የክለክሉት ጠቃሚ የሆነውን አይደለም» አሉኝ፡፡

ሐሰን፡- «ድግምት ሊፈታ የሚችለው በደጋሚ ብቻ ነው» ብለዋል፡፡ ኢብንል ቀይም እንደጻፉት፡- «ድግምትን መሻር «ኑሹራ» ይባላል፡፡ ሁለት የኑሹራ ዓይነቶች አሉ፡-

ሀ. ድግምትን በድግምት መሻር፡፡ ይህ የተከለከለ ነው፡፡ የሐሰን ንግግር የሚያመለክተው ይህንን ነው፡፡ ኑሹራ አድራጊውም፣ የሚደረግለትም ሰው ከሸይጢን ጋር የሚፈልገውን በመፈጸም መግባባት አለባቸው፡፡ ከዚያ በኋላ የድግምት ቋጠሮውን ይፈታላቸዋል፡፡

ለ. ሁለተኛው የ«ኑሹራ» ስልት የቁርአን አንቀጾችን በማንበብ፣ መድሐኒቶችን በመጠቀምና የተፈቀዱ ዱዓዎችን በማድረግ «ሩቃ» መጠቀሙ ሲሆን፣ ይህ የተፈቀደ ነው፡፡»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. «ኑሹራህ» መሻር የተከለከለ ነው፡፡
2. የተፈቀዱና ያልተፈቀዱ የ«ኑሹራ» ዓይነቶች፡፡

ምዕራፍ ፶ ዓ ስምንተ በገድ ማመን (ተጠቁር)

አላ ለንዲህ ብሏል፡-

﴿أَلَا إِنَّمَا طَبَرْتُمُ عِنْدَ آبَائِكُمْ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾

«ንቁ! ገደቢስነታቸው ከአላህ ዘንድ ብቻ ነው፤ ግን አብዛኛዎቻቸው አያውቁም» (አል-አዕራፍ:131)

﴿قَالُوا طَبَرْتُمْ مَعَكُمْ أَيْنَ ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّشْرِقُونَ﴾

«ገደ ቢስነታቸው ከናንተው ጋር ነው፤ ብትገስፁ ትስታላችሁን? በውነቱ እናንተ ወሰን አላፈዎች ናችሁ፤ ሲሏቸው» (ያሲን:131)

እቡ ሁረይራ (ረዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፡-

«لَا عَذْوَى، وَلَا طَيْرَةً، وَلَا هَامَةً، وَلَا صَفَرَ».

«ዐድዋ፤ ጢየረህ (ገድ)፤ ሐማህም ሆነ ሰፊር የተከለከሉ ናቸው፡፡» (ቡ-ካሪና ሙ-ስሊም) ሙ-ስሊም፡-

«وَلَا نَوَّةً وَلَا غَوْلًا».

«ነው-እም፥ ጉወልም የለም፤»

የሚል አክለዋል፡፡

ቡ-ካሪና ሙ-ስሊም አነስን ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፡-

«لَا عَذْوَى وَلَا طَيْرَةً وَيُعْجِبُنِي الْقَائِلُ. قَالُوا وَمَا الْقَائِلُ؟ قَالَ الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ».

«ዐድዋም ሆነ ጢየረህ (ገድ) የተፈቀዱ አይደሉም፡፡ ፈዕል (ተስፈኝነት) ግን ያስደስተኛል» በማለት ተናገሩ፡፡ «ፈዕል ምንድን ነው?» የሚል ጥያቄ ቀረበላቸው፡፡ «መልካም ንግግር» ሲሉ መለሱ፡፡

ዐቅበት ኢብን ዓሚር ተከታዩን ማስተላለፋቸውን አቡዳውድ ሶሒሕ በሆነ ሰነድ ዘግበዋል፡-

«ذُكِرَتِ الطَّيْرَةُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَحْسَنُهَا الْقَالُ، وَلَا تَزِدْ مُسْلِمًا فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مَا يَكْرَهُ فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ لَا يَأْنِي بِالْحَسَنَاتِ إِلَّا أَنْتَ وَلَا يَنْفَعُ السَّيِّئَاتِ إِلَّا أَنْتَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِكَ».

ከአላህ መልዕክተኛ ዘንድ ስለ ገድ (ጢዋረህ) ተነሳ፡ «ከሁሉም የተሻለው ፈዕል (ተስፋኝነት) ነው። ሙስሊም አትመልሱ። ከናንተ እንዳችሁ የሚጠላው ሁኔታ ሲገጥመው አላህ ሆይ ! ከአንተ ውጭ መልካም ነገር እንዲከሰት የሚያደርግ ክፉ ነገርንም የሚመልስ የለም። ብልሃትም፣ ሃይልም የለም በአንተ ቢሆን እንጅ + ይበል» አሉ።

ኢብን መስዑድ መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንዳስተላለፉት ነቢ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«الطَّيْرَةُ شِرْكُ الطَّيْرَةِ شِرْكٌ وَمَا مِنَّا إِلَّا ..... وَلَكِنَّ اللَّهَ يُذْهِبُهُ بِالتَّوَكُّلِ»

«በገድ ማመን ሽርክ» ነው። ሲሉ ተደምጠዋል። ኢብን መስዑድም፡- «ለኛ እንግዳ ነው። ቢከሰት እንኳ አላህ በተውኩል ያስወግደዋል » ብለዋል። (አቡ ዳወድና ቲርሚዚ)

አህመድ እንደዘገቡት በኢንብ ዑመር ከተላለፈ አንድ ዘገባ ውስጥ የሚከተለው ሰፍሯል፡-

«مَنْ رَدَّنْهُ الطَّيْرَةُ عَنْ حَاجَتِهِ فَقَدْ أَشْرَكَ قَالُوا فَمَا كَفَّارَةُ ذَلِكَ؟ قَالَ أَنْ تَقُولَ: اللَّهُمَّ لَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُكَ وَلَا طَيْرَ إِلَّا طَيْرُكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ».

«ገድ (ጢዋረህ) ከጉዳዩ እንዲመለስ ምክንያት የሆነው ሰወ የሽርክ ተግባር ፈፅሟል» በማለት መልዕክተኛው ተናገሩ። «የእንዲህ ዓይነቱ ሐጢአት መካሻ (ከፋራ) ምንድን ነው?» ሲሉ ሰሃቦች ጠየቋቸው። «አንተ መልካም ካልከው ውጭ መልካም ነገር የለም። አንተ ከምታስገኘው ውጭ ገድ የለም። ከአንተ ውጭ ሌላ አምላክ የለም + ማለት ነው» በማለት መለሱ።

ፈድል ቢን አባስ (ፈ.ዐ.) የሚከተለውን መናገራቸው ተዘግቦል፡፡

«إِنَّمَا الطَّيْرَةُ مَا امْنَضَاكَ أَوْ رَدَّكَ».

«ጢየረህ ወደ ጉዳይህ እንድትሄድ ወይም ከጉዳይህ እንድትቀር ምክንያት የሆነህ ነው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. «ንቁ፤ ገደቢስነታቸው ከአላህ ዘንድ ብቻ ነው፤» የሚለውን የቁርአን አንቀፅ ፡- «ገደቢስነታችሁ ከናንተው ጋር ነው» ከሚለው ጋር በማቀናጀት የሚፈጠረውን ፅንሰ ሃሳብ መረዳት።

2. የ«ዓዳዋ» ክልክልነት።

3. በገድ ማመን በጥብቅ የተወገዘ መሆኑ።

4. የ«ሐመህ» ውጉዝነት።

5. የ«ሰፈረህ» ውጉዝነት።

6. ፈዕል (ተሰፈኝነት) ከነኝህ አይፈረጅም። ተወዳጅም ነው።

7. የፈዕል ትርጓሜ።

8. ከላይ ከተጠቀሰው አንዱ ከአንድ ሙስሊም ልቦና ውስጥ ቢከሰት አይጎዳውም። አላህ በ«ተወኩል» ያስወግድለታል።

9. ከነኝህ አንዱ ልቦና ውስጥ በሚከሰትበት ወቅት የሚደረግ ዱዓ።

10. በገድ ማመን (ጢየረህ) ሽርክ መሆኑ በግልፅ ተመልክቷል።

11. የተወገዘው የ«ገድ» (ጢየረህ) ዓይነት።

ምዕራፍ ፶ ያዎ ዘጠኝ **ኮከብ ቆጠራ (ስለትርጉሙ)**

ቡኻሪ እንደዘገቡት ቀታዳህ ተከታዩን ተናግረዋል፡-

«አላህ ከዋክብትን የፈጠረው ለሦስት ዓላማዎች ነው፡-

1. ለሰማይ ጌጥና ውበት፤
2. ለሰይጣናት መቀጥቀጫዎችና
3. ለመንገደኞች የጉዞ ምልክት፡፡

«ከነኚህ ከሦስቱ ውጭ ለሌላ ግልጋሎት የተጠቀመባቸው ስህተት ፈፅሟል፡፡ እጣ ፈንትውን አርክሷል፡፡ የዕውቀት ወሰንንም አልፏል፡፡»

የጨረቃን እንቅስቃሴ መማርን ቀታዳህ ሲጠሉ፤ ኢብን ዑዩይኒህ አልፈቀዱም፡፡ አህመድና ኢበሐቅ ግን ፈቅደዋል፡፡ አቡሙሳ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ)፡-

«لَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ مُدْمِنُ الْخَمْرِ وَمُصَدِّقُ السَّخْرِ وَقَاطِعُ الرَّحِمِ»

«ሦስት ሰዎች ጀነትአይገቡም፤ የመጠጥ ሱሰኛ፤ በድግምት የሚያምን እና ዝምድናን ቆራጭ» ብለዋል፡፡(አህመድና ኢብን ሒብባን ዘግብውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከዋክብት የተፈጠሩበት ዓላማ፡፡
2. ከተጠቀሰው ውጭ ለሌላ ግልጋሎት ማዋል እንደማይገባ፡፡
3. የጨረቃን እንቅስቃሴ መማርን አስመልክቶ የዑለሞች የአመለካከት ልዩነት፡፡
4. ሐሰት መሆኑን አያወቀ እንኳ ቢሆን ከድግምት አንዳች ነገር ባመነ ሰው ላይ የተሰነዘረ ዛቻ፡፡

ምዕራፍ ሰባሳ

በዉረቃ እንቀስቃሴ ዝናብን ስለመሻት (እንዋስ)

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَيَسْأَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنْكُمْ تَكْذِبُونَ﴾

«ሲሳያችሁንም (ዝናብን) እናንተ የምታስተላብሉ ታደርጋላችሁ?» (አል-ዋቂሪያ :82)

እቡ ማሊክ አል-አሸሪይ (ረዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«ارْبَعٌ فِي أَمْتِي مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ لَا يَشْرُكُونَهُنَّ: الْفَخْرُ بِالْأَخْسَابِ، وَالطَّعْنُ فِي الْأَنْسَابِ، وَالْإِسْتِسْقَاءُ بِالنُّجُومِ، وَالتَّيَاحَةُ. وَقَالَ: التَّيَاحَةُ إِذَا لَمْ تَتُبْ قَبْلَ مَوْتِهَا تُقَامُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَعَلَيْهَا سِزْبَالٌ مِنْ قَطْرَانٍ وَدِرْعٌ مِنْ جَرَبٍ».

«ከተከታዮቹ ውስጥ ከቅድመ ኢስላም የጻሂልያ ዘመን የተወረሱ አራት ልምዶች አሁንም ድረስ ይገኛሉ፡፡ እነርሱም በዘር መኩራራት፣ የሌሎች ዘሮችን ክብር ማጉደፍ፣ በከዋክብት ዝናብን መሻትና ሙሾ ማውረድ ናቸው፡፡» (ሙስሊም ዘግበውታል)

ቡኸሪና ሙስሊም እንደዘገቡት ዘይድ ኢብን ኻሊድ ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

«صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحَدْيِيَّةِ عَلَى إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ هَلْ تَذَرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟ قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: قَالَ: أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ. فَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بِالْكَوَاكِبِ. وَأَمَّا مَنْ قَالَ: مُطِرْنَا بِنَوْءٍ كَذَا وَكَذَا فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي مُؤْمِنٌ بِالْكَوَاكِبِ».

የአላህ መልዕክተኛ ሁደይቢያ ላይ ሌሊት ካፊያ ከጣለ በኋላ የሱብሂን ሰላት አሰገዱን፡፡ ሰግደው እንዳጠናቀቁ ፊታቸውን ወደ ሰዎች በማዞር፡- «ፈጣሪያችሁ ምን እንዳለ ታውቃላችሁ?» ሲሉ

ጠየቁ። «አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ» የሚል ምላሽ ተሰጣቸው። «ከባሮቹ ከፊሎቹ በተመሳሳይ ጊዜ በኔ ላይ አማኞችም፣ ካፊሮችም ይሆናሉ። በአላህ እዝነትና ትሩፋት ዝናብ ለማግኘት በቃንተ ያለ በኔ አምኖ በከዋክብት ክዷል። በእገሌ፣ በእገሌ ከዋክብት እንቅስቃሴ ዝናብ አገኘንተ ያለ በኔ ክዶ በከዋክብት አምኗል ብሏል» አሉ።

ቡኻሪና ሙስሊም ኢብን ሃባስን በመጥቀስ ተመሳሳይ መንፈስ ያለው ዘገባ አስተላልፈዋል።

በቅድመ ኢስላም የጃሂሊያ ዘመን አረቦች ዝናብ በሚዘንብ ጊዜ፣ በዚህ ኮከብ እንቅስቃሴ (ነውእ) ነው የዘነበልንተ የሚል ዓይነት አባባል ነበራቸው። ይህን በማስመልከት አላህ ተከታዩን የቁርአን አንቀፅ አወረደ፡-

﴿ فَلَا أَقْسَدُ بِمَوْقِعِ النُّجُومِ ۖ وَإِنَّهُ لَفَسَدٌ لَّو تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ۝ إِنَّهُمْ لَفُرَاقٌ كَرِيمٌ ۝ فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ ۝ لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ۝ تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ۝ أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ۖ وَهُمْ يُخْلَفُونَ ۖ وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ ۝﴾

«በከዋክብት መጥለቂያዎች እምላለሁ፤ እርሱም ብታውቁ ታላቅ መሐላ ነው። እርሱ የከበረ ቁርአን ነው። በተጠበቀ መጽሐፍ ውስጥ ነው። የተጥራሩት እንጂ ሌላ አይነካውም። ከዓለማት ጌታ የተወረደ ነው። በዚህ ንግግር እናንተ ቸልተኞች ናችሁን? ሲሳያችሁንም (ዝናብን) እናንተ የምታስተባብሉ ታደርጋላችሁን?» (አል-ዋቂሀ : 75-80)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ዋቂሀ 82» ትርጉም።
2. በቅድመ ኢስላም የጃሂሊያ ዘመን የነበሩ አራት ልምዶች ተወስተዋል።
3. ከነኝህ ልምዶች መሐከል ከፊሎቹ ለኩፍር ያበቃሉ።
4. ከኢስላም የሚያስወጣ የኩፍር ዓይነት።
5. አላህ፡- «ባሪያዬ በተመሳሳይ ጊዜ በኔ ያምናል፤ ይክዳልም» ማለቱ ተወስኗል። ሰበቡም የሚለገላቸው ፀጋ እንደሆነ ተመልክቷል።
6. በእንዲህ ዓይነት ሁኔታዎች ስር ኢማን የሚኖረውን ሚና መረዳት።

7. በእንዲህ ዓይነት ሁኔታዎች ስር ኩፍር የሚኖረውን ሚና መረዳት።

8. «በእገሌ በእገሌ ከዋክብት ዝናብ አገኘን» የሚለውን አባባል መረዳት።

9. አንድን የማይታወቅ እውነታ ጥያቄዎችን በማንሳት ማስተማር። ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ)፡- «ፈጣሪያችሁ ምን እንዳለ አውቃችሁ?» ሲሉ ሶሐቦችን ጠይቀዋል።

10. ሙሾ እያወረዱ ለሙታን ማልቀስ በጥብቅ የተወገዘ ተግባር ነው።

ምዕራፍ ሰባሳ ስንድ (የሰባህ ፍቀር)

አላህ እንዲህ ይላል:-

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّوهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ﴾

«ከሰዎችም ከአላህ ሌላ ጣኦታትን አላህን እንደሚወዱ አድርገው የሚወዷቸው ሆነው የሚይዙ አሉ።» (አል-በቀራህ :165)

﴿قُلْ إِن كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسْكَنٌ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾

«አባቶቻችሁና ወንዶች ልጆቻችሁም፣ ሚስቶቻችሁም፣ ዘመዶቻችሁም፣ የሰበሰባችኋቸው ሐብቶችም፣ መከሰርዎን የምትፈሯት ንግድም፣ የመትወዳቸው መኖሪያዎችም ከናንተ ዘንድ ከአላህና ከመልዕክተኛው፣ በርሱ መንገድ ከመታገልም ይበልጥ የተወደዱ እንደሆኑ አላህ ትዕዛዙን እስከሚያመጣ ድረስ ተጠባብቁ።» (አል-ተውባህ: 29)

እነሰ (ረዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የሚከተለውን ተናግረዋል:-

«لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَلَدِهِ وَوَالِدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ»

«ከናንተ አንዳችሁ ከልጁ፣ ከወላጆቹና ከሰው ዘር ባጠቃላይ ከርሱ ዘንድ እኔ ይበልጥ ተወዳጅ እስካልሆንኩ ድረስ፣ አላመንም።» (ቡ-ካሪና ሙስሊም)

ቡ-ካሪና ሙስሊም እነሰን (ረዕ) ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የሚከተለው ተናግረዋል:-

«ثَلَاثٌ مِّنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ. وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَتَّخِذَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقَدَّفَ فِي النَّارِ»

«ሦስት ባህሪያት ያሉት ሰው የኢማንን ለዛ አጣጥሟል፤ ከማንም ይበልጥ አላህና መልዕክተኛው ከሱ ዘንድ ተወዳጅ መሆናቸው፤ አንድን ሰው ሲወደው ለአላህ ብሎ መሆኑና አላህ ከኩፍር ካዳነው በኋላ እንደገና ወደ ኩፍር መመለስን ከአላት ውስጥ የመጨመር ያህል ሲጠላ፡፡»

በሌላ ዘገባ ደግሞ፡-

«لَا يَجِدُ أَحَدٌ خَلَاوَةَ الْإِيمَانِ حَتَّى يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا اللَّهُ»

«ከናንተ አንዳችሁ አንድን ሰው ሲወድ ለአላህ ብቻ ብሎ እስካልሆነ ድረስ የኢማንን ለዛ አያጣጥምም»

የሚል ተወስኗል፡፡

የአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ) ተከታዩን መናገራቸውን ኢብን አባስ (ረዐ) አስተላልፏል፡-

«مَنْ أَحَبَّ فِي اللَّهِ وَأَبْغَضَ فِي اللَّهِ، وَوَالَى فِي اللَّهِ وَعَادَى فِي اللَّهِ فَإِنَّمَا تَنَالُ وَلَايَةَ اللَّهِ بِذَلِكَ، وَلَنْ يَجِدَ عَبْدٌ طَعْمَ الْإِيمَانِ وَإِنْ كَثُرَتْ صَلَاتُهُ وَصَوْمُهُ حَتَّى يَكُونَ كَذَلِكَ، وَقَدْ صَارَتْ عَامَّةُ مُوَاخَاةِ النَّاسِ عَلَى أَمْرِ الدُّنْيَا وَذَلِكَ لَا يُجِدِي عَلَى أَهْلِهِ»

«ለአላህ ሲል የወደደና ለአላህ ሲል የጠላ፤ ለአላህ ሲል የተወዳጀና ለአላህ ሲል ወዳጅነቱን ያቋረጠ የአላህን ወዳጅነት ያተርፋል፡፡ አንድ ባሪያ ባህሪው እንዲህ እስካልሆነ ድረስ ሶላቱና የሙ የቱን ያህል ቢበዙም የኢማንን ለዛ አያጣጥምም፡፡ አብዛኛዎቹን ሰዎች ከሌሎች ጋር የሚያወዳጃቸው አለማዊ ጉዳይ ነው፡፡ እንዲህ አይነቱ ወዳጅነት ደግሞ ቅንጣት አይፈይድም፡፡» (ኢብን ጀሪር ዘግበውታል)

ኢብን አባስ፡- «በነርሱ (መካከል) ምክንያቶች በተቆረጡ ጊዜ» (አል-በቀራህ፡ 165) የሚለውን ቁርአናዊ ቃል «ፍቅር ነው» ሲሉ አብራርተውታል፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልበቀራህ 105» ትርጉም፡፡
2. የአንቀፅ «አልተውባህ 29» ትርጉም፡፡
3. የአላህን መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከገንዘብም፣ ከቤተሰብም፣ ሌላው ቀርቶ ከራስም በላይ ማፍቀር ግዴታ ነው፡፡

4. ዘንባው ላይ የተወሰነው «አያምንም» የሚል ቃል ከኢስላም ሙሉ በሙሉ መውጣትን አያመለክትም፡፡

5. ኢማን ለዛና ጣዕም አለው፡፡ ሰዎች ሊያጣጥሙት ይችላሉ፡፡ የማያገኙት ሰዎችም አሉ፡፡

6. አራት ባህሪያት ተጠቅሰዋል፡፡ ያለነርሱ የአላህን የቅርብ ወዳጅነት ማግኘትም ሆነ የኢማንን ለዛ ማጣጣም አይቻልም፡፡

7. የሰዎች ወዳጅነት የታነፀባቸው መሠረቶች ዓለማዊ ጉዳዮች መሆናቸውን ሶሃቦች መገንዘባቸው የሚገኙበትን ተጨባጭ ሁኔታ ምን ያህል ጠልቀው ይረዱ እንደነበር ያሳያል፡፡

8. የአንቀፅ «አልበቀራህ 166» ትርጉም፡፡

9. ከሙሽሪኮች መካከል አላህን በጥብቅ የሚያፈቅሩ አንደሚገኙ ተመልክቷል፡፡

10. ከአንቀፅ «አል ተወባህ 26» ላይ የተጠቀሱትን ስምንት ነገሮች ከአላህና ከመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) አብልጦ ማፍቀር በጥብቅ መወገዝ፡፡

11. አንድ ሰው አንድን አካል እንደ አላህ አድርጎ ካፈቀረ ይህ ድርጊቱ ታላቅ ሽርክ (ሺርኩል አክበር) ይሆናል፡፡

ምዕራፍ ሰባሳ ሁስተ ስባህን ብቻ መፍራት

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَائِهِ ۖ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا مِنِّي إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾

«ይሃችሁ ሰይጣን ብቻ ነው። ወዳጆቹን ያስፈራቸዋል። አትፍሯቸውም፤ ምዕመናንም እንደሆናችሁ ፍሩኝ።» (አል-ኢምራን: 175)

﴿ إِنَّمَا يَسْمُوهُمْ مَسْجِدَ اللَّهِ مِن مَّامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴾

«የአላህን መስጊዶች የሚሠራው በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ፣ ሰላትንም በደንብ የሰገደ፣ ግዴታ ምዕዋትንም የሰጠ፣ ከአላህም ሌላ ማንንም ያልፈራ ሰው ብቻ ነው፤ እነዚያ ከተመሩት ጭምር መሆናቸው ተረጋግጠው።» (አል-ተውባህ: 78)

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَمَذَابِ اللَّهِ ۚ ﴾

«ከሰዎችም በአላህ አመንን የሚል ሰው አለ፤ ከአላህም ማዛወር በተሰቃዩ ጊዜ የሰዎችን ማሰቃየት እንደ አላህ ቅጣት ያደርጋል።» (አል-ዐንክቡት: 10)

አቡሰዒድ «መርፋዕ» በሆነ ሰነድ ተከታዩን አስተላልፈዋል:-

«إِنَّ مِنْ ضَعْفِ الْيَقِينِ أَنْ تُرْضِيَ النَّاسَ بِسَخَطِ اللَّهِ. وَأَنْ

تَحْمَدَهُمْ عَلَى رِزْقِ اللَّهِ وَأَنْ تَذُمَّهُمْ عَلَى مَا لَمْ يُؤْتِكَ اللَّهُ. إِنَّ

رِزْقَ اللَّهِ لَا يَجْرُهُ حِرْصُ حَرِيصٍ لَا يَرُدُّهُ كَرَاهِيَةُ كَارِهِ ۚ»

«አላህ የማይፈቅደውን በመፈፀም ሰዎችን ማስደሰትህ፣ አላህ በሰጠህ ሪዝቅ (ሲሳይ) ሌሎችን ማወደስህና ሰዎችን አላህ በሰጣቸው ጉድለት መተቸትህ የእምነትህን ድክመት ያመለክታል። የአላህ ሪዝቅ በሰዎች ጉጉት የሚመጣ ወይም ሰዎች ስላልፈለጉ የሚቀር አይደለም።»

አዲሻ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«مَنْ التَّمَسَّ رِضَى اللَّهِ بِسَخَطِ النَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَأَرْضَى عَنْهُ النَّاسُ. وَمَنْ التَّمَسَّ رِضَى النَّاسِ بِسَخَطِ اللَّهِ سَخَطَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَسَخَطَ عَلَيْهِ النَّاسُ»

«የአላህን ውዴታ በመሻት ሰዎችን ያስከፋ አላህ ይወደዋል፤ ሰዎችም እንዲወዱት ያደርጋል። አላህን በማስቆጣት የሰዎችን ውዴታ የከጀለ አላህ ይቆጣበታል፤ ሰዎች እንዲጠሉትም ያደርጋል።» (ኢብን ሒብን ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አሊ-ዒምራን 175» ትርጉም፡፡
2. የአንቀፅ «አል ተውባህ 18» ትርጉም፡፡
3. የአንቀፅ «አል ዐንክቡት 10» ትርጉም፡፡
4. እምነት (የቂን) ሊጠናከር ወይም ሊደክም ይችላል፡፡
5. የእምነትን መዳከም ከሚያሳዩ ምልክቶች ሦስቱ ተወስተዋል፡፡
6. አላህን ብቻ መፍራት ግዴታ ነው፡፡
7. አላህን ብቻ የፈራ ሰው የሚያገኘው የላቀ ምንዳ፡፡
8. አላህን ያልፈራ የሚጠብቀው አስከፊ ቅጣት፡፡

ምዕራፍ ሰባሳ ሦስት በአላህ ብቻ መመካት

አላህ እንዲህ ይላል፡-

﴿وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

«ምዕመናን እንደሆናችሁ በአላህ ላይ ተመኩ፡፡» (አል-ማሊዳህ :23)

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ

إِيمَانًا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾

«ፍፁም ምዕመናን እነዚያ አላህ በተወሳ ጊዜ ልቦቻቸው የሚፈሩት፤ በነሱም ላይ አንቀዶች በተነበቡ ጊዜ እምነትን የሚጨምሩላቸው፤ በጌታቸው ላይ ብቻ የሚመኩ ናቸው፡፡» (አል-አንፋል :2)

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ حَسِبَكَ اللَّهُ مَنَّانًا وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾

«አንተ ነብይ ሆይ ፤ በቂህ አላህ ነው፤ ለተከተሉህም ምዕመናን በቂያቸው ነው፡፡» (አል-አንፋል : 64)

﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾

«በአላህም ላይ የሚጠጋ ሰው አርሱ በቂው ነው፡፡» (አል-ጣላቅ :3)

ኢብን አብባስ (፭፬) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ قَالَهَا إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ حِينَ أُلْقِيَ

فِي النَّارِ. وَقَالَهَا مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ قَالُوا لَهُ:

﴿إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا﴾

«ሐሰቡን አላሁ ወኒዕመል ወኪል» (አላህ በቂያችን ነው፤

በርሱ መመካት ምን አማረ፤) የሚለውን ቃል ነቢዩ ኢብራሂም እሳት ውስጥ በተጣሉ ዕለት ብለውታል፡፡ ነቢዩ ሙሐመድም ፡- «ሰዎች ጦር አከማችተውላችኋልና ፍሯቸው ባሏቸው ጊዜ

ሁኔታው ኢማናቸውን ጨመረላቸው፤ ሐስቡነላህ ወኒዕመል ወኪል» አሉም፡፡(ቡኻሪና ነሳኢ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህ መመካት (ተወኩል) ግዴታ ነው፡፡
2. «ተወኩል» የኢማን ጥንካሬና ድክመት ከሚለካባቸው መመዘኛዎች አንዱ ነው፡፡
3. የአንቀፅ «አል አንፋል 2» ትርጉም፡፡
4. የአንቀፅ «አል አንፋል 64» ትርጉም፡፡
5. የአንቀፅ «አል ጦላቅ 3» ትርጉም፡፡
6. «ሐስቡነላህ ወኒዕመል ወኪል» የሚለው ቃል ክብደት፤ ኢብራሂምም፤ ሙሐመድም ፈታኝ ሁኔታዎች በገጠሟቸው ጊዜ ብለውታል፡፡

ምዕራፍ ሰዓሳ ስራት

ከሰዓህ ቅጣት መዘናጋት ከተውሂድ ጋር ይቃረናል

አላህ እንዲህ ይላል:-

﴿أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ﴾

«የአላህንም ማዘናጋት አይፈሩምን? የአላህንም ማዘናጋት ከሰዓሪዎች ሀዘቦች ውጭ የሚተማመን የለም::» (አል-አዕራፍ: 99)

﴿قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَتِ رَبِّي إِلَّا الْفَاسِقُونَ﴾

«ሰህተት ውስጥ ያሉት ቢሆኑ እንጂ ከጌታህ እዝነት ተስፋ የሚቆርጥ ማነው?» (አል-ሐጅር: 15-56)

ኢብን ሞላዳ (ፈዕ) እንዳስተላለፉት:-

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سُئِلَ عَنِ الْكِبَائِرِ فَقَالَ الشُّرْكُ بِاللَّهِ وَالْيَأْسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ وَالْأَمْنُ مِنْ مَكْرِ اللَّهِ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ስለ ታላላቅ ወንጀሎች ተጠይቀው ሲመልሱ:- «በአላህ ላይ ማሻረክ፣ ከአላህ እዝነት ተስፋ መቁረጥና አላህ ከሚያመጣው ጥፋት መተማመን::» ብለዋል::

ኢብን መስዑድ (ፈዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«أَكْبَرُ الْكِبَائِرِ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَالْأَمْنُ مِنْ مَكْرِ اللَّهِ وَالْقَنَاطُ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ وَالْيَأْسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ».

«የታላላቅ ወንጀሎች ሁሉ ቁጥሮች በአላህ ማሻረክ፣ አላህ ከሚያመጣው ጥፋት መተማመንና ከአላህ እዝነት ተስፋ መቁረጥ ናቸው::» ብለዋል:: (አብዱረዛቅ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል አዕራፍ 99» ትርጉም::
2. የአንቀፅ «አል ሂጅር 56» ትርጉም::
3. አላህ ከሚያመጣው ጥፋት ተማምኖ ለተቀመጠ የተሰነዘረ እስደንጋጭ ዛቻና ውግዘት::
4. ከአላህ «ራህመት» ተስፋ የቆረጠም ተወግዷል::

ምዕራፍ ሰባሳ ስምስት

የአባህን ውሳኔ (ቀደር) በትዕግሥት ማስተናገድ

(ሶብር) የኢማን ስካር ስስመሆኑ

አላህ እንዲህ ይላል፡-

﴿وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

«በአላህም የሚያምን ሰው ልቡን ለትዕግሥ ይመራዋል፡፡ አላህም ነገሩን ሁሉ አዋቂ ነው፡፡» (ሐፊ ተጋቡን፡11)

ዓቅለማህ፡- «ይህ (ከአንቀፁ ላይ የተጠቀሰው) ሰው እንዲችግር ሲገጥመው ከአላህ መሆኑን በመረዳት፤ በእርካ፤ የሚያስተናግድ ነው» ብለዋል፡፡

ሙስሊም አቡሁረይራን ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«اِئْتَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرًا: الطَّغْنُ فِي النَّسَبِ وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ».

«ከሰዎች ላይ የሚታዩ ሁለት ባህሪያት የኩፍ መገለጫዎች ናቸው፤ የሌሎችን ዘር ክብር ማጉደፍና ለሙታ ሙሾ ማውረድ፡፡»

ቡኻሪና ሙስሊም ኢብን መስዑድን በመጥቀስ «መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲተናግረዋል፡-

«لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُودَ وَشَقَّ الْجُيُوبَ وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ».

«በሃዘን ወቅት ፊቱን የሚመታ፤ ልብሱን የሚቀድ በቅድመ ኢስላም አረቦች ይፈፀም እንደነበረው አለቅጥ ድምፅ ከፍ በማድረግ ሙሾ የሚያወርድ ከኛ ውጭ ነው፡፡»

አነስ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ዐ) እንዲህ ብለዋል፡-

«إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدِهِ الْخَيْرَ عَجَّلَ لَهُ الْعُقُوبَةَ فِي الدُّنْيَا وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدِهِ الشَّرَّ أَمْسَكَ عَنْهُ بِذَنْبِهِ حَتَّى يُؤَافِيَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

«አላህ ለባሪያው ደግን ነገር ሲወስንለት ቅጣቱን በዚህች ዓለም ያደርግለታል። መጥፎ ሲወስንበት ደግሞ ሐጢአቱን ሁሉ በመያዝ ቅጣቱን እስከ ዕለተ ቂያማ ያዘገይበታል።»

እንዲህም ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«إِنَّ عِظَمَ الْجَزَاءِ مَعَ عِظَمِ الْبَلَاءِ . وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِذَا أَحَبَّ قَوْمًا ابْتَلَاهُمْ . فَمَنْ رَضِيَ فَلَهُ الرِّضَا وَمَنْ سَخَطَ فَلَهُ السَّخَطُ .

«ታላቅ ምንዳ ከታላቅ ፈተና ጋር ነው። አላህ ሰዎችን ሲወዳቸው ይፈትናቸዋል። የሚደርስበትን ፈተና ሁሉ በትዕግሥ ያስተናገደ የአላህን እርካታ ይጎናፀፋል፡ የተበላጩ የአላህን ቁጣ ያተርፋል።» (ቲርሚዚ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ተጋቡን 11» ትርጉም፡፡

2. ይህ ባህሪ ኢማናዊ ነው፡፡

3. የሌሎችን የዘር ክብር ማጉደፍ ክልክል መሆኑ ተወስቷል፡፡

4. በሃዘን ወቅት ፈታቸውን የሚመቱ፣ ልብሶቻቸውን የሚቀዱና ሙሾ የሚያወርዱ በጥብቅ ተወግዘዋል፡፡

5. አላህ ለባሪያው ኸይርን የመሻቱ ምልክት፡፡

6. ክፉን ነገር የማቀዱ ምልክት፡፡

7. አላህ ባሪያውን የመውደዱ ምልክት፡፡

8. በአላህ ውሳኔዎች መበላጩት ክልክል መሆኑ፡፡

9. የሚደርሱበትን ፈተናዎች በፀጋና በትዕግሥት ያስተናገደ የሚያገኘው የላቀ ምንዳ፡፡

ምዕራፍ ሰዓሳ ስድስት

አንድን ተግባር ስታደታ መፈጸም (ፊያስ)

ክብክብ ስለመሆኑ

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَىٰ أَنَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ ۚ إِنَّهُ لَا يُغْنِي الشُّرَكَاءُ عَنِ الشُّرْكِ مَن عَمِلَ عَمَلًا شُرَكَاءَ مَعِيَ فِيهِ غَيْرِي تَرَكَتُهُ وَشُرَكَاهُ ۚ ۝﴾

«እኔ አምላካችሁ አንድ አምላክ ብቻ ነው ማለት ወደ እኔ የሚወረድልኝ ብጤያችሁ ሰው ብቻ ነኝ። የጌታውንም መገናኘት የሚፈልግ ሰው መልካም ሥራን ይስራ፤ በጌታውም መገዛት አንድንም አያጋራ።» (አል-ካህፍ:110)

አቡሁረይራ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءَ عَنِ الشُّرْكِ مَن عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ مَعِيَ فِيهِ غَيْرِي تَرَكَتُهُ وَشُرَكَاهُ».

«አላህ፥ ሸሪክ እንዲደረግብኝ ፈፅሞ አልሻም፤ ከኔ ጋር ሌላን አካል በማጋራት አንድን ተግባር የፈፀመ ከነሸርኩ እተወዋለሁ፥ ብሏል።» (መ-ስሊም ዘግበውታል)

አቡ-ሰዒድ መርፋዕ በሆነ ሰነድ ተከታዩን አስተላልፈዋል:-

«أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِمَا هُوَ أَخْوَفُ عَلَيْكُمْ عِنْدِي مِنَ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ؟ قَالُوا بَلَىٰ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ الشُّرْكَ الْخَفِيُّ يَقُومُ الرَّجُلُ فَيُصَلِّيُ فَيَزِينُ صَلَاتَهُ لِمَا يَرَىٰ مِنْ نَظَرِ رَجُلٍ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) :- «ከአል-መሲህ ደጃል የበለጠ ለናንተ የምፈራላችሁን ልንገራችሁን?» በማለት ጠየቁ። «አዎ! የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! ይንገሩን።» አሏቸው- ሰሃቦች። «ድብቅ ሸርክን ነው። አንድ ሰው ሶላት ለመስገድ ይቆማል። ሌላ ሰው እየተመለከተው እንደሆነ ሲያውቅ ባማረ ሁኔታ ይሰግዳል» አሉ። (አህመድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ካህፍ 110» ትርጉም።

2. አላህ አንድን ተግባር ሙሉ በሙሉ በኢክላስ ለርሱ ብቻ አስካልተፈፀመ ድረስ ውድቅ እንደሚያደርገው።

4. አላህ አንዲህ ዓይነቱን ተግባር የማይቀበልበት ሰብተወስቷል።

5. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) «ሪያኦ»ን ለሶሃቦቻቸው አጥብቀው ይጠነቀቁና ይፈሩ ነበር።

6. ለ«ሪያኦ» የሰጡት ትርጓሜ፤ አንድ ሰው ሶላት ይሰግዳል። ሌሎች እየተመለከቱት እንደሆነ ሲያውቅ ሶላቱን እጅግ ያሳምራል።

ምዕራፍ ሰባሳ ሰባት

አንድ ሰው በመስካም ተግባሩ የዚህችን ዓለም ፀጋ መሻቱ ከሸርክ ደፈረጃል

አላህ አንዲህ ብሏል፡-

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ ۝ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبِطِلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

«ቅርቢቱን ሀይወትና ጌጧን የሚሹ የሆኑትን ሰዎች ስራዎቻቸውን ምንዳዋን በርሷ ውስጥ ወደ እነርሱ እንሞላላቸዋለን። እነርሱም በርሷ ውስጥ ምንም አይጎድልባቸውም። እነዚያ እነሱ በመጨረሻይቱ ዓለም ለእነርሱ ከእሳት በቀር የሌላቸው ናቸው። የሰሩትም ስራ በርሷ ውስጥ ተበላሽ። በቅርቢቱ ዓለም ይሰሩት የነበሩትም በጎ ሥራ ብልሹ ነው።» (ሁድ፡15-16)

ቡኻሪ እንደዘገበው የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን እቡ ሁረይራ አስተላልፈዋል፡-

«تَعِسَ عَبْدُ الدُّيْنَارِ تَعِسَ عَبْدُ الدَّرْهَمِ تَعِسَ عَبْدُ الْخَمِيصَةِ تَعِسَ عَبْدُ الْخَمِيلَةِ، أَنْ أُعْطِيَ رَضِيَّ وَإِنْ لَمْ يُعْطَ سَخِطَ تَعِسَ وَانْتَكَسَ وَإِذَا شَيْكَ فَلَا انْتَفَشَ طَوْبَى لِعَبْدٍ أَخَذَ بِعَنَانٍ فَرَسِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَشَعَّتْ رَأْسُهُ، مُغْبِرَةً قَدَمَاهُ إِنْ كَانَ فِي الْحِرَاسَةِ كَانَ فِي الْحِرَاسَةِ وَإِنْ كَانَ فِي السَّاقَةِ كَانَ فِي السَّاقَةِ إِنْ اسْتَأْذَنَ لَمْ يُؤْذَنَ لَهُ، وَإِنْ شَفَعَ لَمْ يُشَفَّعْ».

«የገንዘብ ባሪያ ጠፋ (ከሰረ)፤ የልብሰች ባሪያ ጠፋ፤ ሲሰጠው ይደሰታል፤ ሲነፈገው ይበላጫል። ጠፋ፤ ለውድቀት ተዳረገም። እሾህ ሲወጋው ማውጣት አይቻል። መጨረሻው ያማረ አይሁን። የፈረሱን ልገም ይዞ በአላህ መንገድ (ፈ. ሰቢሊላህ) የተንቀሳቀሰ፤ ፀጉሩ ተንጨባሮ፤ እግሩ በአባሯ ተሸፍኖ፤ በጥበቃ ስራ ላይ ሲሰማራ ነቅቶ ይጠብቃል። በተራ ወታደርነት ሲመደብ ተግባሩን በሚገባ ያከናውናል። ፈቃድ ቢጠይቅ አይፈቀድለትም።

ሰዎችን ለማሸማገል ቢቀርብ ሽምግልናው ተደማጭነት የለውም። እንዲህ ዓይነቱ ሰው እጅግ እድለኛ ነው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሰዎች የአኼራን ተግባር ፈፅመው ዱንያን መከጀላቸው።

2. የአንቀፅ «ሁድ 15-16» ትርጉም።

3. አንድን ሙስሊም «የገንዘብ ባሪያ፣ የልብስ ባሪያ ወዘተ» በሚል ቅፅል መጥራት እንደሚፈቀድ።

4. «ሲሰጠው ይደሰታል፣ ሲነፈገው ይበሳጫል» የሚለው አገላለጽ።

5. ጠፋ፣ ለውድቀት ተዳረገም ማለታቸው።

6. «እሾህ ሲወጋው የማውጣት አቅሙ አይነረው» በማለት መራገማቸው።

7. ከዘገባው ላይ የተጠቀሱ ውብ ባህሪያት ያሉትና በአላህ መንገድ ላይ የሚታገል ሰው የላቀ ክብር።

ምዕራፍ ሰባሳ ስምንት

ዑስሞችንና መሪዎችን ስላህ ሐሳብ ያደረገውን ነገር
ሐራም፣ ሐራም ያደረገውን ደግሞ ሐሳብ ሲያደርጉ
መከተል ስነርሱን ስምሳክ (ረብ) ስድርገ መያዝ ነው

ኢብን ግብረስ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

يُوشِكُ أَنْ تَنْزَلَ عَلَيْكُمْ حِجَارَةٌ مِنَ السَّمَاءِ. أَقُولُ قَالَ رَسُولُ
الله ﷺ وَتَقُولُونَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ.

«እኔ፣ የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል እያልኩ እናንተ
አቡበክርና ዑመር እንዲህ አሉ ትሉኛላችሁ? ከሰማይ የድንጋጽ
ዶፍ ሊዘንበባችሁ ቀርቧል፡፡»

ኢማም አህመድ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡- «የአንድ
የሐዲስ ዘገባ ሰነድ ትክክለኛነት በሚገባ እያወቁ ለሱፊያን ግላ፣
አመለካከት ቅድሚያ የሚሰጡ ሰዎች እጅግ ያስደንቁኛል፡፡ አላ
እንዲህ ሲል (መ-ዕሚኖችን) አስጠንቅቋል፡-

﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

«እነዚያ ትዕዛዙን የሚጥሱ መከራ እንዳትደርስባቸው
ወይም አላማሚ ቅጣት እንዳያገኛቸው ይጠንቀቁ፡፡» (አል-ኑሪ
፡63)

ከአንቀፁ ላይ «መከራ» በሚል የተወሰነ ምን እንደሆነ
ታውቃላችሁ? ሽርክ ነው፡፡ አንድን የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አስተምህሮን
ውድቅ ማድረግ ቀልብን ለጥመት በመዳረግ ለጥፋት ያበቃል፡፡

ዑደይ ኢብን ሐቲም እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

«إِنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ هَذِهِ الْآيَةَ:

﴿اتَّخَذُوا أَمْوَالَهُمْ وَرُءُوسَهُمْ أَرْزَاقًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ

مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

سُبْحَنَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

قُلْتُ لَهُ إِنَّا لَنَسَاءُ نَعْبُدُهُمْ، قَالَ: الْيَسَرُ يُحَرِّمُونَ مَا

أَحَلَّ اللَّهُ فَتَحَرِّمُونَهُ، وَيُحَلِّلُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَتَحِلُّونَهُ؟ قُلْتُ

بَلَى. قَالَ: فَتِلْكَ عِبَادَتُهُمْ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን የቁርአን አንቀፅ ሲያነቡ አዳምጥኩ፤ «ሊቃውንቶቻቸውንና መነኩሳቶቻቸውን ከአላህ ሌላ አማልክት አድርገው ያዙ!» (አል-ተውባህ :31)

«አናመልካቸውም ነበር» አልኳቸው። «አላህ ሐላል ያደረገውን ሐራም፣ ሐራም ያደረገውን ሐላል ሲያደርጉ ያለ ተቃውሞ ትቀበሏቸው የለምን?» አሉ። «አዎ» አልኳቸው። «እነርሱን ማምለክ ማለት ይኸው ነው።» ሲሉ አብራሩልኝ።» (አህመድና ቲርሚዚ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ኑር 63» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አል ተውባህ 31» ትርጉም።
3. የ«ዒባዳ» ትክክለኛ ትርጓሜ።
4. ኢብን ግብባስ የአቡበክርንና የዑመርን፣ አህመድ ደግሞ የሱፍያንን ስም በመጥቀስ ምሳሌ መስጠታቸው።
5. ሁኔታዎች በሚያስደንቅ አኳኋን ተቀያይረዋል። የሐይማኖት ሰዎችን ማምለክ እንደ ትልቅ የዒባዳ ክንውን ይቆጠራል፤ «ዊላያ» በሚል ስያሜ። ሊቃውንትን ማምለክ እውቀት ሆኗል፤ ጥበብ። ነገሮች እጅግ ተለዋወጠው ከዚህ የከፋ ሁኔታም ተከሰተ። መጥፎ ሰዎችንና መሐይማንን ማምለክ ተጀመረ።

ምዕራፍ ሰባሳ ዘጠኝ

ከሰባህና ከመዕሰከተኛው ዳኝነት ውጭ

የሴቡችን ዳኝነት መሻት መናፍቀነት ነው

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ ءَامَنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَكَّمُوا إِلَى الظَّالِمِينَ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ۝ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى رَسُولِهِ رَأَيْتُ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ۝ فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا ۝﴾

«ወደነዚያ እነርሱ በአንተ ላይ በተወረደውና ከአንተ በፊትም በተወረደው አምነናል ወደማሉት አላየህምን? በእርሱ እንዲከዱ በእርግጥ የታዘዙ ሲሆኑ ወደ ጣኦት መፋረድን ይፈልጋሉ። ሰይጣንም (ከእውነት) የራቀን መሳሳት ሊያሳስታቸው ይፈልጋል።» (አል-ኒሳአ ፡ 60)

﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ۝﴾

«በእርሱም በምድር ላይ አታበላሹ በተባሉ ጊዜ እኛ አላማሪዎች ብቻ ነን ይላሉ።» (አል-በቀራህ ፡ 11)

﴿ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ

قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ۝﴾

«በምድርም ውስጥ ከተበጀች በኋላ አታበላሹ። ፈርታችሁና ከጅላችሁም ተገዙት። የአላህ ችሮታ ከበጎ አድራጊዎች ጋር ነው።» (አል-አዕራፍ ፡ 56)

﴿ أَفَحُكْمَ الْجَهَنَّمِ يَتَّبِعُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ۝﴾

«የመሃይምነትን ፍርድ ይፈልጋሉን? ለሚያረጋግጡ ሰዎች ከአላህ ይበልጥ ፍርዱ ያማረ ማን ነው?» (አል-ሚአዳህ ፡ 50)

አብደላ ኢብን ዑመር (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-

«لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يَكُونَ هَؤُلَاءِ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهٖ»

«ከናንተ አንዳችሁ፣ ስሜቱ እኔ ካመጣሁት መልዕክት ጋር እስካልተጣጣመ ድረስ አላመነም» ብለዋል። (ነውውይ ሶሊሕ ዘገባ መሆኑን አፅድቀዋል)

ሸዕብይ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

በአንድ የሁዳና በአንድ ሙናፊቅ መካከል ውዝግብ ተነሳ። የሁዳው፡- «ውዝግባችንን ሙሐመድ ይፍታልን» የሚል ሐሳብ አቀረበ። ጉቦ እንደማይተብሉ ጠንቅቆ ያውቃል። ሙናፊቁ ደግሞ «የየሁዳዎች ብይን ይሻለናል» አለ። ጉቦ እንደሚቀበሉ በመረዳቱ። ጁሐይና ውስጥ ይገኝ የነበረ አንድ ቁስ የሚሰጠውን ብይን ለመቀበል ተስማሙ። ይህን በማስመልከት «አል ኒሳእ 6» ወረደች።

በሌላ ዘገባ እንደተወሳው ደግሞ ይህች አንቀፅ የወረደችው ሁለት ሰዎችን በማስመልከት ነው።

አንደኛው፡- «ጉዳያችንን ከነቢዩ ዘንድ እናቀርብ» ሲል፣ ሌላኛው «ከብዕብ ኢብነል አሽረፍ ዘንድ እናቀርብ» አለ። በመጨረሻም ከዑመር ዘንድ አቀረቡት። አንደኛው ታሪኩን አጫወታቸው። የመልዕክተኛውን ዳኝነት ለመቀበል ፈቃደኛ ላልሆነው፡- «የተባበው እውነት ነውን?» ሲሉ ጠየቁት። «አዎ» አላቸው። አንገቱን በሰይፍ ቀልተው ገደሉት።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ኒሳእ 60» ትርጉም። ስለ ጣኦት ጥሩ ግንዛቤ ያስጨብጣል።

2. የአንቀፅ «አል በቀራህ 11» ትርጉም።

3. የአንቀፅ «አል አዕራፍ 56» ትርጉም።

4. የአንቀፅ «አል ማኢዳህ 50» ትርጉም።

5. «አል ኒሳእ 60» የወረደችበትን ሰበብ አስመልክቶ ሸዕብይ ያስተላለፉት ቁም ነገር።

6. የእውነተኛ እምነትና ትክክለኛ ያልሆነ እምነት መለያ ባህሪያት።

7. የዑመርና የሙናፊቁ ታሪክ።

8. አንድ ሰው ኢማን አለው ሊባል የሚችለው ስሜቱ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ካመጡት መልዕክት ጋር ሙሉ በሙሉ መጣጣም ሲችል ብቻ ነው።

ምዕራፍ ስርዓ

የአሳህን ስሞችና ባህሪያት ስለመካድ

አሳህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابٌ﴾

«አንተ በአል ረህማን የሚከዱ ሲሆኑ» (አል-ሒጅር :30)

ሶሊሕ አል ቡኻሪ ውስጥ እንደሰፈረው ዓሊይ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«حَدَّثُوا النَّاسَ بِمَا يَعْرِفُونَ أُرِيدُونَ أَنْ يُكَذِّبَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ؟»

«ሰዎችን በእውቀት ደረጃቸው ልክና በሚገባቸው መልኩ አስተምሩ። አሳህንና መልዕክተኛውን እንዲያስተባብሩ ትሻላችሁ?»

ኢብን አባስ ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

«أَنَّهُ رَأَى رَجُلًا انْتَقَضَ لَمَّا سَمِعَ حَدِيثًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الصِّفَاتِ اسْتِنكَارًا لِذَلِكَ. فَقَالَ مَا فَرَّقَ هَؤُلَاءِ يَجِدُونَ رِقَّةً عِنْدَ مُخَكِّمِهِ وَيَهْلِكُونَ عِنْدَ مُتَشَابِهِهِ».

አንድ ሰው ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ስለ አሳህ ባህሪያት ሲናገሩ ያደመጠውን ላለመቀበል ሲያንገራግር ተመለከቱት፤ የሰማውን ባለማመን፡፡ «የነኝህ ሰዎች ችግር ምንድን ነው? አሻሚ ያልሆነ (ሙሕከም) የቁርአን አንቀፅ ሲነበብ በመስማማት ይቀበላሉ። አሻሚ ትርጉም ያላቸው (ሙተሻቢህ) የቁርአን አንቀጾች ሲደመጡ ላለመቀበል በማንገራገር ለጥፋት ይዳረጋሉ» ሲሉ ተናገሩ።

የአሳህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ረህማን የሚል ቃል ሲያወሱ ሙሽሪኮች አስተባበሉ። አሳህ፡-

﴿وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ﴾

«በአል ረህማን የካዱ ሲሆኑ»

የሚል የቁርአን አንቀፅ አወረደ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከአሳህ ስሞችና ባህሪያት አንዱንም አለመቀበል ከኢስላም ውጭ ያደርጋል።

2. የአንቀፅ «አል ረዕድ 30» ትርጉም፡፡

3. ታዳሚው ሊረዳው የማይችለውን ነገር ከመናገር መቆጠብ ተገቢ ነው፡፡

4. የዚህ ምክንያቱ ተወስኗል፡፡ በማወቅም ይሁን ባለማወቅ የአላህንና የመልዕክተኛውን አስተምህሮቶች ለመካድ ጥፋት ሊዳርግ ስለሚችል፡፡

5. የኢብን ግብባስ ገለፃ፡፡ አሻሚ የቁርአን አንቀጾች ካስተላለፉት መልዕክት አንዱንም ያስተባበለ ለጥፋት የተዳረገ መሆኑን በአፅንኦት ገልፀዋል፡፡

ምዕራፍ ስርዐ ስንድ የአሳህን ፀጋዎች መካድ ኩፍር ነው

አሳህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ﴾

«የአሳህን ፀጋ ያውቃሉ፤ ከዚያም ይክዱታል፡፡ አብዛኛዎቻቸውም ከሐዲዎች ናቸው» (አል-ኔሕል፡83)

ሙጃሂድ ስለዚህ አንቀፅ ትርጉም ሲናገሩ፡- «አንድ ሰው ይህ ከወላጆቹ የወረሰኩት ገንዘቤ ነው ማለቱ ከዚህ ውስጥ ይካተታል» ብለዋል፡፡

አውን ኢብን ዐብደላህ ደግሞ፡- « እገሌ ባይኖር ይህ አይሆንም ነበር፥ ይላሉ» ብለዋል፡፡

ኢብን ቁተይባህ፡- «ይህ የሆነው በአምላኮቻችን ትድግና ነው፤ ይለሉ» ሲሉ አብራርተውታል፡፡

አሳህ ፡- «ባሪያዬ በተመሳሳይ ወቅት በኔ ያምናል፤ ይክዳልም» እንዳለ ለተወሳበትና በዘይድ ኢብን ልኻሊድ ለተላለፈው ዘገባ አቡል ዓባስ እንዲህ ሲሉ ተጨማሪ ማብራሪያ ሰጥተዋል፡-

«አሳህ ፀጋውን ከርሱ ውጭ ወደ ሌላ አካል በማስጠጋት ሽርክ የፈፀሙ ሰዎችን በጥብቅ ያወገዘባቸው የቁርአንና የሐዲስ ዘገባዎች በርካታ ናቸው፡፡» ከሰለፎች ከፊሎቹ፡- «ንፋሱ ጥሩ ነበር፤ ፓይለቱ የሚደነቅ ነው» እና መሰል በአብዛኛዎቹ ሰዎች ዘንድ የሚደመጡ አባባሎች በቀላሉ ለሽርክ እንደሚዳርጉ መናገራቸው ተመልክቷል፡፡

ጢቃሚ ነጥቦች

1. ለአሳህ ፀጋዎች እውቅና የመስጠትና አንድን የአሳህ ፀጋ የመካድ ትርጉም፡፡

2. በአብዛኛዎቹ ሰዎች ምላስ ዘወትር ሲነገር የሚደመጥ ነው፡፡

3. እንዲህ ዓይነት አባባሎች የአሳህን ፀጋ ከመካድ መቆጠራቸው፡፡

4. በአንድ ሰው ልቦና ውስጥ ሁለት ፍፁም ተቃራኒ የሆኑ ነገሮች በአንድ ላይ ተስማምተው መኖር አይችሉም፡፡

ምዕራፍ ስርዓ ሁለት በሰላህ ባላንጣዎችን ስለማበጃት

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿فَلَا تَجْعَلُوا لِلّٰهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَسْلُمُونَ﴾

«አናንተም (ፈጣሪነቱን) የምታውቁ ስትሆኑ ለአላህ ባላንጣዎችን አታድርጉ፡፡» (አል-ብቀራህ፡22)

ኢብን ግብባስ ይህን «አያ» በማስመልከት ሲናገሩ፡-
«الْأَنْدَادُ هُوَ الشَّرْكُ، أَخْفَى مِنْ دَيْبِ التَّمَلُّ عَلَى صَفَاةِ سَوْدَاءَ فِي ظُلْمَةِ اللَّيْلِ، وَهُوَ أَنْ تَقُولَ: وَاللهِ وَحَيَاتِكَ يَا فُلَانٌ وَحَيَاتِي، وَتَقُولَ: لَوْلَا كَلْبِيَّةٌ هَذَا لَأَتَانَا اللَّصُوصُ، وَلَوْلَا الْبَطُّ فِي الدَّارِ لَأَتَى اللَّصُوصُ، وَقَوْلِ الرَّجُلِ لِصَاحِبِهِ: مَا شَاءَ اللهُ وَشِئْتُ، وَقَوْلِ الرَّجُلِ: لَوْلَا اللهُ وَفُلَانٌ لَا تَجْعَلَ فِيهَا فُلَانًا، هَذَا كُلُّهُ بِهِ شَرْكٌ».

«ባላንጣ ሽርክ ነው፡፡ በድቅድቅ ጨለማ ከጥቁር ድንጋይ ላይ የምትንዝ ጥቁር ጉንዳን ከምታሰማው ኮቴ ይበልጥ የተደበቀ ሽርክ፡፡ በቀላሉ ሽርክ ላይ ልትወድቅ ትችላላህ፡፡ ለምሳሌ ለወንድምህ፥ በአላህና በአንተ ህይወት ወይም በህይወቴ ፥ ማለትህ ሽርክ ነው ፡፡ ይህ ውሻ ወይም ይህ ዳክዩ ባይኖር ሌባ ዘርፎን ነበር ማለትህም ሽርክ ነው፡፡ አንድ ሰው ለባልደረባው በአላህና በአንተ ፍላጎት ወይም አላህና እገሌ ባይኖሩ ማለቱ እና መሰል አባባሎች ሽርክ ናቸው፡፡» (ኢብን አቡ ሐቲም ዘግበውታል፡፡)

ዑመር ኢብን አል ኸጧብ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ».

«ከአላህ ሌላ ባሉ አካላት የማለ ከህደት ወይም ሽርክ ፈፅሟል፡፡» (ቲርጫዚ ዘግበውታል፡፡)

ኢብን መስዑድ እንዲህ ሲናገሩ ተደምጠዋል፡-

«لَا أَنْ أَخْلِفَ بِاللّٰهِ كَاذِبًا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَخْلِفَ بِغَيْرِهِ صَادِقًا».

«ከአላህ ውጭ ባሉ አካላት በእውነት ከምምል በአላህ በሐሰት መማልን እመርጣለሁ፡፡»

ሁዚይፊህ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሲ.ዐ.ወ)፡-

«لَا تَقُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ فَلَانٌ وَلَكِنْ قُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شَاءَ فَلَانٌ».

«በአላህና በእገሌ በጉ ፈቅድ አትበሉ፡፡ በአላህ በዚያም በእገሌ በጉ ፈቃድ ብቻ በሉ፡፡» ብለዋል፡፡ (አቡዳውድ ሶሒሕ በሆነ ሰነድ ዘገበውታል) «በአላህና በአንተ እጠበቃለሁ» የሚለውን አባባል አጥብቀው ይጠሉ እንደነበር ተዘግቧል፡፡ ኢብራሂም ኑኸዕይ «በአላህና ከዚያም በአንተ» ማለትን ግን ፈቅደዋል፡፡ «አላህ ከዚያም እገሌ ባይኖር» በሉ እንጂ «አላህና እገሌ ባይኖሩ አትበሉ» ሲሉም ተናግረዋል፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል በቀራህ 22» ትርጉም፡፡
2. ሶሃቦች ታላላቅ ሽርኮችን የሚያስጠነቅቁ የቁርአን አንቀጾች መለስተኛዎቹንም እንደሚያካትቱ ይረዱ ነበር፡፡
3. ከአላህ ውጭ ባለ ሌላ አካል መማል ሽርክ ነው፡፡
4. ከአላህ ውጭ ባሉ አካላት በእውነት መማል፣ በአላህ በሐሰት ከመማል የበለጠ ወንጀል ነው፡፡
5. ከላይ ከተጠቀሱት አባባሎች ውስጥ በ«ወ» እና በ«ሱምመ» መካከል ያለው ልዩነት፡፡

ምዕራፍ አርባ ሦስት

በአላህ ተምሎ የተነገረውን ያልተቀበለ

ኢብን ዑመር እንደስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሲ.ዐ.ወ):-

«لَا تَخْلِفُوا بِآبَائِكُمْ مَنْ حَلَفَ بِاللَّهِ فَلْيَصْذُقْ وَمَنْ حَلَفَ لَهُ بِاللَّهِ فَلْيَرْضَ، وَمَنْ لَمْ يَرْضَ فَلْيَسْ مِنْ اللَّهِ».

«በአባቶቻችሁ አትማሉ፤ በአላህ የማለ እውነትን ብቻ ይናገር፤ በአላህ የተማለለትም ሰው የተነገረውን አምኖ ይቀበል፤ ያልተቀበለ ከኛ ውጪ ነው» ብለዋል። (ኢብን ማጃህ ሐሰን በሆነ ሰነድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአያት ቅድመ አያቶች መማል የተወገዘ ነው።
2. አንዳች ነገር በአላህ ተምሎ የተነገረው ሰው የተነገረውን አምኖ መቀበል ይገባዋል።
3. አምኖ ያልተቀበለ በጥብቅ ተወግዟል።

ምዕራፍ ስርዓ ስራት

«በአላህና በአንተ በጎ ፈቃድ» በማለት ስለመናገር

ቁተይላህ እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:-

«أَنْ يَهُودِيًّا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: إِنَّكُمْ تُشْرِكُونَ: تَقُولُونَ مَا شَاءَ
 اللَّهُ وَشِئْتُمْ، وَتَقُولُونَ وَالْكَعْبَةِ، فَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَرَادُوا أَنْ
 يَخْلِفُوا أَنْ يَقُولُوا: وَرَبُّ الْكَعْبَةِ وَأَنْ يَقُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ
 شِئْتُمْ».

አንድ የሁዳ ከነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ዘንድ በመምጣት :- «እናንተ የሸርክ ተግባር ትፈፀማላችሁ፤ በአላህና በአንተ በጎ ፈቃድ ትላላችሁ፤ በካዕባም ትምላላችሁ» አላቸው። ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተተከታዮቻቸው መማል ሲፈልጉ «ወረቢል ካዕባ» (በካዕባ ጌታ) በማለት እንዲምሉ፤ «በአላህ ከዚያም በአንተ በጎ ፈቃድ» እንዲሉም አዘዙ። (ነሳኢ ዘግበውታል፤ ሶሊኩ ብለውታልም)

ነሳኢ ኢብን ግባስን ጠቅሰው ተከታዩን ዘገባ አስፍረዋል:-
 «أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ مَا شَاءَ اللَّهُ وَشِئْتُ، فَقَالَ أَجْعَلْنِي اللَّهَ
 نَدًا؟ مَا شَاءَ اللَّهُ وَخَدَّهُ».

አንድ ሰው ለነቢዩ:- «በአላህ እና በአንተ በጎ ፈቃድ» አላቸው። «ለአላህ ባላነጣ (ኒድ) ታደርገኛለህ? በአላህ በጎ ፈቃድ ብቻ በል» አሉት።

የአዲሻ ወንድም ጡፊይል እንዲህ ሲሉ ማስተላለፋቸውን ኢብን ማሻህ ዘግበዋል:-

«رَأَيْتُ فِيمَا يَرَى النَّاسُ كَأَنِّي أَتَيْتُ عَلَى نَعْرِ مَنْ يَهُودٍ قُلْتُ:
 إِنَّكُمْ لَا تَتَمُّ الْقَوْمَ لَوْلَا أَنْكُمْ تَقُولُونَ عَزِيزُ ابْنِ اللَّهِ، قَالُوا وَإِنَّكُمْ
 لَا تَتَمُّ الْقَوْمَ لَوْلَا أَنْكُمْ تَقُولُونَ مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ مُحَمَّدٌ. ثُمَّ
 مَرَرْتُ بِنَعْرِ مِنَ النَّصَارَى فَقُلْتُ إِنَّكُمْ لَا تَتَمُّ الْقَوْمَ لَوْلَا أَنْكُمْ
 تَقُولُونَ الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ قَالُوا وَإِنَّكُمْ لَا تَتَمُّ الْقَوْمَ لَوْلَا أَنْكُمْ
 تَقُولُونَ مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ مُحَمَّدٌ. فَلَمَّا أَصْبَحْتُ أَخْبَرْتُ بِهَا مَنْ

أَخْبَرْتُ ثُمَّ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ قَالَ هَلْ أَخْبَرْتَ بِهَا أَحَدًا؟
 قُلْتُ نَعَمْ، قَالَ فَحَمِدَ اللَّهُ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: أَمَّا بَعْدُ: فَإِنَّ
 طُفِيلًا رَأَى رُؤْيَا أَخْبَرَ بِهَا مَنْ أَخْبَرَ مِنْكُمْ وَإِنَّكُمْ قُلْتُمْ كَلِمَةً كَانَتْ
 يَمْنَعُنِي كَذَا وَكَذَا أَنْ أَتَاهُكُمْ عَنْهَا فَلَا تَقُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ
 مُحَمَّدٌ وَلَكِنْ قُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ وَخَدُّهُ.

በህልሜ ወደ አንድ የየሁዳች ስብስብ የሄድኩ ይመስለኛል።
 «ኡዘይር የአላህ ልጅ ነው። የማትሉ ቢሆን ኖሮ የአላህ ህዝቦች
 ነበራችሁ።» አልኳቸው። «በአላህና በሙሐመድ በጎ ፈቃድ፣
 የማትሉ ቢሆን ኖሮ እናንተም የአላህ ህዝቦች ነበራችሁ።» አሉኝ።
 ከዚያም በአንድ የክርስቲያኖች ስብስብ አለፍኩ። «እየሱስ የአላህ
 ልጅ ነው። የሚል እምነት ባይኖራችሁ ኖሮ የአላህ ህዝቦች
 ነበራችሁ።» አልኳቸው። «በአላህና በሙሐመድ በጎ ፈቃድ፣
 የማትሉ ቢሆን ኖሮ እናንተም የአላህ ህዝቦች ነበራችሁ።» አሉኝ።
 ሲነጋ በህልሜ ያየሁትን ላገኘኳቸው ሰዎች አጫወትኩ። ከዚያም
 ከመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ዘንድ በመሄድ ይህንኑ ነገርኳቸው።
 «ለሰዎች አውርተሃልን?» አሉኝ። «አዎ» አልኳቸው። ለአላህ
 ምስጋናና ውዳሴ አቀረቡ። ከዚያም፡- «ጡፈይል አንድ ህልም
 አይቷል። ከመካከላችሁ ለተወሰኑት መናገሩንም አጫውቶኛል።
 የምትሏቸው አባባሎች ነበሩ። እንዳልከለክላችሁ ይህ፣ ይህ ሁኔታ
 ይዞኝ ነበር። በአላህና በሙሐመድ በጎ ፈቃድ፣ አትበሉ። በአላህ
 በጎ ፈቃድና ፍላጎት ብቻ በሉ» አሉ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሁዳዎች መለስተኛውን ሽርክ ማወቃቸው።
2. የሰዎች የግንዛቤ ችሎት በግላዊ ስሜታቸው ሊታፈን ይችላል።
3. «ለአላህ ባላንጣ አደረክኝን?» የሚለው ነቢያዊ ቃል ከፍተኛ ትኩረትን ይሻል። «የፍጡራን ሁሉ ፈርጥ ሆይ! ከርስዎ ውጭ ሌላ መጠሪያ የለኝም» የሚለው የአንድ ገጣሚ አባባል ምን ያህል የተወገዘ ነው!
4. ይህ ከትልቁ ሽርክ የሚካተት አይደለም። «እንዳልከለክላችሁ ይህ፣ ይህ ሁኔታ ይዞኝ ነበር» የሚለው የመልዕክተኛው ቃል ይህንኑ ያመለክታል።
5. ትክክለኛ ህልም የወሀይ (ሪዕይ) አንድ ክፍል ነው።
6. ህልም፣ አንዳንድ የሽሪዓው አሕዛቦች እንዲደነገጉ ምክንያት ሆኗል።

ምዕራፍ ስርዓ ስምሐት ጊዜን መራገም ስላህን ማወክ ነው

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَقَالُوا مَتَىٰ الْآيَاتُ الْمُنِيرَاتُ وَيَحْيَا وَمَا يُبْلِكُ إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ إِلَّا يَتْلُون﴾

«እርሷም (ሀይወት) የቅርቢቱ ሀይወታችን እንድንሰላ አይደለችም፡፡ እንምታለን፤ ሀያውም እንሆናለን፡፡ ከጊዜ ማለፍ በስተቀር ሌላ አያጠፋንም፤ አሉ ፡፡ ለነርሱ በዚህ በማለት ምንም ዕውቀት የላቸውም፡፡ እነርሱ የሚጠራጠሩ እንድንሰላ አይደሉም፡፡» (አል-ጁሙህ :24)

ቡኸሪና ሙስሊም አቡ ሁረይራን ጠቅሰው እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«قَالَ اللهُ تَعَالَى: يُؤَذِّنُنِي ابْنُ آدَمَ يَسُبُّ الدَّهْرَ وَأَنَا الدَّهْرُ أَقْلُبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ».

«አላህ፤ የሰው ልጅ ያውከኛል፡፡ ጊዜን ይሰድባል፡፡ ጊዜ እኔው ነኝ፡፡ ሌሊት ቀንን፤ ቀን ደግሞ ሌሊቱን ተከትለው እንዲመጡ አደርጋለሁ፤ ብሏል፡፡»

በሌላ ዘገባ ደግሞ ፡-

«لَا تَسُبُّوا الدَّهْرَ فَإِنَّ اللهَ هُوَ الدَّهْرُ».

«ጊዜን አትሳደቡ፤ ጊዜ አላህ ራሱ ነው»
 የሚል ተወስኗል፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ጊዜን መሳደብ የተወገዘ ነው፡፡
2. አላህን እንደማወክ ይቆጠራል፡፡
3. «ጊዜ አላህ ራሱ ነው» የሚለው አገላለፅ ትኩረት ይሻል፡፡
4. ይህ ሐጢአት አስበውት ብቻ ሳይሆን ሳያስቡትም ሊከሰት የሚችል ነው፡፡

ምዕራፍ ስርዓ ስድስት

«የዳዎች ሁሉ የበሳይ ዳኛ» በሚሉና መስላ

ስያሜዎች መጠራት

ቡኻሪ እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን አቡ ሁረይራ (ረዐ) አስተላልፏል፡-

«إِنَّ أَخْتَعَ اسْمَ عِنْدَ اللَّهِ رَجُلٌ تَسْمَى مَلِكَ الْأَمَلِكِ لَا مَالِكَ إِلَّا اللَّهُ»

«ከአላህ ዘንድ እጅግ ርካሽ + የዓለማት ንጉሥ + በሚል ስያሜ የሚጠራ ነው፡፡ ከአላህ ሌላ የዓለማት የበላይ ገዥና ንጉሥ የለም፡፡»

ሱፍያን እንደሚሉት «ሻሃን ሻህ» ተብሎ መሰየምም እንዲሁ የተወገዘ ነው፡፡ በሌላ ዘገባ እንደተወሰነው፡-

«أَغِيظَ رَجُلٌ عَلَى اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأُخْبِتُهُ»

«የቂያማ ዕለት ከአላህ ዘንድ እጅግ የተጠላና የተናቀ ሰው የዓለማት ንጉሥ በሚል ስያሜ የሚጠራ ነው፡፡»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. «የንጉሦች ሁሉ ንጉሥ» በሚል ስያሜ መጠራት የተከለከለ ነው፡፡
2. ተመሳሳይ ትርጉም ያላቸው ሌሎች የማዕረግ ስሞችም የተወገዙ ናቸው፡፡
3. ለእንዲህ ዓይነት ጥቃቅን ጉዳዮች አፅንኦት መሰጠቱን ልብ ልንል ያሻል፡፡ ሰዎች ስያሜውን የሚጠቀሙት ለተጠሪዎች መለኮታዊ ማዕረግ ለመቸር ባይሆንም፡፡
4. ልዕልናና ክብር የሚገባው አላህ ብቻ ነው፡፡

ምዕራፍ ስርዐ ሰባት የአባህን ስሞች ስለ ማሳቀና ሰዚሁ ሲባሲ ስምን ስለመቀየር

አቡ ሹረይህ እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

«أَنَّهُ كَانَ يُكَنِّي أَبَا الْحَكَمِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَكَمُ وَإِلَيْهِ الْحُكْمُ فَقَالَ إِنَّ قَوْمِي إِذَا اخْتَلَفُوا فِي شَيْءٍ أَتَوْنِي فَحَكَمْتُ بَيْنَهُمْ فَرَضِي كِلَا الْفَرِيقَيْنِ، فَقَالَ مَا أَحْسَنَ هَذَا. فَمَالَكَ مِنَ الْوَلَدِ؟ قَالَ شُرَيْحٌ وَمُسْلِمٌ وَعَبْدُ اللَّهِ: قَالَ فَمَنْ أَكْبَرُهُمْ؟ قُلْتُ: شُرَيْحٌ، قَالَ: فَأَنْتَ أَبُو شُرَيْحٍ».

አቡልሐኪም በሚል ስያሜ ነበር የምታወቀው፡፡ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ)፡- «ሐኪም አላህ ብቻ ነው፤ ሐክም (ብይን) የርሱ ብቻ እንጅ የሌላ የማንም መብት አይደለም፡፡» አሉ፡፡ «ሀዝቦቼ በአንዳች ነገር ሲወዛገቡ ከኔ ዘንድ ይቀርባሉ፡፡ ብይን እሰጣቸዋለሁ፡፡ ሁሉም ወገኖች በምሰጠው ብይን ይስማማሉ፡፡» አልኳቸው፡፡ «ይህ ውብ ነገር ነው፡፡ ልጆች አሉህ?» ሲሉ ጠየቁኝ፡፡ «አዎ፤ ሦስት ልጆች አሉኝ፤ ሸሪህ፤ ሙስሊምና አብደላህ ይባላሉ፡፡» አልኳቸው፡፡ «ከሥስቱ ትልቁ የትኛው ነው?» ሲሉ ጠየቁኝ፡፡ «ሸሪህ» አልኳቸው፡፡ «ከአሁን በኋላ አቡ ሹረይህ በሚል ስያሜ ነው የምትጠራው» አሉኝ፡፡ (አቡዳውድና ሌሎችም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአላህን ስሞችና ባህሪያት ማላቅ፡፡ በማወቅም ይሁን ባለማወቅ ክብራቸውን አለማጉደፍ፡፡
2. ለዚሁ ሲባል ስምን እንኳ መቀየር፡፡
3. የበኩርን ልጅ ለመጠሪያነት (ኩንያ) መጠቀም፡፡

ምዕራፍ አርባ ስምንት

በአሳህ፣ በመልዕክተኛው ወይም በቁርአን መቀበል

አሳህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِإِلَهِهِ وَآيَاتِهِ
وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ﴾

«በእርግጥ ብትጠይቃቸው እኛ የምንዘባርቅና የምንጫወት ብቻ ነበርን ይላሉ፤ በአሳህና በአንቀጾቹ፤ በመልዕክተኛውም ታላግጡ ነበራችሁ?» (አል-ተውባህ ፡65)

ተከታዩ ዘገባ ኢብን ዑመር፣ ሙሐመድ ኢብን ካዕብ፣ ዘይድ ኢብን አስለምና ቀታዳ በጋራ ያስተላለፉት ነው፡-

«أَنَّهُ قَالَ رَجُلٌ فِي غَزْوَةِ بَنِي نَدِيٍّ مَا رَأَيْنَا مِثْلَ قُرْآنِنَا هَؤُلَاءِ أَرْغَبُ
بُطُونًا وَلَا أَكْذَبَ أَلْسِنًا وَلَا أَجَبْنَ عِنْدَ اللِّقَاءِ. يَغْنِي رَسُولُ اللَّهِ
ﷺ وَأَصْحَابُهُ الْقُرَاءَ، فَقَالَ لَهُ عَوْفُ بْنُ مَالِكٍ كَذَبْتَ وَلَكِنَّكَ
مُتَأَفِّقٌ لِأَخْبَرَنَّا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَذَهَبَ عَوْفٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ
لِيُخْبِرَهُ فَوَجَدَ الْقُرْآنَ قَدْ سَبَقَهُ. فَجَاءَ ذَلِكَ الرَّجُلُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ
ﷺ وَقَدْ ارْتَحَلَ وَرَكِبَ نَاقَتَهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ
وَنَتَحَدَّثُ حَدِيثَ الرُّكْبِ نَقْطَعُ بِهِ عَنَّا الطَّرِيقَ. قَالَ ابْنُ عَمْرٍ:
كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ مُتَعَلِّقًا بِنَسْعَةِ نَاقَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَنَّ الْحِجَارَةَ
تَنكُبُ رِجْلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ. فَيَقُولُ لَهُ
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ﴿أَبِإِلَهِهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ. لَا
تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ﴾. مَا يَلْعَنُ إِلَيْهِ وَمَا يَزِيدُهُ عَلَيْهِ».

የተቡክ ዘመቻ ዕለት ነበር፡፡ እንደ ሰው ፡- «ከነጃህ (ከነቢዩ (ሲ.ዐ.ወ) እና ከሳሃቦቻቸው) የበለጠ ሆዳም፣ ውሽታምና በውጊያ ወቅት ፈሪ አይተን አናውቅም» አለ፡፡ አውፍ ኢብን ማሊክ፡- «ዋሽህ! ሙናፊቅ ነህ፡፡ ያልከውን ለመልዕክተኛው እነግራለሁ»

አለውና ሄደ- ያደመጠውን ሊነግራቸው። ቁርአን ቀድሞን አገኘው። ይህን የተናገረው ሰው ከመልዕክተኛው ዘንድ መጣ። ከግመላቸው ላይ ወጥተው ጉዞ ጀምረዋል። «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! የመንገድ መቁረጫ ወሬ ነው፤ እየቀለድንና እየተጫወትን ነበር» አላቸው። የመልዕክተኛው ግመል አንገት የታሰረበትን ገመድ ይዞ፤ እግሩ ከመንገድ ላይ ድንጋዮች ጋር እየተላተጠ በሩጫ ሲከተላቸው ይታየኛል።

«እየተጫወትንና እየተቀላለድን ነበር» ሲላቸው በድጋሜ፤ «በአላህ፤ በአንቀጾቹና በመልዕክተኛው ትቀልዳላችሁን፤ ምክንያታችሁን አትደርድሩ። ከእምነታችሁ በኋላ ክዳችኋል» አሉት። ዞረው አልተመለከቱትም። ሌላ ያሉት ነገርም አልነበረም።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. እጅግ ጠቃሚ ነጥብ ነው። በእንዲህ ዓይነቶቹ ጉዳዮች የቀለደ ካፊር ነው።
2. የአንቀፁ ትክክለኛ ትርጓሜ ይኸው ነው፤ ድርጊቱን የፈፀመው ሰው ማንም ይሁን ማን።
3. ገንቢ አስተያየት (ነሲሐ) አፍራሽ ከሆነ ትችትና ሐሜት ይለያል።
4. አላህ የሚወደው ይቅር ባይነት በአላህ ጠላቶች ላይ መኖር ካለበት ጥላቻ ተለይቶ ሊታወቅ ይገባል።
5. የተጠቀሱት ምክንያቶች ተቀባይነት የላቸውም። ውድቅ ሊደረጉ የሚገባቸው ሰበቦች አሉ።

ምዕራፍ ስርዓ ዘጠኝ

«ዴህን ገንዘብ ያገኘሁት በጉበበቲና በእውቀቲ ነው»

ማለት ከተውሂድ ጋር ይቃረናል

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَيْنَ آدَقْتَهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ لَيُفْرَنَ هَذَا إِلَىٰ وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُجِعْتَ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّ لِي عِنْدَهُمُ الْخُسْفَىٰ فَلْيُنِئَنَّا الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ﴾

«ካገኘችውም መከራ በኋላ ከኛ የሆነን እዝነት በናቀምሰው ይህ (በኔ ለሥራዬ የተገባኝ) ነው። ሰዓቲቱም መፍኑ ናት ብዬ አላሰብም። ወደ ጌታዬም ብመለስ ለኔ ከርሱ ዘንድ መልካሚቱ ገነት በእርግጥ አለችኝ፤ ይላል፤ እነዚያንም የካፉትን ሥራዎቻቸውን በእርግጥ እንነግራቸዋለን። ከብርቱውም ሰቃይ በእርግጥ እናቀምሳቸዋለን።» (አል-ሰድዳህ፡50)

መጻሂድ ይህን አንቀጽ ሲያብራሩ፡- «መልካም ነገር ያገኘሁት በጥረቱ ነው» ማለት እንደሆነ ተናግረዋል።

ኢብን ግብረስ ደግሞ፡- «መልካሙ ነገር የተገኘው ከአላህ ሳይሆን ከኔ ነው።» ሲሉ አብራርተውታል።

﴿قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي﴾

«ሀብቱን የተሰጠሁት ከኔ ዘንድ ባለው እውቀት ብቻ ነው» (አል-ቀሰስ፡ 78)

የሚለውን የቁርአን አንቀፅ አስመልክቶ ቀታዳ ሲናገሩ፡- «በእውቀቱ፤ በጥረቱና ልፋቱ» ብለዋል። ሌሎች ምሁራን ደግሞ፡- «ከአላህ በሆነ እውቀት። እኔ ለዚያ እውቀት የተገባሁ ነኝ» ብለውታል። ይህ፤ «ባለኝ ከብር የተሰጠሁት ነው» ከሚለው የቀታዳህ ትርጉም መንፈስ ጋር ይጣጣማል።

እቡ ሁረይራ (ረዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

﴿إِنَّ ثَلَاثَةً مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَبْرَصَ وَأَقْرَعَ وَأَعْمَىٰ فَأَرَادَ اللَّهُ أَنْ

يَتَّبِعُهُمْ فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ مَلَكَاً فَآتَى الْأَبْرَصَ فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ لَوْ نُحْسِنُ وَجِلْدَ حَسَنٍ وَيَذْهَبُ عَنِّي الَّذِي قَدْ قَدَّرَ بِي النَّاسُ بِهِ قَالَ فَمَسَحَهُ فَذْهَبَ عَنْهُ قَدْرُهُ فَأَعْطَى لَوْنًا حَسَنًا وَجِلْدًا حَسَنًا. قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ الْإِبِلُ أَوْ الْبَقَرُ شَكَ إِسْحَاقَ. فَأَعْطَى نَاقَةً عَشْرَاءَ، وَقَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِيهَا. قَالَ فَآتَى الْأَقْرَعَ فَقَالَ: فَأَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ، قَالَ: شَعْرٌ حَسَنٌ وَيَذْهَبُ عَنِّي الَّذِي قَدْ قَدَّرَ بِي النَّاسُ بِهِ فَمَسَحَهُ فَذْهَبَ عَنْهُ وَأَعْطَى شَعْرًا حَسَنًا. فَقَالَ أَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ الْبَقَرُ أَوْ الْإِبِلُ. فَأَعْطَى بَقْرَةً حَامِلاً قَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِيهَا. فَآتَى الْأَعْمَى فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: أَنْ يَرُدَّ اللَّهُ إِلَيَّ بَصَرِي فَأُبْصِرُ بِهِ النَّاسَ فَمَسَحَهُ فَرَدَّ اللَّهُ إِلَيْهِ بَصَرَهُ. قَالَ أَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ الْغَنَمُ. فَأَعْطَى شَاةً وَالِدَاءَ. فَانْتَجَ هَذَانِ وَوُلِدَ هَذَا فَكَانَ لِهَذَا وَاِدٍ مِنَ الْإِبِلِ وَلِهَذَا وَاِدٍ مِنَ الْبَقَرِ وَلِهَذَا وَاِدٍ مِنَ الْغَنَمِ. قَالَ: ثُمَّ إِنَّهُ أَتَى الْأَبْرَصَ فِي صُورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ فَقَالَ: رَجُلٌ مِسْكِينٌ قَدْ انْقَطَعَتْ بَيِّ الْحَبَالِ فِي سَفَرِي فَلَا بَلَغَ لِي الْيَوْمَ إِلَّا بِاللَّهِ ثُمَّ بِكَ. أَسَأَلْتُكَ بِالَّذِي أَعْطَاكَ اللَّوْنَ الْحَسَنَ وَالْجِلْدَ الْحَسَنَ وَالْمَالَ بَعِيراً أَتَبْلُغُ بِهِ فِي سَفَرِي. فَقَالَ الْحَقُوقُ كَثِيرَةٌ. فَقَالَ كَأَنِّي أَغْرِفُكَ أَلَمْ تَكُنْ أَبْرَصَ يَتَذَرُّكَ النَّاسُ، فَقِيراً فَأَعْطَاكَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْمَالَ؟ فَقَالَ: إِنَّمَا وَرِثْتُ هَذَا الْمَالَ كَابِراً عَنِ كَابِرٍ. فَقَالَ: إِنْ كُنْتَ كَاذِباً فَصَيِّرْكَ اللَّهُ إِلَى مَا كُنْتَ. وَآتَى الْأَقْرَعَ فِي صُورَتِهِ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَ لِهَذَا. وَرَدَّ عَلَيْهِ مَا رَدَّ

عليه هذا. فقال: إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَصَيَّرَكَ اللَّهُ إِلَى مَا كُنْتَ. قَالَ: وَآتَى الْأَعْمَى فِي صُورَتِهِ فَقَالَ: رَجُلٌ مِسْكِينٌ وَابْنُ سَبِيلٍ، قَدْ انْقَطَعَتْ بَنَى الْجِبَالِ فِي سَفَرِي فَلَا بَلَاغَ لِي الْيَوْمَ إِلَّا بِاللَّهِ ثُمَّ بِكَ أَسْأَلُكَ بِالَّذِي رَدَّ عَلَيْكَ بَصَرَكَ شَاءَ أَنْتَبَغُ بِهَا فِي سَفَرِي. فَقَالَ: قَدْ كُنْتُ أَعْمَى فَرَدَّ اللَّهُ إِلَيَّ بَصَرِي. فَخُذْ مَا شِئْتَ وَدَعْ مَا شِئْتَ. فَوَاللَّهِ لَا أَجْهَدُكَ الْيَوْمَ بِشَيْءٍ أَخَذْتَهُ اللَّهُ. فَقَالَ: أَمْسِكْ مَا لَكَ فَإِنَّمَا أَتُبْلِيْتُمْ فَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنْكَ وَسَخَطَ عَلَى صَاحِبَيْكَ».

«ከበኒ እስራኤሎች መካከል ሦስት ሰዎች- አንደኛው ለምፃም፣ ሌላኛው በራ፣ ሦስተኛው ደግሞ እውር አላህ ሊፈትናቸው ፈለገ። መላኢካ ላከባቸው። ለምፅ ያለበትን ሰው መጣና፡- «በጣም የምትወደው ነገር ምንድን ነው?» ሲል ጠየቀው። «መልካም መልክና መልካም ቆዳ። ሰዎች እኔን እንዲጠየፉኝ ምክንያት የሆነው በሽታዬም እንዲወገድልኝ» ሲል መለሰ። አበሰው- መላኢካው። አስፀያፊው ሁኔታም ተወገደለት። መልካም መልክ ተሰጠ። «ከገንዘብ የትኛው ነው ካንተ ዘንድ ይበልጥ ተወዳጅ» በማለት ጠየቀው። «ግመል ወይም ላም» መለሰለት። እርጉዝ ግመል ተሰጠው። «አላህ ይባርክልህ» ሲልም መረቀው። ወደ በራው ሰውዬ በመሄድም፡- «እጅግ የምትወደው ነገር ምንድን ነው?» አለው። «መልካም ፀጉር፤ ሰዎች እንዲፀየፉኝ ምክንያት የሆነው በራዬም እንዲወገድ» አለ። አበሰው። በራው ተወገደለት። ማራኪ ፀጉርም ተሰጠው። «ከገንዘብ የትኛው ነው ካንተ ዘንድ ይበልጥ ተወዳጅ» ሲል ጠየቀው። «ላም» አለ። ያረገዘች ላም ተሰጠው። «አላህ ይባርክልህ» አለው። ከእውሩም ዘንድ በመምጣት፡- «ይበልጥ የምትወደው ነገር ምንድን ነው?» ሲል ጠየቀው። «አላህ የዓይኔን ብርሃን መልሶልኝ ሰዎችን መመልከት መቻል» በማለት መለሰለት። አበሰው። አላህ የዓይኑን ብርሃን መለሰለት። «ከገንዘብ የትኛውን ነው ይበልጥ የምትወደው?» ሲልም ጠየቀው። «ፍየል» አለ። ወላድ የሆነች ፍየል ተሰጠው። ሁሉም ተራብቡ፣ ተበራከቱ። አንደኛው አንድ ሽለቆ ግመል፣ ሌላኛው አንድ ሽለቆ ከብት፣ ሦስተኛው ደግሞ የአንድ ሽለቆ ፍየል ባለሀብቶች ሆኑ። በሌላ ወቅት መላኢካው ድሮ

በነበረው መልክና አኳኋን ሆኖ ለምፃም ወደነበረው ሰው መጣና፡- «ችግር የደረሰብኝ መንገደኛ ነኝ፡፡ አላህና አንተ ከምትለግሱኝ ችሮታ በስተቀር ጉዞዬን ለመቀጠል የሚያስችለኝ ስንቅ የለኝም፡፡ ለመዳረሻዬ የሚሆነኝ ስንቅ ታቀብለኝ ዘንድ መልካም መልክ፣ መልካም ቆዳና ይህን ሁሉ ግመል በለገሰህ አምላክ ስም እማፀንሃለሁ» አለው፡፡ «አያሌ ጉዳዮች አሉብኝ፤ ልረዳህ አልችልም» አለው፡፡ «የማውቅህ ይመስለኛል፡፡ ሰዎች የሚፀየፉህ ለምፃምና ድሃ አልነበርክም? አላህ ጥሩ መልክና ቆዳ እንዲሁም ሀብት ለገሰህ» አለው፡፡ «ከአያት ቅድመ አያቶቼ የወረሰኩት ነው» አለ፡፡ «ሐሰት ከተናገርክ (አላህ) ድሮ ወደ ነበርክበት ሁኔታ ይመልስህ» አለው፡፡ መላጣ ወደነበረው ሰው በጥንቱ መልክና አኳኋን ሆኖ በመምጣትም ለዚያኛው ያለውን አለው፡፡ ይህኛውም ያኛው የሰጠውን ዓይነት ምላሽ መለሰለት፡፡ «ሐሰት ከተናገርክ ድሮ ወደ ነበርክበት ሁኔታ አላህ ይመልስህ» አለው፡፡ በጥንቱ መልክና አኳኋን ሆኖ እውር ከነበረው ሰው ዘንድ መጣና፡- «በጉዞ ላይ እያለሁ ስንቅ የተቋረጠብኝና ችግር የደረሰብኝ መንገደኛ ነኝ፡፡ ከአንተና ከአላህ ከማገኘው ችሮታ ውጭ ለመዳረሻዬ የሚሆን ስንቅ የለኝም፡፡ ለመዳረሻዬ የሚሆነኝ እንዲት ፍየል ትሰጠኝ ዘንድ የዓይንህን ብርሃን በመለሰሰህ አምላክ (ስም) እማፀንሃለሁ» አለው፡፡ «እውር ነበርኩ፤ አላህ ዓይኔን መለሰልኝ፡፡ ያሻህን ውሰድ፡፡ በአላህ ይሁንብኝ! ልዑልና ኃያል ለሆነው አላህ ስል ዛሬ የምትመስደውን ነገር መልስ ብዬ አላስቸግርህም» አለው፡፡ «ገንዘብህን ያዝ፡፡ እናንተን ለመፈተን ነው የመጣሁት፡፡ አላህ በአንተ ረክቶ በሁለቱ ወዳጆቻህ ተቆጥቷል» አለ ፡፡» (ቡኻሪና ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ሰጅዳህ 50» ትርጉም፡፡
2. «ይህ ለኔ (በሥራዬ የተገባኝ) ነው» የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጉም፡፡
4. ከላይ የተጠቀሰው ታሪክ እጅግ የሚያስገርምና የሚያስደንቅ አስተምህሮትን ይዟል፡፡

ከሰባህ ውጭ ያሉ ሃይሳትን ማምሰክን የሚገልፁ ማናቸውም ዓይነት ሰሞች የተወገዙ ናቸው

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ فَلَمَّا أَتَاهُمَا صَليًا جَمَلًا لَهُ شُرَكَاءُ فِيمَا أَتَاهُمَا فَتَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾

«መልካምን ልጅ በሰጣቸው ጊዜ በሰጣቸው ልጅ ስም ለርሱ ተጋሪዎችን አደረጉለት። አላህም ከሚያጋሩት ሁሉ ላቀ።» (አል-አፅራፍ:90)

ኢብን ሐቲም እንደሚሉት:- «ዓብዱል መጥሊብ የሚለው ስም ሲቀር ዓብዱ ዓምር፣ ዓብዱ ካዕባህ እና መሰል ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት ባሪያ (ዓብድ) መሆንን የሚገልፁ ማናቸውም ዓይነት ሰሞች ውጉዝ እንደሆኑ አጠቃላይ የዑለሞች ስምምነት አለ።» ኢብን ዓባስ ካላይ የተጠቀሰውን የቁርአን አንቀፅ ሲያብራሩ እንዲህ ብለዋል:-

«لَمَّا تَعَشَّاهَا آدَمُ حَمَلَتْ فَاتَاهَا إِبْلِيسُ فَقَالَ: إِنِّي صَاحِبُكُمْ الَّذِي أَخْرَجْتُكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ لَتُطِيعَنِي أَوْ لَأَجْعَلَ لَكَ قَرْنِي إِبِلَ فَيَخْرُجُ مِنْ بَطْنِكَ فَيَشْقَى وَلَا فَعْلَ وَلَا فَعْلَ وَلَا فَعْلَ يُخَوِّفُهُمَا سَمِيَاءُ عَبْدَ الْحَارِثِ فَأَبَيَا أَنْ يُطِيعَاهُ فَخَرَجَ مَيِّتًا. ثُمَّ حَمَلَتْ فَاتَاهُمَا فَقَالَ مِثْلَ قَوْلِهِ فَأَبَيَا أَنْ يُطِيعَاهُ فَخَرَجَ مَيِّتًا. ثُمَّ حَمَلَتْ فَاتَاهُمَا فَذَكَرَ لَهُمَا فَأَذَرَهُمَا حُبَّ الْوَلَدِ فَسَمِيَاءُ عَبْدَ الْحَارِثِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ: ﴿ جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا آتَاهُمَا ﴾ .

አደም ከእርሷ (ከሃዋ) ጋር ግንኙነት ፈፀመ። አረገዝች። ሸይጧን ቀረባቸውና:- «ከጀነት ለመባረር ምክንያት የሆንኳችሁ እኔ ነኝ። የማዛችሁን ትፈፅማላችሁ። ልጃችሁን ዓብዱል ሐሪስ በሚል ስያሜ ጥሩት። ካለበለዚያ ሁለት ባለ ቅርንጫፍ ቀንዶች እንዲኖሩት አደረጋለሁ። ሲወለድ ሆድሽን እየተረተረ ይወጣል። ከዚህ ሌላም ይህን፣ ይህን እፈፅማለሁ።» አላቸው። አልተቀበሉትም። ልጃቸው ሞቶ ተወለደ። ለሁለተኛ ጊዜ

አረገዘች። ሽይጧን በድጋሜ መጣ። በፊት ያለውን ደገመላቸው። ሊቀበሉት ፈቃደኛ አልሆኑም። ልጃቸው ሞቶ ተወለደ። ለሦስተኛ ጊዜ አረገዘች። ሽይጧን ቀረባቸው። ከልጅ ፍቅር የተነሳ ሐሳቡን በመቀበል «ዓብዱል ሐሪሥ» አሉት- ልጃቸውን።

«መልካምን ልጅ በሰጣቸው ጊዜ በሰጣቸው ልጅ ስም ለርሱ ተጋሪዎችን አደረጉ» የሚለው ቁርአናዊ ቃል የሚያመለክተው ይህንን ክስተት ነው። (ኢብን ሐቲም ዘግበውታል)

ኢብን ሐቲም ሶሊሕ በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት ቀታዩ፡- «ተጋሪዎችን አደረጉለት፤ የሚለው ቃል የሚያመለክተው መታዘዝን እንጂ ማምለክን አይደለም» ብለዋል።

ኢብን ሐቲም እንደዘገቡት መጻሂድ፡-

﴿لَيْنَا تَيْنَا صَلَاحًا﴾

«መልካምን ልጅ በሰጠናቸው ጊዜ»

የሚለውን ቁርአናዊ ቃል አስመልክተው ሲናገሩ፡- «ልጃችን ምን አልባትም ሰው ላይሆን ይችላል የሚል ስጋት አደረባቸው።» ብለዋል። ሐሰንን፤ ሰዲድንና ሌሎችንም በመጥቀስ ተመሳሳይ መንፈስ ያለው ዘገባ አስፍረዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት ባርነትን የሚገልፁ ስሞች ሁሉ የተወገዙ ናቸው።

2. የአንቀፅ «አል አዕራፍ 190» ትርጉም።

3. ይህ ሽርክ በስያሜ ብቻ የመጣ ነው። ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት እውነተኛ ባርነት ታስቦ አይደለም።

4. መልካም ልጆችን ከአላህ መለገስ «ሹክር» የሚያስፈልገው ፀጋ ነው።

5. ሰለፎች በመታዘዝ (ጧዐ) የሚመጣን ሽርክ ከአምልኮ (ዲባዳ) ሽርክ ለይተው ተመልክተውታል።

ምዕራፍ ሃምሳ ስንድ ስላህ መልካም ስሞችና ባህርያት ስቡት

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ﴾

«ለአላህ መልካም ስሞች አሉት፤ (ስትፀልዩ)፤ በርሷም ጥሩት፤ እነዚያንም ስሞቹን የሚያጣምሙትን ተውዋቸው፡፡»
(ሐል-ሐዕራፍ:180)

ኢብን አሊ ሐቲም እንዳስተላለፉት ኢብን ዓብባስ ፡-
«የሚያጣምሙትን» የሚለውን ቁርአናዊ ቃል «የሚያጋሩትን» ሲሉ ተርጉመውታል፡፡ አልላት እና ዑዝዛ የሚሉት የጣኦታት ስሞች የቃል መሠረት «ኢላህ» እና «ዓዚዝ» የሚሉት የአላህ ስሞች እንደሆኑም ተናግረዋል፡፡

አዕመሽ ደግሞ፡- «ስሞቹን የሚያጣምሙ» የሚለውን ሐረግ፡- «ከነርሱ ያልሆነውን የሚጨምሩ» ሲሉ እንደተረጎሙት ተመልክቷል፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ለአላህ መልካም ስሞችን ማፅደቅ፡፡
2. የአላህ ስሞች መልካም መሆናቸው፡፡
3. በአላህ መልካም ስሞች ዱዓ እንድናደርግ ታዘናል፡፡
4. የአላህን ስሞች የሚያጣምሙ መሐይማንን ችላ ማለት ተገቢ ነው፡፡
5. የ«ኢልሃድ» (ማጣመም) ትርጉም፡፡
6. የአላህን ስሞች ያጣመመ በጥብቅ ተወግዟል፡፡

ምዕራፍ ሃምሳ ሁለት በሰላም ሰላምታ ማቅረብ የተከሰከሰ ነው

ሶሊክ አል ቡካሪ እንደዘገቡት ኢብን መስዑድ እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«إِذَا كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الصَّلَاةِ قُلْنَا السَّلَامُ عَلَى اللَّهِ مِنْ عِبَادِهِ
السَّلَامُ عَلَى فُلَانٍ وَفُلَانٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَقُولُوا السَّلَامُ عَلَى
اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلَامُ».

ከነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር በምንሰግድበት ወቅት «ለአላህ ከባሮቹ ሰላምታ፤ ለእገሌ ከእገሌ ሰላምታ» እንል ነበር። «በአላህ ላይ ሰላምታ ይሰፈን፤ አትበሉ። አላህ ራሱ ሰላም ነው» አሉን- መልዕክተኛው።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሰላም ትርጓሜ።
2. ሰላም ሰላምታ ነው።
3. ለአላህ ተገቢው አይደለም።
4. ምክንያቱ ተገልጿል።
5. አግባብነት ያለውንና የሌለውን ድርጊት ያውቁ ዘንድ መልሲሞችን ማስተማር እንደሚገባ።

ምዕራፍ ሃምሳ ሦስት

«ሰላህ ሆይ! ከፈለግክ ምህረትን ሰግሰኝ»

ማሰት የተከሰከሰ ስለመሆኑ

ሶሊክ አል-ቡኸሪ አቡ ሁረይራን በመጥቀስ እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«لَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ. لِيَعْزِمَ الْمَسْأَلَةَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا مُكْرَهَ لَهُ».

«ከእናንተ አንዳችሁ+አላህ ሆይ! ከፈለግክ ምህረትህን ሰግሰኝ! ከፈለግክ እዘንልኝ+ አይበል፡፡ ጥያቄውን በእርግጠኝነት ያቅርብ፡፡ አላህን የሚያስገድደው ኃይል የለም!» ብለዋል፡፡ ሙስሊም ደግሞ፡-

«وَلِيَعْزِمِ الرَّغْبَةَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَتَعَاطَمُهُ شَيْءٌ أَعْطَاهُ».

«ከፍተኛ ጉጉት ይነረው፡፡ አላህ ምንም ነገር መስጠት አይቸግረውም፡፡»

የሚል ዘግበዋል፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በዱዓ ወቅት መጠራጠር የተከለከለ ነው፡፡
2. ምክንያቱ ተብራርቷል፡፡
3. «ጥያቄውን በእርግጠኝነት ያቅርብ» የሚለው አገላለፅ ትኩረት ይሻል፡፡
4. በዱዓ ወቅት ከፍተኛ ጉጉት ያስፈልጋል፡፡
5. የዚህም ምክንያት ተወስኗል፡፡

ምዕራፍ ሃምሳ ስራት

«የኔ አገልጋይ» ወይም «ባሪያዬ» ማለት

የተከሰከሰ ስሰመዘኑ

ቡኻሪ አቡሁረይራን ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«لَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ أَطْعِمَ رَبِّكَ وَصِيءَ رَبِّكَ. وَلَيَقُلْ سَيِّدِي
وَمَوْلَايَ، وَلَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ: عَبْدِي وَأَمَّتِي وَلَيَقُلْ: فَتَايَ وَفَتَاتِي
وَعَلَامِي».

«ከፍንተ አንዳችሁ ለአገልጋዩ :- ለጌታህ ምግብ አቅርብ፤ ለጌታህ መብራት አቅርብ፤ አገልጋዩ፤ ባሪያዬ፤ አይበል። አገልጋዩ፤ አለቃዬም (ሰይዱ)፤ አስተዳዳሪዬ (መውላዬ) ይበል። አለቃው ደግሞ አገልጋዮቼን፤ አንተ ወጣት ልጅ፤ ቆንጅት፤ በማለት ይጥራ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. አገልጋዩ፤ ባሪያዬ ማለት የተከለከለ ነው።
2. እንደ አገልጋይ አለቃውን «ጌታዬ» በማለት መጥራቱ የተከለከለ ነው። አለቃውም «ለጌታህ ምግብ አቅርብ» ማለቱ ተወግዟል።
3. አለቃው አገልጋዮቹን «ወጣት፤ ቆንጅት» በማለት እንዲጠራ ታዟል።
4. አገልጋዩ አለቃውን ማለት የሚገባው «አለቃዬ፤ አስተዳዳሪዬ» እንደሆነ ትምህርት ተሰጥቷል።
5. ማስተላለፍ የተፈለገው መልዕክት ግልፅ ነው። የተውሂድ ጉዳይ ከፍተኛ ትኩረት ሊሰጠው ይገባል። በቃላት ደረጃ እንኳ ቢሆን።

ምዕራፍ ሃምሳ ስምሕት

በአላህ ስም የጠየቀ ተቀባይነት ሲያገኝ

እንደሚገባው

ኢብን ዑመር እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«مَنْ سَأَلَ بِاللَّهِ فَأَعْطُوهُ، وَمَنْ اسْتَعَاذَ بِاللَّهِ فَأَعِيذُوهُ، وَمَنْ دَعَاكُمْ فَأَجِيبُوهُ وَمَنْ صَنَعَ إِلَيْكُمْ مَعْرُوفًا فَكَافِئُوهُ. فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا مَا تَكْفِئُونَهُ فَادْعُوا لَهُ حَتَّى تَرَوْا أَلَكُمْ قَدْ كَافَأْتُمُوهُ».

«በአላህ ስም የጠየቀን ስጡት! በአላህ ስም ጥበቃ ለክፈለ ጥበቃችሁን አትንፈጉት፡፡ ጥሪ ላቀረበላችሁም ጥሪውን ተቀበሉ፡፡ መልካም ውለታ ለዋለላችሁ ውለታውን መልሱ፡፡ ውለታውን የምትመለሱበት መንገድ ብታጡ እንኳ ዱዳ አድርጉለት! ዱዳችሁ ውለታውን የሚመጥን መሆኑ እስኪሰማችሁ ድረስ፡፡» (አቡ ዳዊድና ነሳኢ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህ ስም ጥበቃን ለክፈለ ጥበቃን አለመንፈግ፡፡
2. በአላህ ስም ለጠየቀ መስጠት፡፡
3. የሰዎችን ግብዣ (ጥሪ) መቀበል፡፡
4. መልካም ለዋለ ሰው ውለታውን መመለስ፡፡
5. ውለታን ለመመለስ አቅሙ ለሌለው ሰው ዱዳ ራሱ ውለታን መክፈል ነው፡፡
6. «ዱዳችሁ ውለታውን መመጠኑ እስኪሰማችሁ ድረስ» የሚለው ሀረግ ልዩ ትኩረት ያሻል፡፡

ምዕራፍ ሃምሳ ስድስት
በአሳህ ፊት (ክብር) የሚጠየቀው
ጅነት ብቻ ስለመሆኑ

ጃቢር (ረዕ) እንዳስተላለፉት የአሳህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)
እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«لَا يُسْأَلُ بِوَجْهِ اللَّهِ إِلَّا الْجَنَّةُ».

«በአሳህ ፊት (ወጀህ) ከጀነት ውጭ ሌላ ነገር
አይጠየቅም::» (አቡ ዳውድ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአሳህ ክብር (ወጀህ) መጠየቅ የሚገባው ነገር እጅግ
የላቀ ሊሆን ይገባል::
2. «ፊት» ከአሳህ ባህሪያት አንዱ ነው::

ምዕራፍ ሃምሳ ሰባት ቁጥት

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هَاهُنَا﴾

«ከነገሩ ለኛ አንዳች በነበረን ኖሮ እዚህ ባልተገደልን ነበር ብለዋል፡፡» (አል-ዒምራን :154)

﴿الَّذِينَ قَالُوا لَا إِخْرَجْتُنَّمْ وَقَعَدُوا وَالْوَاظِمُونَ مَا قُتِلُوا﴾

«እነዚያ ከትግል የቀሩ ሲሆኑ ለወንድሞቻቸው በታዘዙን ኖሮ ባልተገደሉ ነበር ያሉ ናቸው፡፡» (አል-ዒምራን :168)

ቡኻሪ እንዳሰፈሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶወ) ተከታዩን መናገራቸውን አቡ ሁረይራ (ረዐ) አስተላልፏል፡-

«اٰخِرُصْنِ عَلٰى مَا يَنْفَعُكَ وَاسْتَعِزْ بِاللّٰهِ وَلَا تَعْجِزْ وَإِنْ أَصَابَكَ

شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ: لَوْ اِنِّيْ فَعَلْتُ كَذَا وَكَذَا لَكَانَ كَذَا وَكَذَا وَلٰكِنْ

قُلْ: قَدَّرَ اللّٰهُ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ».

«የሚጠቅምህን ነገር በትጋት ከጆል! የአላህን እገዛ ጠይቅ! አትሰነፍ! አንዳች ነገር ሲያገኝህ ይህን ፈፅሜ ቢሆን ኖሮ ይህ በሆነ ነበር እያልክ አትቆጭ፡፡ ይልቁንም አላህ የወሰነው ሆኗል፡፡ የከጀለው ተፈፅሟል በል፡፡ ቁጭት የሸይጧንን ተግባር ከፋች ናትና፡፡»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. አል ዒምራን ምዕራፍ ውስጥ የተጠቀሱት ሁለት አንቀጾች ትርጉም፡፡

2. ቁጭት በጥብቅ የተወገዘ ነው፡፡

3. ምክንያቱም ተጠቅሷል፡፡ ለሸይጧን ተግባር በር ከፋች ነው፡፡

4. መልዕክተኛው ችግር በደረሰበን ወቅት ምን ማለት እንደሚገባን አስትምረውናል፡፡

5. ጠቃሚን ነገር በትጋት መፈለግና ለዚህም የአላህን እርዳታ መጠየቅ ተገቢ ነው፡፡

6. የዚህ ተቃራኒ የሆነው ባህሪ (ስንፍና) ተወግዟል፡፡

ምዕራፍ ሃምሳ ስምንት **ንፋስን መሳደብ ስለ መከሰከሱ**

አብይ ኢብን ካሶብ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«لَا تَسُبُّوا الرِّيحَ فَإِذَا رَأَيْتُمْ مَا تَكْرَهُونَ فَقُولُوا: اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذِهِ الرِّيحِ وَخَيْرِ مَا فِيهَا وَخَيْرِ مَا أَمَرْتَ بِهِ. وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هَذِهِ الرِّيحِ وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أَمَرْتَ بِهِ».

«ንፋስን አትሳደቡ፤ የምትጠሉት ነገር ሲገጥማችሁ፡- አላህ ሆይ! ከዚህ ንፋስ፤ ካመጣውና ከታዘዘበት መልካም ነገር እንጠይቅሁለን፡፡ ከንፋሱ፤ ከሚያመጣውና ከታዘዘበት መጥፎ ነገር ትጠብቀን ዘንድ እንማፀንሃለን ብሉ፡፡» (ቲርሚዚ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ንፋስን መሳደብ ውግዝ መሆኑ፡፡
2. አንድ ሰው የሚጠላው ነገር ሲገጥመው ማለት የሚገባው ትክክለኛ ነገር፡፡
3. ንፋስ በመለኮታዊ ትዕዛዝ (መመሪያ) ሥር መሆኑ፡፡
4. በመልካምም፤ በመጥፎም ሊታዘዝ እንደሚችል፡፡

ምዕራፍ ሃምሳ ዘጠኝ

ሐሳህን በክፍ መጠጠር ስለመከሰከሱ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَطْمَتُونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَلْ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ مِنْ شَيْءٍ قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ يُخَفُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ مَا لَا يَبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ كُنَّا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هَهُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحِصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾

«ከዚያም ከጭንቅ በኋላ ፀጥታን፣ ከእናንተ ከፊሎችን የሚሸፍንን እንቅልፍ፣ በእናንተ ላይ አወረደ፣ ከፊሎችን ነፍሶቻቸው በእርግጥ አሳሰቧቸው፡፡ እውነት ያልሆነን የመሐይምነት መጠራጠር በአላህ ላይ ይጠራጠራሉ፡፡ ከነገሩ ለኛ ምንም የለንም ይላሉ፡፡ ነገሩ ሁሉ ለአላህ ነው በላቸው፡፡ ለእናንተ የማይገለጹትን በነፍሶቻቸው ውስጥ ይደብቃሉ፣ ከነገሩ ለኛ እንዳች በነበረን ኖሮ፣ እዚህ ባልተገደልን ነበር፣ ይላሉ፡፡ በቤታችሁ ውስጥ በሾናችሁም ኖሮ እነዚያ በነበሩ ላይ መገደል የተፃፈባቸው ወደ መውደቂያቸው በወጡ ነበር በላቸው፣ አላህ(ፍርዱን ሊፈጽምና) በደረቶቻችሁም ውስጥ ያለውን ሊፈትን በልቦቻችሁም ውስጥ ያለውን ነገር ሊገልጽ (ይህን ስራ)፣ አላህም በደረቶች ውስጥ ያለን ሁሉ አዋቂ ነው» (አል-ዒምራን :154)

﴿الظَّالِمِينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ﴾

«በአላህ ከፉ ጥርጣሬን ተጠራጣሪዎቹን በነሱ ላይ ከፉ ከባቢ አለባቸው፡፡»(አል-ፈትሕ :6)

ኢብንል ቀይም የመጀመሪያውን አንቀፅ ሲያብራሩ እንዲህ ብለዋል፡-

«ይህ ከአንቀፁ ላይ የተጠቀሰው መጠራጠር፣ አላህ መልዕክተኛውን አይረዳም፤ ተልዕኳቸው ይከስማል የሚል ዓይነት

ጥርጣሬ እንደነበር ተነግሯል። መልዕክተኛው የገጠማቸው ችግርና መከራ በአላህ እቅድና ፕላን፤ እንዲሁም በጥበቡ የተከሰተ አይደለም የሚል ነበርም ተብሏል። የአላህን ጥበብ፤ እቅድና ፕላን (ቀደር) መካድ። የመልዕክተኛው ዲን ከሌሎች ዲኖች ሁሉ የበላይ ይሆናል፤ የሚለውን መለኮታዊ ቃል ኪዳን አለመቀበል እንደሆነም ተገልጿል። በአል ፈትህ ምዕራፍ ላይ የተገለፀውና ሙናፊቶችና ሙሽሪኮች እንደፈፀሙት የተወሳው መጥፎ ጥርጣሬ ይኸው ነው። መጥፎ የተባለበት ምክንያት ለአላህ የማይገባው በመሆኑ ነው። ጥበቡን ያኮሰሳል። የቃል ኪዳኑን እውነተኛነት ያረክሳል።

«ባጢል በሐቅ ላይ ዘለዓለማዊ የበላይነትን ይጎናፀፋል የሚል እምነት፤ በዚህ ፍጥረት ዓለም ውስጥ የሚከሰቱ ክስተቶች በአላህ እቅድና ፕላን መፈፀማቸውን መካድ፤ እቅድና ፕላኑ ከፍተኛ ጥበብ ያዘለ መሆኑን አለመቀበልና ክስተቶቹ የሚፈፀሙት ያለ ጥበብ ነው፤ የሚል እምነት የነዚያ የካዱት ሰዎች ጥርጣሬ ነው። ከፍተኛ የእሳት ቅጣት ይጠብቃቸዋል።

«አብዛኛዎቹ ሰዎች ከግላዊ ህይወታቸው ጋር በተያያዘና አላህ በሌሎች ላይ እንዲከሰት በሚፈቅደው ሁኔታ መጥፎ ጥርጣሬ አላቸው። አላህን፤ ስሞቹንና ባህሪያቱን በጥልቅ የተረዳ፤ በመለኮታዊ ጥበብ ያመነ ካልሆነ ማንም ውሳኔዎቹን በፀጋ መቀበል፤ በእርካታ ማስተናገድ ይከብደዋል። ብልሆች ይህንን ጥበብ የላቀ ትኩረይ ይቸሩታል። በአላህ ላይ ላደረባቸው ክፉ ጥርጣሬ ሁሌም ተወብት ያደርጋሉ። ምህረቱን ይለምናሉ።

«የሰዎችን ሁኔታ ረጋ ብለህ ብታስተውል፤ በጥልቅ ብትመረምር በአላህ እቅድና ፕላን ሲማረሩ ብዙ ጊዜ ይገጥሟል። ይህ መሆን ነበረበት፤ ያ መከሰት አልነበረበትም ሊሉ ታደምጣለህ። አንተስ ከእንዲህ ዓይነቱ ግድፈት የፀዳህ ነህ? ራስህን ፈትሽ። የፀዳህ ከሆንክ ዕድለኛ ነህ። ካልሆንክ ግን ለስኬት መብቃትህን እጠራጠራለሁ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ዒምራን 154» ትርጉም
2. የአንቀፅ «አል ፈትህ 6» ትርጉም
3. ከእንዲህ ዓይነት ግድፈት ሊድን የሚችለው የአላህን ማንነት በጥልቅ የተረዳ፤ መልካም ስሞቹንና ባህሪያቱን በትክክል ያወቀ ብቻ ነው።

ምዕራፍ ስድሳ

የአሳህን ሰቀድና ንባን (ቀደር) መካድ

አ.ብን ዐ.መር እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«وَالَّذِي نَفْسُ ابْنِ عُمَرَ بِيَدِهِ لَوْ كَانَ لِأَحَدِهِمْ مِثْلُ أَحَدٍ ذَهَبًا ثُمَّ أَنْفَقَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَا قَبِلَهُ اللَّهُ مِنْهُ حَتَّى يُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ» ثم استدل بقول النبي ﷺ: «الْإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ».

«የአ.ብን ዐ.መር ነፍስ በእጁ በሆነችው ጌታ እምላለሁ! ከናንተ ለአንዳችሁ የአሁኑን ተራራ የሚያክል ወርቅ ቢኖረውና በአሳህ መንግድ ቢመጸውተው በቀደር አስካላመን ድረስ አሳህ አይቀበለውም::» ለዚህ አባባላቸው:- «አ.ማን በአሳህ፣ በመላእክቶች፣ በመጽሐፍት፣ በመልዕክተኞችና በቀጣዩ ዓለም መኖር፣ እንዲሁም በቀደር- መልካምም ይሁን ክፉ- ማመንህ ነው::» በማለት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ያሰሙትን ንግግር በዋቢነት አቀረቡ:-

ዐ.ባዳት አ.ብን ሲሚት ለልጃቸው ተከታዩን ምክር መሰገላቸውን መስለው ዘግበዋል:-

«أَنَّهُ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا يَا بُنَيَّ! إِنَّكَ لَنْ تَجِدَ طَعْمَ الْإِيمَانِ حَتَّى تَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ وَمَا أَخْطَاكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمَ فَقَالَ لَهُ أَكْتُبْ فَقَالَ رَبِّ! مَاذَا أَكْتُبُ؟ قَالَ: أَكْتُبْ مَقَادِيرَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ. يَا بُنَيَّ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: مَنْ مَاتَ عَلَى غَيْرِ هَذَا فَلَيْسَ مِنِّي».

ልጁ ሆይ! ያገኘህ ነገር ሊሰጥህ፣ የሳተህ ደግሞ ሊያገኝህ እንደማይችል አስካላመንክ ድረስ የአ.ማንን ለዛ አታጣጥምም:: የአሳህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ አድምጪሁ:-

«አሳህ በመጀመሪያ የፈጠረው ብዕርን ነው:: ጻፍ አለው:: ጌታዬ ሆይ! የምፅፈው ምንድን ነው? አለ:: እስከ ዕለተ ቂያማ ድረስ ያለውን የእያንዳንዱን ነገር ልኬታ (መቃዳር) ክተብ፣ ሲል

አዘዘው፡፡» ልጄ ሆይ! የአላህ መልዕክተኛ፡- «በዚህ እምነት ሳይፀና የሞተ ሰው ከኔ ውጭ ነው፡፡» ሲሉም አድምጫለሁ፡፡

በሌላ የአህመድ ዘገባ ደግሞ፡-

«أَنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ تَعَالَى الْقَلَمَ فَقَالَ لَهُ أَكْتُبْ فَجَرَى فِي تِلْكَ السَّاعَةِ بِمَا هُوَ كَاتِبٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ».

«ልዑል የሆነው አላህ መጀመሪያ የፈጠረው ብፅርን ነው፡፡ «ክተብ» ሲል አዘዘው፡፡ ከዚያን ዕለት አንስቶ እስከ ዕለተ ቂያማ ድረስ የሚከናወኑ ክስተቶች ያንዩ የተፃፉ ናቸው፡፡»

በኢብን ወሐብ ዘገባ መሠረት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፡-

«فَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ أَخْرَقَهُ اللَّهُ بِالنَّارِ».

«በቀደር- መልካም ይሁን ክፉ ያላመነ አላህ በአሳት ያቃጥለዋል፡፡» ብለዋል፡፡

በሙስኒድና ሱኒን ላይ እንደተወሰነው ኢብን ደጋለምይ ተከታዩን ዘገባ አስተላልፈዋል፡-

«أَتَيْتُ أَبِي بَنَ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي شَيْءٌ مِّنَ الْقَدَرِ فَحَدَّثَنِي بِشَيْءٍ لَعَلَّ اللَّهَ يُذْهِبُهُ مِنِّي قَلْبِي. فَقَالَ لَوْ أَنَّقَمْتَ مِثْلَ أَحَدٍ ذَهَبًا مَا قَبِلَهُ اللَّهُ مِنْكَ حَتَّى تُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ وَتَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ وَمَا أَخْطَاكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ وَلَوْ مِتُّ عَلَى غَيْرِ هَذَا لَكُنْتُ مِنَ أَهْلِ النَّارِ قَالَ فَأَتَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ وَحُذَيْفَةَ بْنَ الْيَمَانِ وَزَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ فَكُلُّهُمْ حَدَّثَنِي بِمِثْلِ ذَلِكَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ».

ከአብይ ኢብን ካዕብ ዘንድ በመሄድ «ቀደርን አስመልክቶ ልቦናዬ ውስጥ ችግር አለብኝ፡፡ አንዳች ነገር ይንገሩኝ፡፡ ምን አልባትም አላህ ከልቦናዬ ውስጥ ያለውን ችግር ያስወገድልኝ ይሆናል» አልኳቸው፡፡ «የአሁድን ተራራ የሚያክል ወርቅ ብትመፀውት እንኳ በቀደር እስካላመንክ ድረስ ምፅዋትህ ተቀባይነት የለውም፡፡ ያገኘህ ነገር ሊስትህ፣ የሳተህ ደግሞ ሊያገኝህ እንደማይችል አምኘህ እስካልተቀበልክ ድረስ፡፡ እኔው ራሴ ልቤ በዚህ እምነት ላይ ሳይፀና ብሞት የአሳት ሰው እሆን ነበር፡፡» አሉ፡፡

አብደላህ ኢብን መስዑድ፣ ሁዛይፈት ኢብንል የማን እና ዘይድ ኢብን ሳቢትን አገኘኋቸው። ሁሉም ነብዩን (ሶ.ዐ.ወ) ዋቢ በማድረግ ተመሳሳይ መልዕክት ነገሩኝ። (ሐኪም ሶሒሕ ጥራዛቸው ውስጥ አስፍረውቷል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በቀደር የማመን ግዴታነት።
2. በቀደር የማመን ትክክለኛ ትርጓሜ።
3. በቀደር ያላመነ መልካም ሥራዎቹ ተቀባይነት የላቸውም።
4. አንድ ሰው በቀደር እስካላመነ ድረስ የኢማንን ለዛ አያጣጥምም።
5. አላህ መጀመሪያ ያስገኘው ፍጡር ተወስቷል።
6. ከዚያን ዕለት አንስቶ እስከ ዕለተ ቂያማ ድረስ የሚከሰቱ ሁኔታዎች በሙሉ በአላህ እቅድና ኘላን መሠረት የሚፈፀሙ ናቸው።
7. በቀደር የማያምን ሰው ከርሳቸው መንገድ ውጭ መሆኑን ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተናግረዋል።
8. አንዳች የሚያምታታ ነገር ሲፈጠርባቸው አላማዎችን በመጠየቅ ለማስወገድ መጣር የሰለፎች ልምድ ነበር።
9. አላሞች የሰጡት ምላሽ ረሱል (ሶ.ዐ.ወ) በጉዳዩ ላይ የሰጡት ብይን ብቻ በመሆኑ አጥጋቢ ነበር።

ምዕራፍ ስድሳ ስንድ

ሳዓዲያን የሚጠብቃቸው ስስከፊ ቅጣት

አቡ-ሁረይራ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«قال الله تعالى: وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ كَخَلْقِي فَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا حَبَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا شَعِيرَةً».

«አላህ እንዲህ ብሏል፡- የኔን ፍጡራን አስመስሎ ለመፍጠር ከሚሞክር የበለጠ ግፊት ማንው? (ከቻለ) አቶም፣ የጉመንዘር ቅንጣት ወይም ገብስ ይፍጠር፡፡»

ዓኢሻ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-

«أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُضَاهَتُونَ بِخَلْقِ اللَّهِ»

«የቂያማ ዕለት ከማንም በከፋ ሁኔታ ቅጣት የሚጠብቃቸው ከአላህ ጋር በፈጣሪነት የሚፎካከሩ ናቸው፡፡» ብለዋል፡፡

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት ኢብን አባሰ ማስተላለፋቸውን ቡኻሪና ሙስሊም ዘግበዋል፡-

«كُلُّ مُصَوِّرٍ فِي النَّارِ يُجْعَلُ لَهُ بِكُلِّ صُورَةٍ صَوَّرَهَا نَفْسٌ يُعَذَّبُ بِهَا فِي جَهَنَّمَ».

«አያንዳንዱ ሰዓሊ የእሳት ቅጣት ይጠብቀዋል፡፡ በሰራው በአያንዳንዱ ሰዕል ልክ ጀህነም ውስጥ የሚቀጣበት ነፍስ ይበጅለታል፡፡»

ኢብን ዓባዕን በመጥቀስ ቡኻሪና ሙስሊም፡-

«مَنْ صَوَّرَ صُورَةً فِي الدُّنْيَا كَلَّفَ أَنْ يَنْفَعُ فِيهَا الرُّوحَ وَلَيْسَ بِنَافِعٍ».

«በዚህች አለም ውስጥ እንዲት ሰዕል የሳለ የቂያማ ዕለት ፋህ እንዲያገባበት ይገደዳል፤ አይሳካለትም» መባሉን ዘግበዋል፡፡

አቡ ሂያጅ ተከታዩን ማለታቸውን ሙስሊም ዘግበዋል፡-

«أَلَا أَبْعَثُكَ عَلَى مَا بَعَثَنِي عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَلَّا تَدْعَ صُورَةً إِلَّا طَمَسْتُهَا، وَلَا قَبْرًا مُشْرِفًا إِلَّا سَوَّيْتَهُ»

አሊ፡ «የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዳከናወን ያዘዙኝን ተግባር ልዘዝህን? የምታገኛቸውን ስዕሎች በሙሉ አጥፋ፤ ከፍ ብሎ የታነፀ ቀብርም ካገኘህ አስተካክል» አሉ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሰዓሊያን በጥብቅ ተወግዘዋል።

2. የዚህም ምክንያቱ ከአላህ ጋር ሊኖር የሚገባው አደብ መጣሱ እንደሆነ «አላህን ከሚፎካከር የበለጠ ግፈኛ የለም» የሚለው የዘገባው ቃል ያመለክታል።

3. አላህ የሚሻውን የማድረግ ችሎታ እንዳለውና ፍጡራን ግን ቅንጣት እንደማይፈጥሩ «ከቻለ አቶም፤ የእህል ዘር ወይም የገብስ ፍሬ ይፍጠር» በሚለው ነቢያዊ ቃል ተመልክቷል።

4. ሰዓሊያን የከፋ ቅጣት ይጠብቃቸዋል።

5. አላህ፡ በሳሏቸው ስዕሎች ልክ ነፍስ በመፍጠር ጀህነም ውስጥ ይቀጣቸዋል።

6. ሩህ እንዲያገቡም ያስገድዳቸዋል።

7. ስዕሎችን ማጥፋትና መሰባበር እንደሚገባ።

ምዕራፍ ስድሳ ሁለት መሐላን ማብሃት ስለ መከሰከሱ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ﴾

«መሐላዎቻችሁን ጠብቁ» (ሐፍ- ማሲዳህ :89)

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት አቡ ሁረይራ (ረዐ) አስተላልፈዋል፡-

«الْحَلْفُ مَنْقَعَةٌ لِلْسَّلْعَةِ مَمْحَقَةٌ لِلْكَسْبِ»

«መሐላ ሸቀጥን ሊያስወድድ ቢችልም በረካን ግን ያብላል፡፡» (ቡኻሪና ሙስሊም)

ሰልማን እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«ثَلَاثَةٌ لَا يَكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: أَشْمِطُ

زَانٍ، وَعَائِلٌ مُسْتَكْبِرٌ، وَرَجُلٌ جَعَلَ اللَّهُ بِضَاعَتَهُ لَا يَشْتَرِي إِلَّا

بِئِمْنَةٍ وَلَا يَبِيعُ إِلَّا بِئِمْنَةٍ».

«አላህ የቂያማ ዕለት ለሦስት ሰዎች ምህረትን አይለግስም፤ አያፀድቃቸውምም፡፡ እጅግ አሳማሚ ቅጣት ይጠብቃቸዋል፡፡ እነሱም የአካውንት ሴሰኛ፣ ኩራተኛ የቅርብ ዘመድና ሸቀጡን በመሃላ እንጅ የማይሸጥ፣ በመሃላ እንጅ የማይገዛ ነጋዴ ናቸው፡፡» (ጦበራኒ ዘግበውታል)

ኢምራን ኢብን ሁሳይን እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«خَيْرَ أَمْتِي قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ قَالَ عِمْرَانُ

فَلَا أَدْرِي أَذْكَرَ بَعْدَ قَرْنِهِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا؟ ثُمَّ إِنَّ بَعْدَكُمْ قَوْمًا

يَشْهَدُونَ وَلَا يَسْتَشْهَدُونَ وَلَا يَخُونُونَ وَلَا يُؤْتَمُونَ وَيَنْدُرُونَ وَلَا

يُوفُونَ وَيُظْهَرُ فِيهِمُ السُّمُنُ»

«አተከታዮቼ በላጩ እኔ የምገኝበት ትውልድ ነው፡፡ ከዚያም የሚቀጥለው፤ ከዚያም የሚቀጥለው፤ (ከርሳቸው ትውልድ በኋላ ሁለት ትውልዶችን ብቻ ያውሱ ወይም ሦስትኛ

ይጨምሩ አላስታውስም፡፡) በመቀጠልም ሳይጠየቁ ምስክርነት የሚሰጡ፤ ፈፅሞ ሊታመኑ የማይችሉ፤ የሚሳሉ ግን ስለታቸውን የማይሞሉና ሰውነታቸው የገዘፈ ትውልዶች ከናንተ በኋላ ይመጣሉ፡፡» (ቡኻሪ)

ኢብን መስዑድ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ قَوْمٌ تَسْبِقُ شَهَادَةُ أَحَدِهِمْ يَمِينَهُ وَيَمِينُهُ شَهَادَتَهُ»

«ከትውልድ ሁሉ በላጩ እኔ የምገኝበት ትውልድ ነው፤ ከዚያም ሚቀጥለው፤ ከዚያም የሚቀጥለው፤ በመቀጠልም ምስክርነታቸው መሐላቸውን፤ መሐላቸው ምስክርነታቸውን የሚቀድም ሰዎች ያሉበት ትውልድ ይመጣል፡፡»

ኢብራሂም እንዲህ ብለዋል፡-

«ህፃናት እያለን በችኮላ ምስክርነትን ስንሰጥ ወላጆቻችን ይገርፉን ነበር፡፡»

ጢቃሚ ነጥቦች

1. መሐላን መጠበቅ አስፈላጊ መሆኑ ተጠቅሷል፡፡
2. መሐላ የሸቀጥን ዋጋ ክፍ የሚያደርግበት አጋጣሚ እንደሚኖር ተወስቷል፡፡
3. በመሐላ ካልሆነ የማይሸጥና የማይገዛ ነጋዴ በጥብቅ ተወግዟል፡፡
4. ብዙም አስፈላጊ ባልሆነ ድርጊት የከበደ ወንጀል መፈፀም፡፡
5. ሳይጠየቁ መሐላ የሚደረድሩ ሰዎች በጥብቅ ተወግዘዋል፡፡
6. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) የመጀመሪያዎቹን ሦስት ወይም አራት ትውልዶች መልካምነት መስክረዋል፡፡ ቀጣዮቹ ትውልዶች ምን ዓይነት ሊሆኑ አንደሚችሉም ተንብደዋል፡፡
7. ለምስክርነት ሳይጠሩ የሚመሰክሩ ሰዎች ተወግዘዋል፡፡
8. ሰለፎች በምስክርነትና በመሐላ ለበብ ልጆቻቸውን ይቀጡ እንደነበር ተመልክተዋል፡፡

ምዕራፍ ስድሳ ሦስት ስለ ስላህና መዕዘኑትናው የጥበቃ ቃል ኪዳን (ዚመህ)

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلَهُ اللَّهُ عَلَيْكُمْ كَيْفَلًا إِنْ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ﴾

«ቃል ኪዳንም በገባችሁ ጊዜ በአላህ ቃል ኪዳን መሰሉ መሐላዎቻችሁንም ካጠናከራችኋቸው በኋላ አታፍርሱ፡፡» (አል-ኦሕል:19)

ቡረዴዳህ እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَمَرَ أَمِيرًا عَلَى جَيْشٍ أَوْ سَرِيَّةٍ أَوْصَاهُ بِتَقْوَى اللَّهِ وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ خَيْرًا. فَقَالَ اغْزُوا بِسْمِ اللَّهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَاتِلُوا مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ. اغْزُوا وَلَا تَغْلُوا وَلَا تَغْدِرُوا وَلَا تُمَثِّلُوا وَلَا تَقْتُلُوا وَلِيدًا. وَإِذَا لَقِيتَ عَدُوَّكَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَادْعُهُمْ إِلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ أَوْ خِلَالٍ فَأَيُّهُنَّ أَجَابُوا لَكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ وَكَفَّ عَنْهُمْ.

ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ فَإِنْ أَجَابُوا لَكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى التَّحَوُّلِ مِنْ دَارِهِمْ إِلَى دَارِ الْمُهَاجِرِينَ وَأَخْبِرْهُمْ أَنَّهُمْ إِنْ فَعَلُوا ذَلِكَ فَلَهُمْ مَا لِلْمُهَاجِرِينَ وَعَلَيْهِمْ مَا عَلَى الْمُهَاجِرِينَ، فَإِنْ أَبَوْا أَنْ يَتَحَوَّلُوا مِنْهَا فَاخْبِرْهُمْ أَنَّهُمْ يَكُونُونَ كَأَغْرَابِ الْمُسْلِمِينَ يَجْرِي عَلَيْهِمْ حُكْمُ اللَّهِ تَعَالَى وَلَا يَكُونُ لَهُمْ فِي الْغَنِيمَةِ وَالْفَيْءِ شَيْءٌ إِلَّا أَنْ يُجَاهِدُوا مَعَ الْمُسْلِمِينَ، فَإِنْ هُمْ أَبَوْا فَاسْأَلَهُمُ الْجِزْيَةَ فَإِنْ هُمْ أَجَابُوا لَكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ وَكَفَّ عَنْهُمْ فَإِنْ هُمْ أَبَوْا فَاسْتَعِزْ بِاللَّهِ وَقَاتِلْهُمْ، وَإِذَا حَاصَرْتَ

أَهْلَ حِصْنٍ فَأَرَادُوكَ أَنْ تَجْعَلَ لَهُمْ ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ نَبِيِّهِ فَلَا تَجْعَلْ لَهُمْ ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ نَبِيِّهِ وَلَكِنْ اجْعَلْ لَهُمْ ذِمَّتَكَ وَذِمَّةَ أَصْحَابِكَ فَإِنَّكُمْ إِنْ تُخْفِرُوا ذِمَّتَكُمْ وَذِمَّةَ أَصْحَابِكُمْ أَهْوَنُ مِنْ أَنْ تُخْفِرُوا ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ نَبِيِّهِ، وَإِذَا حَاصِرْتَ أَهْلَ حِصْنٍ فَأَرَادُوكَ أَنْ تُنْزِلَهُمْ عَلَى حُكْمِ اللَّهِ فَلَا تُنْزِلَهُمْ وَلَكِنْ أَنْزِلْهُمْ عَلَى حُكْمِكَ فَإِنَّكَ لَا تَذَرِي أَتَصِيبَ فِيهِمْ حُكْمَ اللَّهِ أَمْ لَا) .

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ለአንድ ጦር አበጋዝ በሚሾሙበት ወቅት አላህን እንዲፈራና በስሩ ያሉ ሙስሊሞችን በመልካም ሁኔታ እንዲይዝ ይመክሩት ነበር። እንዲህም ይሉት ነበር፡- «በአላህ ስም ዝመቱ፤ በአላህ መንገድ። አላህን የካደን ሁሉ ተዋጉ። የገንዘብ ምርኮዎችን አግባብ ባልሆነ ሁኔታ ለግል ጥቅማችሁ አታውሉ። የገባችሁትን ቃል አታፍርሱ። የሰዎችን አካል የመቆራረጥ አረመኔያዊ ተግባር አትፈፅሙ። ሀፃናትን አትግደሉ።

«ሙሽሪክ ጠላትህን በምታገኝበት ወቅት ሦስት ምርጫዎችን አቅርብለት። ከሦስቱ አንዱን ከተቀበለህ ከግድያ ታቀብ። ወደ ኢስላም ጥሪ አቅርብላቸው። ከተቀበሉህ መልካም ሆነ። ያሉበትን አገር ጥለው ወደ መዲና እንዲሰደዱ ጠይቃቸው። ይህን ካደረጉ ሙሐጅሮች ያላቸው መብት እንደሚኖራቸው፣ በነርሱ ላይ የሚፀናው ግዴታ እንደሚፀናባቸው ንገራቸው። ለመሰደድ ፈቃደኛ ካልሆኑ እንደበደዊን ሙስሊሞች ተቆጥረው የአላህ ህግ እንደሚፀናባቸው፣ ከምርኮ ገንዘብ- ከሙስሊሞች ጋር አብረው እስካል ዘመቱ ድረስ- ቅንጣት እንደማይደርሳቸው ግለፅላቸው። አሻፈረን ካሉ ግብር (ጂዲዝያ) ጠይቃቸው። ከተቀበሉህ ተቀበል። ከውጊያውም ታቀብ። አሻፈረን ካሉ በአላህ በመታገዝ ተዋጋቸው። አንድን አካባቢ ከከበብክና ነዋሪዎቹ የአላህንና የመልዕክተኛውን የጥበቃ ቃል ኪዳን (ዚመህ) ከጠየቁህ አትቀበላቸው። የአንተንና የባልደረቦችህን ዚማህ ብቻ ስጣቸው። ቃል ኪዳናችሁን ብታፈርሱ እንኳ በአላህና በመልዕክተኛው ስም የሰጣችሁትን ቃል ከማፍረስ የአንተንና የባልደረቦችህን ማፍረስ ይቀላል። የአላህን ውሳኔ ከጠየቁህ አትቀበል። የራስህን ውሳኔ ብቻ ስጣቸው። አንተ የምትሰጠው ብይን ከአላህ ፍላጎት ጋር መጣጣሙን የምታውቅበት ምንም መንገድ የለም።» (ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህና በመልዕክተኛ «ዚመህ» እና በሙስሊሞች «ዚመህ» መካከል ያለው ልዩነት።
2. ከሁለት ጎጂ ሁኔታዎች ቀለል ያለውን መምረጥ።
3. «በአላህ ስም፣ በአላህ መንገድ ዝመቱ» የሚለው ነብያዊ ትዕዛዝ።
4. «በአላህ የካደን ሁሉ ተዋጉ» የሚል ትዕዛዝ መስጠታቸው።
5. «በአላህ ታገዝና ተፋለማቸው» በማለት የሰጡት ትዕዛዝ።
6. በአላህ «ሁክም» (ብይን) እና በዑለሞች «ሁክም» መካከል ያለው ልዩነት።
7. ሶሃቦች አስፈላጊ በሆነ ወቅት ብይን ይሰጣሉ። የሚሰጡት ብይን ግን ከአላህ ፍላጎት ጋር ሊጣጣም ወይም ላይጣጣም ይችላል።

ምዕራፍ ስድሳ ስራት ከአሳህ መብት ጋር የተያያዘ መሐሳ

ጁንዳብ ኢብን ዐብደላህ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«قَالَ رَجُلٌ وَالله لَا يَغْفِرُ اللهُ لِفُلَانٍ. فَقَالَ اللهُ تَعَالَى مَنْ ذَا الَّذِي

يَتَأَلَّى عَلَيَّ أَنْ لَا أَغْفِرَ لِفُلَانٍ؟ إِنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُ وَأَخْطَطُ عَمَلَكَ».

«አንድ ሰው፡- በአላህ ይሁንብኝ እገሌን አላህ አይምረውም፤ ሲል ተናገረ። አላህም፡- እገሌን እንደማልምረው በመሐላ ያፀደቀ ማን ነው? ለርሱ ምህረት ለግሼ ያንተን ተግባር ዋጋ ቢስ አድርጌዋለሁ፤ አለ።» (መ-ሰሊም)

ተናጋሪው አላህን በእጅጉ የሚያመልክ ሰው ነበር።

አቡ ሁረይራ እንዲህ ማለታቸው ተወስኗል፡-

«تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَوْبَقَتْ دُنْيَاهُ وَآخِرَتَهُ»

«ዱንያውንም አኼራውንም ያጠፋች ንግግር ተናገረ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህ ላይ መማል በጥብቅ የተወገዘ ነው።
2. እሳት ለእያንዳንዳችን እጅግ ቅርብ ናት።
3. ጀነትም እንዲሁ ቅርባችን ናት።
4. የምንናገራትን እያንዳንዱን ንግግር አላህ ይከታተላል፤

ይቆጣጠራል።

5. አንድ ሰው ባልጠበቀው ሁኔታ ምህረትን የሚጎናፀፍበት አጋጣሚ ይከሰታል።

ምስራቁ ስድሳ ስምስት ሰላህ ወደ ፍጡራት ባማላጅነት (ሸፋዐ) ስድሳክም

ጽቦይር ኢብን ሙጥሂም (ረዐ) ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-
 «جَاءَ أَغْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ! نُهَكَّتِ الْأَنْفُسُ
 وَجَاعَ الْعِيَالُ وَهَلَكَتِ الْأَمْوَالُ فَاسْتَسْقِ لَنَا رَبِّكَ فَإِنَّا نَسْتَنْفَعُ
 بِاللَّهِ عَلَيْكَ وَبِكَ عَلَى اللَّهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ سُبْحَانَ اللَّهِ سُبْحَانَ
 اللَّهِ فَمَا زَالَ يُسَبِّحُ حَتَّى عُرِفَ ذَلِكَ فِي وُجُوهِ أَصْحَابِهِ ثُمَّ قَالَ
 وَيْحَكَ أَتَذَرِي مَا اللَّهُ! إِنَّ شَانَ اللَّهِ أَعْظَمُ مِنْ ذَلِكَ إِنَّهُ لَا
 يُسْتَنْفَعُ بِاللَّهِ عَلَى أَحَدٍ».

አንድ በደዊን ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ዘንድ መጣና፡- «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ ! ሰዎች እያለቁ ነው። ቤተሰብ ተርቧል። ንብረቶቻችን ወድመዋል። ዝናብን ይለግሰን ዘንድ አላህን ይማፀኑልን። አላህን ወደርስዎ፤ እርስዎን ደግሞ ወደ አላህ በአማላጅነት ልከናል» አላቸው። «ሱብሐነላህ!» አሉ መልዕክተኛው (ሰ.ዐ.ወ)፤ በመደጋገም ባልደረቦቻቸው ስሜታቸውን እስኪጋሩ ድረስ። በመቀጠልም ፡- «ወዮልህ! የአላህን ማንነት በትክክል ታውቃለህ? አላህ አንተ ከምታስበው በላይ ነው። አላህ ወደ ማንም በአማላጅነት አይላክም።» አሉት። (አቡዳውድ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. አላህን ወደ ማንም በአማላጅነት መላክ በጥብቅ ተወግዟል።
2. የመልዕክተኛው የቁጣ ስሜት ከባልደረቦቻቸው ላይም ተንፀባርቋል።
3. የእርሳቸውን ወደ አላህ በአማላጅነት መላክ አልተቃወሙም።
4. «ሱብሐነላህ» የሚለው ቃል ትርጓሜ።
5. ሙስሊሞች ነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ) ዝናብ ያገኙ ዘንድ አላህን እንዲማፀኑላቸው ይጠይቋቸው ነበር።

ምዕራፍ ስድሳ ስድስት

ነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) ስተውሂድ ጥብቅና መቅማቸውና የሸርክን መንገዶች ሁሉ መዘጋቸው

አብደላህ አብን ሸኪረህ (ረዐ) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:-

«انطَلَقْتُ فِي وَفْدِ بَنِي عَامِرٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْنَا أَنْتَ سَيِّدُنَا فَقَالَ السَّيِّدُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، قُلْنَا وَأَفْضَلُنَا فَضْلًا وَأَعْظَمُنَا طَوْلًا فَقَالَ قُولُوا بِقَوْلِكُمْ أَوْ بَعْضَ قَوْلِكُمْ وَلَا يَسْتَجِرِبَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ».

ከበኒ ዓሚር ልዑክ ጋር ወደ አላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ዘንድ ሄድን። «እርስዎ አለቃችን (ሰይድ) ነዎት» አልናቸው። «ሰይድ አላህ ነው፤ ልዑል የሆነው ጌታ» አሉን። «ከሁላችንም እጅግ የላቁ፤ ቃልዎም እጅግ የከበረ» ስንል አሞካሸናቸው። «የመጣችሁበትን ጉዳይ ብቻ ተናገሩ!» ሸይጧን መንገድ እንዳያስታችሁ» አሉን። (አቡ ዳውድ ዘግበውታል)

እነሰ (ረዐ) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:-

«أَنَّ نَاسًا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ يَا خَيْرِنَا وَابْنَ خَيْرِنَا وَسَيِّدَنَا وَابْنَ سَيِّدِنَا، فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ! قُولُوا بِقَوْلِكُمْ وَلَا يَسْتَهْوِيَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ، أَنَا مُحَمَّدٌ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ مَا أُحِبُّ أَنْ تَرْفَعُونِي فَوْقَ مَنْزِلَتِي الَّتِي أَنْزَلَنِي اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ».

ሰዎች :- «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! በላጫችን፣ የበላጫችን ልጅ፣ አለቃችን፣ የአለቃችን ልጅ» ባሏቸው ጊዜ:- «እናንተ ሰዎች ሆይ! ሸይጧን በሰሜታችሁ አይጫወት። እኔ የአላህ ባሪያ ሙሐመድ ነኝ፤ የአላህ መልዕክተኛ። አላህ ከሰጠኝ ደረጃ በላይ ከፍ እንድታደርጉኝ አልሻም» አሉ። (ነሳኢ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ነቢዩ ሰዎችን ከግነት አስጠንቅቀዋል።

2. «አለቃችን» በሚል የማዕረግ ስም የተጠራ ሰው ማለት

ያለበት ትክክለኛ ቃል።

3. «ሸይጧን መንገድ እንዳያስታችሁ» የሚለው ነቢያዊ ምክርና ማስጠንቀቂያ። ምንም እንኳን እነርሱ የተናገሩት ሐቅ ቢሆንም።

4. «አላህ ከሰጠህ ደረጃ በላይ ከፍ እንድታደርጉኝ አልሻም» ማለታቸው።

ምዕራፍ ስድሳ ሰባት በሰላህ ተገቢውን ክብር አስሰጡም

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَالسَّمَوَاتُ
مَطْوِيَّتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَنَهُ وَعَنَّا يُتْرَكُونَ﴾

«አላህንም በትንሳኤ ቀን ምድር በሞላ ጭብጡ ስትሆን፤
ሰማያትም በሐይል የሚጠቀሱ ሲሆን ከርሱ ጋር ሌላን
በማጋራታቸው ተገቢ ክቡሩን አላከበሩትም» (አል-ዙመር : 67)

ኢብን መስዑድ (፭፬) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

«قَالَ جَاءَ حَبْرٌ مِنَ الْأَخْبَارِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ
إِنَّا نَجِدُ أَنَّ اللَّهَ يَجْعَلُ السَّمَوَاتِ عَلَى إصْبَعٍ وَالْأَرْضِينَ عَلَى
إِصْبَعٍ وَالشَّجَرَ عَلَى إِصْبَعٍ وَسَائِرَ الْخَلْقِ عَلَى إِصْبَعٍ فَيَقُولُ أَنَا
الْمَلِكُ فَضَحِكَ النَّبِيُّ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ تَصْدِيقًا لِقَوْلِ الْحَبْرِ.
ثُمَّ قَرَأَ ﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ﴾»

ከቀሳውስት አንዱ ከአላህ መልዕክተኛ ዘንድ በመምጣት፡-
«ሙሐመድ ሆይ! አላህ ሰማያትን በአንድ ጣቱ፤ ምድሮችንም
በአንድ ጣቱ፤ ዛፎችን በአንድ ጣቱና ሌሎችንም ፍጡራን በአንድ
ጣቱ አድርጎ፤ የሁሉም ነገር የበላይ ገዥ እኔ ነኝ፤ እንደሚል
ከቅዱስ መጽሐፋችን ውስጥ አግኝተናል» አላቸው፡፡ ነቢዩ (ሶ.ወ)
ፈገግ በማለት የአባባሉን ትክክለኝነት አፀደቁ፡፡ ከዚያም ፡-
«አላህንም የትንሳኤ ቀን ምድር ሙሉ ጭብጡ ስትሆን ከርሱ ጋር
ሌላን በማጋራት ተገቢውን ክብር አላከበሩትም» የሚለውን
የቁርአን አንቀፅ አነበቡ፡፡

ከሙስሊም ዘገባ ላይ ደግሞ፡-

«وَالْجِبَالِ وَالشَّجَرِ عَلَى إِصْبَعٍ ثُمَّ يَهْرُغُنَّ فَيَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَنَا اللَّهُ».

ተራሮችንና ዛፎችን በአንድ ጣቱ ይይዛል፡፡ ከዚያም
ይወዘውዛቸዋል፡፡ «እኔ የሁሉም ነገር የበላይ ገዥ ነኝ፡፡ እኔ አላህ
ነኝ፡፡» ይላልም፤ የሚል ተወስቷል፡፡

በቡዝሪ ዘገባ ላይ እንደተወሰነው፡-

«يَجْعَلُ السَّمَوَاتِ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْمَاءِ وَالثَّرَى عَلَى إِصْبَعٍ وَسَائِرِ الْخَلْقِ عَلَى إِصْبَعٍ».

«ሰማያትን በአንድ ጣቱ፣ ውሃዎችንና አፈሮችን በአንድ ጣቱ፣ ሌሎችን ፍጡራን ደግሞ በአንድ ጣቱ ይይዛል፡፡»

ሙስሊም ኢብን ዑመርን (፭፬) ጠቅሰው መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት ፡-

«يَطْوِي اللهُ السَّمَوَاتِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ يَأْخُذُهُنَّ بِيَدِهِ الْيُمْنَى ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ أَيْنَ الْجَبَّارُونَ؟ أَيْنَ الْمُتَكَبِّرُونَ؟ ثُمَّ يَطْوِي الْأَرْضِينَ السَّبْعَ ثُمَّ يَأْخُذُهُنَّ بِشِمَالِهِ ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ، أَيْنَ الْجَبَّارُونَ؟ أَيْنَ الْمُتَكَبِّرُونَ؟»

አላህ የቂያማ ዕለት ሰማያትን ይጠቀልላል፡፡ ከዚያም በቀኝ እጁ ይይዛቸዋል፡፡ እንዲህም ይላል፡- «የሁሉም ነገር የበላይ ገዥ እኔ ነኝ፡፡ አምባገነኖች የት አሉ፡፡ ትዕቢተኞች የት አሉ፡፡» ከዚያም ሰባቱን መሬቶች በመጠቀስ በግራ እጁ ይይዛል፡፡ «የሁሉም ነገር የበላይ ገዥ እኔ ነኝ፡፡ አምባገነኖች የት አሉ፡፡ ትዕቢተኞች የት አሉ፡፡» በማለት ይጠይቃል፡፡

ኢብን ግባስ (፭፬) እንዳስተላለፉት፡-

«مَا السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُونَ السَّبْعُ فِي كَفِّ الرَّحْمَنِ إِلَّا كَخَزْدَلَةٍ فِي يَدِ أَحَدِكُمْ».

«ሰባቱ ሰማያት ከኩርስይ አንፃር ሲታዩ ከአንድ ጋሻ መሬት ላይ የወደቁ ሰባት ዲርሃሞችን ያክል ናቸው፡፡» መባሉ ተወስኗል፡፡

ኢብን ወሕብን ጠቅሰው ዩኑስ አጫውተውኛል በማለት ኢብን ጆሪር እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ማለታቸውን ኢብን ዘይድ አባታቸውን ዋቢ በማድረግ አስተላልፈዋል፡-

«مَا السَّمَوَاتُ السَّبْعُ فِي الْكُرْسِيِّ إِلَّا كَذَرَاهِمَ سَبْعَةِ أَلْفَيْتٍ فِي تَرْسٍ».

«ሰባቱ ሰማያት ከኩርስይ አንፃር ሲታዩ ከአንድ ጋሻ መሬት ላይ የወደቁ ሰባት ዲርሃሞችን ያክል ናቸው፡፡»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት አቡ ዘር (ፈዐ) አስተላልፈዋል፡-

«مَا الْكُرْسِيُّ فِي الْعَرْشِ إِلَّا كَخَلْقَةٍ مِنْ حَدِيدٍ أَلْقَيْتَ بَيْنَ ظَهْرِي فَلَاةً مِنَ الْأَرْضِ».

«ኩርስይ ከአርሽ አንፃር ሲታይ ከሰፊ ሜዳ ላይ የወደቀችን የጣት ቀለበት ያክል ነው፡፡»

ኢብን መስዑድ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«بَيْنَ السَّمَاءِ الدُّنْيَا وَالتِّي تَلِيهَا خَمْسُمِائَةِ عَامٍ، وَبَيْنَ كُلِّ سَّمَاءٍ خَمْسُمِائَةِ عَامٍ، وَبَيْنَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ وَالْكُرْسِيِّ خَمْسُمِائَةِ عَامٍ، وَبَيْنَ الْكُرْسِيِّ وَالْمَاءِ خَمْسُمِائَةِ عَامٍ، وَالْعَرْشُ فَوْقَ الْمَاءِ وَاللَّهُ فَوْقَ الْعَرْشِ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنْ أَعْمَالِكُمْ».

«በታችኛውና በሚቀጥለው ሰማይ፣ እንዲሁም በሰማያት መካከል የአምስት መቶ ዓመታት ርቀት ይገኛል፡፡ በሰባተኛው ሰማይና በኩርስይ መካከል የአምስት መቶ ዓመታት ርቀት አለ፡፡ በኩርስይና በውሃው መካከልም የአምስት መቶ ዓመታት ርቀት አለ፡፡ ዓርሽ ከውሃው በላይ ነው፡፡ አላህ ደግሞ ከአርሽ በላይ ነው፡፡ ከተግባራችሁ መካከል ከአላህ ቁጥጥር ውጭ የሆነ አንድም ተግባር የለም፡፡» (ኢብን መሐደይ)

መስዑድይ አሲምን ጠቅሰው ተመሳሳይ ዘገባ አስተላልፈዋል፡፡ አል ሐፊዝ ዘሕበይም ዘግበውታል፡፡ «ሌሎች ሰነዶችም አሉት፡፡» ብለዋል፡፡

ዓብባስ ኢብን አብዱል ሙጦሊብ እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

«هَلْ تَذَرُونَ كَمْ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ؟ قُلْنَا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: بَيْنَهُمَا مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ سَنَةٍ وَمِنْ كُلِّ سَّمَاءٍ إِلَى سَّمَاءٍ مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ سَنَةٍ، وَكَثُفُ كُلِّ سَّمَاءٍ مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ سَنَةٍ، وَبَيْنَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ وَالْعَرْشِ بَخْرٌ بَيْنَ أَسْفَلِهِ وَأَعْلَاهُ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَاللَّهُ تَعَالَى فَوْقَ ذَلِكَ وَلَيْسَ يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنْ أَعْمَالِ بَنِي آدَمَ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) «በሰማይና በምድር መካከል ያለው ርቀት ምን ያህል እንደሆነ ታውቃላችሁን?» ሲሉ ጠየቁ፡- «አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ፡፡» አልናቸው፡፡ «በመካከላቸው ለ500 ዓመታት የሚያስኬድ ርቀት አለ፡፡ በሰማያት መካከል ያለው ርቀትም እንዲሁ 500 ዓመታት ያስኬዳል፡፡ የእያንዳንዱ ሰማይ ውፍረት 500 ዓመታት የሚያስኬድ ነው፡፡ በሰባተኛው ሰማይና በዓርሽ መካከል ባህር አለ፡፡ ጥልቀቱ ከሰማይ እስከ ምድር ያለውን ርቀት ይሸፍናል፡፡ አላህ ከዚያ በላይ ነው፡፡ ከአደም ልጆች ከንውኖች ለርሱ ሰውር የሆነ አንድም የለም፡፡» አሉን፡፡ (አቡ ዳውድና ሌሎችም) ጠቃሚ ነጥቦች

1. «በትንሳኤ ቀን ምድር በሞላ ጭብጡ ስትሆን» የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጉም፡፡
2. እነኝህና መሰል የዕውቀት መስኮች በነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ዘመን ከነበሩ የሁዶች ዘንድ ይታወቁ ነበር፡፡ አልደበቋቸውም፡፡ ሊበርዟቸውም አልሞከሩም፡፡
3. ቂሱ ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) የሚያውቀውን በነገራቸው ጊዜ ያንን በማፅደቅ የቁርአን አንቀፅ ወረደ፡፡
4. ቂሱ ይህንን ታላቅ ዕውነታ በነገራቸው ጊዜ ከልባቸው መሳቃቸው ተወስቷል፡፡
5. አላህ እጆች እንዳሉት ተገልጿል፡፡ በዕለተ ተንሳኤ ሰማያትን በቀኝ እጁ፣ ምድሮችን ደግሞ በግራ እጁ ይይዛል፡፡
6. የአላህ እጅ «ግራ» ተብሎ ተገልጿል፡፡
7. አምባገነኖችና ኩራተኞች ተዘክረዋል፡፡
8. «ከእንዳችሁ መጻፍ ላይ ያረፈች የጎመን ዘር ቅንጣት» የሚለው አገላለፅ ትኩረት ይሻል፡፡
9. ከሰማያት አንፃር የኩርስይ ግዝፈት፡፡
10. ከኩርስይ አንፃር የዓርሽ ግዝፈት፡፡
11. ዓርሽ ከኩርስይና ከውሃው የተለየና ራሱን የቻለ አካል መሆኑ፡፡
12. በሰማያት መካከል ያለው ርቀት፡፡
13. በሰባተኛው ሰማይና በኩርስይ መካከል ያለው ርቀት፡፡
14. በኩርስይና በውሃው መካከል ያለው ርቀት፡፡
15. ዓርሽ ከውሃው በላይ መሆኑ፡፡
16. አላህ ከዓርሽ በላይ መሆኑ፡፡
17. በሰማይና በምድር መካከል ያለው ርቀት፡፡
18. የእያንዳንዱ ሰማይ ውፍረት አምስት መቶ ዓመታት ያክል መሆኑ፡፡

19. ከሰማያት በላይ ያለው ባህር ጥልቀቱ አምስት መቶ
ዓመታት ያክል እንደሆነ፡፡

የዓለማት ጌታ ለሆነው አላህ ምስጋናና ውዳሴ ይገባው፡፡
በነብዩ ሙሐመድ፣ በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው ላይ የአላህ
እዝነትና በረከት ይሰፈን፡፡

ተፈፀመ

كِتَابُ التَّوْحِيدِ

الَّذِي هُوَ عَلَى اللَّهِ عَسِيدٌ

تأليف

شيخ الإسلام محمد بن عبد الوهاب

ترجمة ونشر

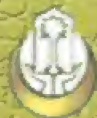
مؤسسة الهلال للنشر والاعلام

الطبعة الأولى: صفر ١٤١٩ هـ

الطبعة الثانية: شعبان ١٤١٩ هـ

ص. ب. : ١٦٠٢٣٩ اديس ابابا

حقوق الطبع محفوظة

كتاب التوحيد الذي هو حق الله على العبيد

تأليف شيخ الإسلام
محمد بن عبد الوهاب

اللغة الأمهرية (إثيوبيا)

طبع على نفقة إدارة أوقاف
صالح بن عبدالعزيز الراجحي
غفر الله له ولوالديه ولذريته ولجميع المسلمين
www.rajhiawqaf.org